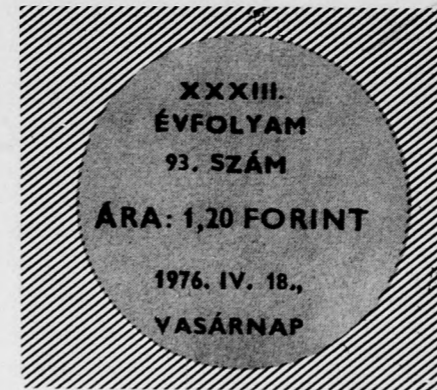

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Mai számunkban:

- Népgazdasági érdekek a háztáji gazdálkodás fejlesztése 3. oldal
- Terv és kivitelezés 4. oldal
- Azonosulás magánügyekkel 5. oldal
- Egy rossz divatról — Szemünk világa — Debreceni diákhistoriák — Családi kör — Kispiajtás 9-16. oldal

Második hely

A sajtó, a rádió beszámolt arról a tanácskozásról, melyen dr. Pákozdi Lajos, a Kékestetői Állami Kórház igazgatóhelyettese, a Dohányzást Ellenzők Társaságának elnöke az újságíróknak tájékoztatást adott azokról az intézkedésekről, amelyek a dohányzás csökkentését lennének hivatottak segíteni. A tájékoztatóból és más sajtóközleményekből is kiderül, hogy a dohányfogyasztás világranglistáján az Egyesült Államok után a második helyre kerültünk. Lehetne azon vitatkozni, vajon ez a helyezés milyen értékű. Ugyanis a ranglista elején állunk a közúti balesetek alakulásában, az alkoholfogyasztásban, a legveszélyesebbek között. A statisztikák már a korábbi években is jelezték, hogy Magyarországon a fogyasztásra felhasznált összeg tekintélyes részet költjük dohányra és alkohorra. Ha jól meggondoljuk, ezek mégsem olyan — élet-szükségleti cikkek —, melyek nélkül ne lehetnénk meg. Természetesen tisztában kell lennünk azzal, hogy a dohányzás vagy az alkoholfogyasztás teljes megszüntetését végül ki-tűzni nem lehet. Itt csupán csak a mértékletességről és bizonyos korlátozásról lehet szó.

Magyarországon és más országokban is igen jelentős propagandát folytatnak az alkoholizmus és a túlzott mértékű dohányzás ellen. S ezek után sajnálatosnak is tekinthető ez a most megszerzett második hely. Hiába bizonygatják az orvosok és az orvosi statisztikák, hogy az idült hörgőhurut, a tüdőrák, a szívinfarktus előidézésében jelentős szerepet játszik a nikotin. A propagandának nem sok foganatja van. Az említett tájékoztatóban az is elhangzott, hogy hazánkban szinte a felnőtt vásárlóknak tekintik a 14-18 éves korosztály a cigarettázást. Ezenkívül mostanában a külföldi cigaretták fogyasztása szinte statusz szimbólummá vált. Egy idő óta megjelentek az üzletekben a drága külföldi cigaretták, melyekre egyesek igen sokat költenek. Itt már nemcsak arról van szó, mintha ezek a cigaretták annival jobbak lennének a magyar cigarettánál, mint amennyivel több kerülnek, hanem sokkal inkább közre játszik a nagyvárosok.

A társadalom megpróbál védekezni a dohányzás ártalmait ellen. Ezt mutatja az említett tanácskozás is. Az utóbbi időben történtek lépések a dohányzás korlátozására (értekezletek, étkezőhelyeken stb.). Egyes előadókban tanácsstermekben találkoztunk olyan táblákkal, melyek az épület, illetve terem jellegének megővése érdekében tiltják meg a dohányzást. Tehát nem az ott levő emberek, hanem a terem érdekében történik a korlátozás. Az eddig lezajlott viták azt bizonyítják, hogy a dohányzás megtiltásában vagy korlátozásában körülbelül ugyanolyan eredményeket értünk el, mint az alkohol elleni küzdelemben, vagyis nagyon keveset. A kérdés tényleg nem is olyan egyszerű. Talán akkor lesz ebben a dohányzási vitában végleges megoldás, illetve eredmény, amikor nem a műemlék jellegű tanácskozó terem, hanem a benne tanácskozók érdekében tiltják meg a dohányzást.

Ünnepségek Lenin születésének évfordulóján

Április 22-én lesz 106 esztendője, hogy megszületett a világ legnagyobb forradalmára, a marxista elmélet továbbfejlesztője, az első proletárállam megalkotója, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom vezére, *Vlagyimir Iljics Lenin*. Születésének 106. évfordulóját méltóképpen készül megünnepelni Hajdú-Bihar lakosai.

Csütörtökön délután 2 órakor megénekel politikai és társadalmi életünk, valamint a Magyar-Szovjet Baráti Társaság megyei tagszervezetének képviselői Deb-

recenben megkoszorúzzák a Lenin-szobrot. A koszorúzás ünnepség után *Lenin-émlékplakettel* tüntetik ki azokat a propagandistákat, akik tíz, vagy annál több esztendője végeznek eredményes propagandamunkát. A kitüntetés átadása a Hajdú-Bihar megyei Pártbizottság Oktatási Igazgatóságán lesz.

Megemlékeznek *Lenin* születéséről a nagy forradalmár nevét viselő üzemekben, intézményekben, termelőszövetkezetekben is.

Karakas László Kubába utazott

Karakas László munkaügyi miniszter szombaton Havannába utazott a KGST-tagországok munkaügyi miniszterek értekezletének

VIII. ülésére. A búcsúztatásnál a Ferihegyi repülőtéren jelen volt *F. Chomon*, a Kuba-i Köztársaság budapesti nagykövete. (MTI)

Elutazott a svájci parlamenti küldöttség

Szombaton elutazott Budapestről a svájci parlamenti delegációja, amely a magyar országgyűlés meghívására egyhetes hivatalos látogatást tett hazánkban. A *dr. Joseph Egli* vezette héttagú küldöttséget a Ferihegyi repülőtéren *Gyarmati Ist-*

ván, az országgyűlés építési és közlekedési bizottságának elnöke, valamint az országgyűlés több tagszervezetének képviselője búcsúztatta. Ott volt *dr. René Stoudmann*, Svájc budapesti nagykövete is.

Befejező szakaszához közeledik a portugál választási kampány

Portugáliában befejező szakaszához közeledik a választási kampány. Április 23-án éjfélkor véget ért a nemzetgyűlési választáson induló 14 párt propagandahadjáratát, vasárnapoz egy hétre pedig hat és félmillió szavazópolgár az urnákhoz járul, hogy megválassza a felvázolt fasiszta diktatúra utáni első demokratikus parlament 263 tagját.

Rendelileg eltiltották ugyan közvéleménykutatási adatok közzétételét, egyik-másik lap azonban „vállalja a kockázatot”. A napvilágra került felmérésekből kitűnik, hogy komoly jobboldali előretörés lehet számítani. Várhatóan a nagytöke legerősebb pártja a Demokrata Szocialista Centrum (CDS) növeli majd a legnagyobb mértékben szavazatának arányát: ez a párt a tavalyi alkotmányozó nemzetgyűlési választásokon a voksok 7,65 százalékát szerezte meg, az idén valószínűleg megháromszorozza ezt az arányát. Soares, a Szocialista Párt főtitkára az Expresso című hetilapnak adott nyilatkozatában még azt is elközelítette, hogy a CDS az ország második pártjává „növi ki magát”.

Minden felmérés arra utal, hogy Soares Szocialista Pártja marad továbbra is Portugália legnagyobb politikai csoportosulása. Csupán az kérdéses, vajon megszerzi-e a szavazatok 40-42 százalékát és ezzel a parlamenti mandátumok többségét, vagy csak relatív többségre kerül és „mások” támogatására szorul ahhoz, hogy kormányt alakíthasson. További nagy kérdés: vajon azok a „mások” baloldaliak vagy jobboldaliak lesznek-e?

A jobbközp. politikát folytató Demokratikus Néppárt (PPD) valószínűleg többé-kevésbé megőrzi tavalyi arányát (26,38 százalék).

Az MSZMP Központi Bizottságának május elsejei jelszavai

1. Világ proletárjai, egyesüljetek!
2. Éljen május elseje, a munkásosztály nemzetközi segerszemléje!
3. Éljen a marxizmus—leninizmus!
4. Éljen, erősödjék a proletár internacionalizmus!
5. Éljen, erősödjék a szocializmust építő országok egysége!
6. Éljen az enyhülés folytatásáért, a társadalmi haladásért, az imperializmus ellen harcoló erők összefogása!
7. Éljen a haladás, a béke legyőzhetetlen ereje a Szovjetunió!
8. Éljen és erősödjék a magyar és a szovjet nép megbontathatlan testvéri barátsága!
9. Éljen a szocializmus és a béke!
10. Éljen az európai béke és biztonság!
11. A XI. kongresszus határozatainak megvalósításával előre a fejlett szocialista társadalomért!
12. Nemzeti összefogással előre az V. ötéves terv sikeres megvalósításáért!
13. Hatékony, fegyvelmezett munkával terveink megvalósításáért!
14. Dolgozzunk, tanuljunk és éljünk szocialista módon!
15. Éljen a szocializmust építő magyar nép!
16. Éljen társadalmunk vezető ereje a Magyar Szocialista Munkáspárt!
17. Éljen és virágozzék szeretett hazánk, a Magyar Népköztársaság! (MTI)

Ho Dam hazánkba érkezik

Puja Frigyes külügyminiszter meghívására a közeli napokban hivatalos, baráti látogatásra hazánkba érkezik *Ho Dam*, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság miniszterelnök-helyettese és külügyminisztere. (MTI)

Japán zenekritikus látogatása a Kodály kórusnál

(Tudósítónktól)

Vendégek keresték fel április 11-én a debreceni Kodály kórust: Miyakawa tokiói zenekritikus és Ruzs Ferenc, az Interkoncert budapesti képviselője, a komolyzenei osztály vezetője.

Bár az együttest a látogatás várakozással érte, rendkívüli próba keretében kétórás bemutatót rögtönzött. A japán vendéget főképp Bartók és Kodály művei érdekelték, de „bemelegítésül” szívesen meghallgatott néhány külföldi és magyar kortársalkotást is.

A kórus nem volt ismeretlen előtte — hiszen Kodály-lemezüket 1971-ben Japán is megvásárolta és forgalmazza — mégis meglepte az előadás széles dinamikai skálája.

A japán kritikusk gratulált a kórus produkciójához, hangoztatta, hogy ritkán hallott ennyire kiegyenlített hangzást, amely a pianissimótól a fortissimóig mindenütt egyformán megszólal, és ilyen szügesztív karnagyot, aki ráérez a különböző zűharszenek a brigádok. A vállalatok szakszervezeti bizottságai előadásokat, konzultációkat szerveznek. Az üzemi döntőkön legeredményesebben szereplő kollektívák — a nevezési aránytól függően — jutnak tovább a szakági döntőbe.

Hetvenegy üzem, nyolcszázharminchat szocialista brigád

Debrecen közművelődési életének évek óta egyik legjelentősebb eseménye a szocialista brigádok részére meghirdetett Korunk valósága mozgalom. Ez év januárjában kapta meg az üzemek a Korunk valósága 1976 versenykiírását, s március végéig lehetett jelentkezni a vetélkedőkön való részvételre.

A Korunk valósága 1976 kulturális mozgalomban 71 üzem 836 szocialista brigádjára vesz részt. Mintegy 11 390 ember szerepel a vetélkedő első fordulójában, az üzemi versenyeken. A Megyei Művelődési Központhoz beérkezett jelentkezések alapján úgy tűnik, hogy az üzemek, vállalatok nagy jelentőséget tulajdonítanak a mozgalomnak. Az MGM-ből 130, a BIOGAL Gyógyszergyárból 70, a Debreceni

légierő főparancsnok-helyettese és Veloso dandártábornok, az észak-katonai körzet parancsnoka.

Lisszaboni sajtóköri véleménye szerint a portugál katonai „minicserének” az volt a legfőbb feladata, hogy demonstrálják vele a fegyveres erők egységét, a választások küszöbén.

A Jornal de Noticias szombati számában „frakciózásnak” nevezi a találkozókat, hiszen azon nem jelentek meg a forradalmi tanács többi tagjai. Veloso dandártábornok szavait idézve, a lap megjegyzi: azok jöttek össze, akiket a legszorosabb baráti szálak fűznek egymáshoz a tanácsban. Veloso elmondta még, hogy rövidesen az Egyesült Államokba látogat és magas szintű megbeszéléseket is folytat majd.

LÓNAPTÁR

... évvel ezelőtt, ... született és 77 ... 1878-ban halt meg ... jogtudós és nyelvész. ... tokos nemesi család. Tanulmányait ... végezte. A szatmári ... után, 1843- ... miniszteriumában ... nem követte a ... Később ... vezették ki s jog ... rtésekkel is fog ... vésezi tevékeny ... évekre nyílik ... bb művei: A ma ... taphysikája (1834), ... v szelleme (1833)

... egy szempontból ... a hat kötetes A ... szótára, amelyet Czuczor Gergely ... annak 1866-ban ... halála után egye ... tt. Igaz, szótára ... vésezi működés ... szinte már a ... elavult. De a ... és hangsúlyt tisz ... erén maradó ... ért el: Hangsúly ... ven című értekez ... ben látott napvi-

... ottó

... gadási és Lottó- ... közlése szerint a ... ban megtartott ... sorsoláson a kö ... mokot húzták

... 52, 72, 81

... LOTTÓN, A ... és Lottóigaz ... se szerint a 16. ... lvenyek értéke ... telitalálatos ... áltak. Az előfi ... ószelvény száma

... ÖSSZTÁNC ... zombaton este 6 ... recen, Gázveze ... szám alatti Oláh ... nyvtárban.

... A MARE ÉS A ... k vízének eners ... osító, 335 mega ... épül Romániá-

... ZETMÉTER FE ... roradiátort szál ... yakiába a nyír ... és Fémipari

... nyfejtők ... lmébe!

... 1976. március 28-1 ... legjelentősebb keresz ... tyes megjelése: A ... k védelme és a ... közegezésügy irá-

... rtek: Kovács Dá ... en, Kossuth u. 15.; ... e, Debrecen, Csá ... th Ferencné, Deb ... eki 8. u. 11.; Plo ... breceen, Simonffy ... Julia, Pallag 17.; ... ne, Hajdúnánás, ... Hegedűs Tibor, ... Tompa M. u. 10.; ... Nádudvar, Tol ... Nagy Imre, Deb ... u. 42.; Nagy Zol ... Komlósi u. 29.

... MEI MŰZSEMI ... tájékoztatása ... t hétfőjén vala ... eum zárva tart ... ban.

... FORINT lakás ... ogatást biztos ... óinak az ötödik ... olyamán a Deb ... olgáltató és Vas-

... REPZÉS EGÉSZ ... OK RESZERE. A ... skereszt Debrec ... ezetősége mellet ... egészségnevelési ... ság az üzemi, in ... kerületi, területi ... en dolgozó egész ... felelősök részére ... st tartott.

... ENY. A Tiszántú ... áltató Vállalat ... sságot, hogy Haj ... Balmazújvárosi ... oldalán a József ... er J., a Mórircz ... s, a Nap, a Kun ... s, a Dózsa Gy., a ... esy-Zs. utcák ál ... területén április ... ól 16 óráig tmk ... miatt áramszű-

erdán hazaérke-
nk élén a CSKP
ülőtérén Biszku

Békés megyében
egtekinté a Szar-

Todorov bolgár
nisterelnök tár-

k. A tömeg Kad-

integy ket és fel
fogadás következ-
egében. A képen:

Mint arról a Naplóban beszámoltunk, a tanácskozásnak igen sokrétű összetétele volt: nemcsak a nagyüzemek vezetői, hanem a legjobb kisüzemek képviselői, illetve azok a vállalatok és intézmények voltak jelen, amelyek tevékenységük révén kapcsolatban állnak a háztáji termeléssel: az állatforgalmi és húspari, tejipari, a gabonafeldolgozó vállalat, az állattenyésztési felügyelő, az állategészségügyi állomás, valamint a felvásárlásban nagy szerepet játszó ÁFESZ-ek képviselői is.

A tanácskozás célját Tóth Imre, a megyei tanács elnökhelyettese összegezte megnyitó beszédében: jó lehetőségek maradnak kihasználhatlanul, amennyiben felszínesen kezeljük ezt a fontos kérdést. Tudjuk, hogy a szervezési problémák, megítélésbeli fogyatékoságok akadályozzák, nehezítik a háztáji termelést, illetve annak fejlődését. Ezek feloldása a jövő feladata, s ebben nagy szerep és felelősségteljes munka vár a kisüzemi termelést befolyásoló gazdaságok, intézmények, vállalatok vezetőire is. A tanácskozásunknak ebben az irányban kell utat mutatnia — mondta Tóth Imre.

Ezután Fazekas Károly, a megyei néprönt-bizottság elnöke előadást tartott a jelenlévőknek a fontos témáról. Előjáróban nyomtatott hangszöveget, hogy a párt és kormány agrárpolitikája a mezőgazdasági nagyüzemek erősítése mellett nagy gondot fordít a háztáji gazdaságok termelésének ösztönzésére és fejlesztésére. Annál is inkább fontos ez, mert mint tudjuk, az országos mezőgazdasági termelésből a háztáji tekintélyes részt, mintegy 36 százalékot képvisel.

Ma Magyarországon közel kétfélmillió család foglalkozik kisüzemi mezőgazdasági termeléssel. Nagy szám ez, s ilyen szempontból sem lehet közömbös az, hogy ez az ágazat hogyan alakul az ország nagyüzemi termelése mellett.

Megyénkben is jelentős arányokat képviselnek a háztáji és kisüzemi gazdaságok termelői. A felmérések szerint a megye mezőgazdasági termelésének körülbelül egyharmada származik ebből a szektorból. Ezen belül is jelentős részt képvisel az állattenyésztés. Jelenleg Hajdú-Biharban mintegy 20 ezer szarvasmarhatartó kisgazdaság működik, s náluk körülbelül 56 ezer szarvasmarha található. A kisgazdaságok 17 ezer vagómarhat hízaltak meg és értékesítettek az államnak, 700 ezer hektoliter tejet termeltek, amiből 470 ezer hektolitert közfogyasztásra adtak. A sertésartó gazdaságok száma mintegy 57 ezerre tehető, ahol a felvevő 360 ezer hízottsertéstől 250 ezer vágósertést értékesítettek. Ugyancsak szép eredmények születtek a baromfiélemlésben is a kisgazdaságokban. A mintegy 100 ezer kisgazdaság 1000 vagon meghaladó baromfiélemléséből 300 vagon állami felvásárlásra került a piaci értékesítésen túl.

Mindezeknek az eredményeknek az eléréséhez természetesen nagy mennyiségű takarmányra volt szükségük a kistermelőknek; a megye 87 helységében levő 179 takarmányboltból 12 ezer vagon tápot vásároltak fel.

A háztáji és kisüzemi gazdaságok megyei jelentőségére még a következő számok is igen jellemzők: az elmúlt évben az értékesített tejnek 49, a hízított sertésnek 44, a vágómarhanak 36, a tojásnak 30 százaléka a kistermelőktől került felvásárlásra. A háztáji jellegű termeléssel a lakosságnak mintegy fele foglalkozik, és a társadalomnak úgyszólván valamennyi rétegét érinti. Ilyen módon rendkívül jelentős a lakosság élelmiszerellátásában.

Ma egyértelműen leszögezhetjük — mint ahogy ezt meg is tette Fazekas Károly is —, hogy megyénkben az elmúlt öt évben a háztáji és kisüzemi gazdaságok egyértelmű fejlődést mutattak. Ezt bizonyítják a következő számok is: 1971. évhez viszonyítva például a háztájiból származó kukoricaértékesítés 440, a zöldségértékesítés 210, a hízított sertés 206, a vágómarha 160, a tojás 200, a tej 180 százalékkal emelkedett. Ezek igen figyelemre méltó számok, amelyek a fejlődést hivatásos érzékeltek, de egyben bizonyítják a szolgálatot a kisüzemeket egyértelműen támogató agrárpolitikánk hatékonyságára, helyességére is. Azonban az elmúlt öt éves tervben elért szép fejlődés mellett az már aggasztó, hogy a tervidőszak utolsó éveiben a kisüzemi termelés egyes ágazataiban termelést csökkenés jelentkezett.

Ennek hatásaként a háztáji példánál a kocaállomány 5 százalékkal, a tehénlétszám 6 százalékkal volt kevesebb a tervidőszak végén, mint az elején.

Mi ennek az oka? — hangzott el a kérdés a berettyóújfalui tanácskozáson.

A kérdésre Fazekas Károly válaszolt is.

— Az okokat keresve megállapíthatjuk, hogy a kisüzemi gazdaságokat támogató törekvések mellett kedvezőtlen jelenségek is előfordultak. A főbb akadályozó tényezők közül a legfontosabbak többek között a következők: a köztudatban — sajnos — a háztáji jellegű termelés szerepének és jelentőségének értelmezése még nem egységes; továbbá egyes ágazatokban a jövedelmezőség, egyáltalán az ágazattal való foglalkozás nem ösztönző, s ebben többek között a táptakarmány árak és hízított sertés árak alakulása játszott a főszerepet. Még ma is találkozunk termelőlövőkkel, ahol olyan beiskolázási gyakorlat van, amely, sajnos, kerékkötője a háztáji termelésnek. Az okok között feltétlenül fel kell figyelni arra a tényre is, hogy például a szalastakarmány betakarítása, illetve beszerzése egyre nehe-

Népgazdasági érdek a háztáji gazdálkodás fejlesztése

TANÁCSKOZÁS BERETTYÓÚJFALUBAN

Örvendetes, hogy manapság érezhetően az érdeklődés homlokterébe kerültek a háztáji gazdálkodással kapcsolatos tennivalók, ennek az ágazatnak a fontossága, jelentősége. Úgy gondolom, nem véletlen fellángolás ez, hiszen e fontos téma a párt kongresszusán is szerepelt, ahol egyértelműen leszögezték: a nagyüzemi gazdálkodás fejlesztése mellett erőteljesen kell támaszkodnunk a háztáji és kisüzemi gazdaságokra is, az ellátás, az áruválaszték megteremtése érdekében.

Nemrégiben Németh Károly, a Politikai Bizottság tagja, a KB titkára — megyénkben járván, a gazdasági aktíválásban elhangzott felszólalásában — elmondta, a háztáji és kisüzemi gazdaságokkal kapcsolatos állásfoglalását. Egyértelműen leszögezte, hogy sajnos ma is sok téves nézet uralkodik a kisüzemi termeléssel kapcsolatban, ami bizonytalanságot szül éppen azok körében, akik ezzel foglalkoznak. Azt is elmondta, hogy nagyon helytelen az, hogy egyesek rossz szemmel nézik a háztáji tevékenységet. Mindezek oda vezetnek, hogy a háztáji gazdálkodás színvonala, s főleg az itt termelt áruk mennyisége az utóbbi időben sajnos erőteljesen visszaesett.

Ebbe azonban nem szabad belenyugodni. Már csak azért sem, mert népgazdaságnak nagyon is szüksége van arra a tevékenységre, amelyet a háztáji gazdaságokban folytatnak. Foglalkozni kell ezzel a kérdéssel, meghozni olyan szándékkal, hogy továbbtendítsük a kisüzemi termelés színvonalát, javítsuk a termelési kedvet, s ne sértsünk meg senkit, aki ebben az ágazatban vállalja a sokszor igen áldozatos tevékenységét.

Hogy megyénkben e kérdés valóban felszínre van, hogy az illetékes szervek ezt a témát komolyan veszik, azt bizonyítja, hogy a napokban kifejezetten ezzel a témával kapcsolatosan mintegy 150 szakember, tsz elnök, állami gazdasági vezető, ÁFESZ szakirányító, s megyénk legjobb kistermelőinek egy része gyűlt össze Berettyóújfaluban a háztáji állattartás helyzetéről, fejlesztési lehetőségeiről, s a további feladatokról tanácskozni, hogy hasznos eszmecserét folytassanak mindazokról a kérdésekről, amelyek a háztáji, a kisüzemi termelés szempontjából érdekesek, hasznosak lehetnek.

zebben oldható meg a kisüzemekben, betakarító és szállító eszközök hiányában.

Kiemelten kell foglalkozni a következő akadályozó tényezőkkel: azzal tudniillik, hogy a megtermelt áru értékesítése nem minden esetben biztonságos, s a felvásárló szervek munkája az átlagot meghaladó termelés és az ebből eredő magasabb árúknálattal nem kielégítő. Az is tény, hogy a kisüzemi termeléshez szükséges anyagok — takarmány, műtrágya, vetőmag, kisgép stb. — beszerzése nem biztosított, legalábbis nem rendszeresen.

Lehetne még folytatni a rosszul értelmezett urbanizációs törekvésekből eredő állattartás-megtöltéssel, az adóztatási rendszer túlkomplikálásával, az ebből eredő túlkapcsolatokkal, de elegendő talán annyit leszögezni: mindezek roppant károsak a kisüzemi termelés szempontjából, s bizony sok esetben kedvét szegik még azoknak is, akik hagyományból is, meg jól értelmezett jövedelmek-kiegészítés céljából kötődnek a kistermeléshez. Ahogy Németh Károly is utalt rá: ma a háztáji közös ügyünk, mondhatni közérdek. Nem szabad megsérteni, s ahogy a párthatározat leszögezi: a lehetőségeken belül minden eszközzel támogatni kell ezeket a kistermelőket.

Fazekas Károly ezzel kapcsolatban a következőket mondta: — Ma már a kisüzemi termelést fékező gondok megismerése és őszinte feltárása szükséges. Ez egyben magában hordozza a megoldás lehetőségeit is, illetve a feladatokat is. Mondhatjuk, hogy agrárpolitikánk biztosított arra, hogy a nagyüzemek és ÁFESZ-ek megbízottként nem csupán a felvásárlás feladatát vállalják a tagjaik, illetve az egyéni állattartók segítségére, hanem erőteljesen bekapcsolódnak például a tenyésztés-ellátásba, takarmánybiztosításba, s szállítási munkák segítségével az egész háztáji termelés növelésére.

Mindezekről kicsengés tehát a háztáji és kisüzemi gazdaságokkal kapcsolatosan egyértelműen az: nagy szükség van erre az ágazatra a népgazdaságnak. Egyben azonban le kell szögezni azt is, hogy aki ilyen feladatra vállalkozik, azt elismerés, dicséret illeti, s nem pedig akadémikuskodás, netán sértés, vagy rosszindulatú megítélés. Ennek az ügynek népgazdasági jelentősége van, s ezért támogatni kell. Elsősorban a termelési biztonság teljes megteremtésével, azonkívül a jó háztáji gazdálkodáshoz szükséges feltételek mind szélesebb körű biztosításával.

A BOLGÁR NEMZETI FELKELÉS

A haladó nemzeti hágományok közt tartják számon Bulgáriában az 1876. áprilisi nemzeti felkelést, a török uralom elleni függetlenségi harcot.

A közel öt évszázadig török iga alatt élt bolgarságból sohasem sikerült — a Porta minden kísérlete ellenére sem kiirtani a nemzeti érzést, a ragaszkodást a nyelvhez és a szokásokhoz —, a függetlenségi törekvéseket. A szegénylegények — hajdúk — szabadsapatának elszigetelt akciói után múlt század második felében jött el a történelmi pillanat, a nemzeti erők egyesítése a meggyengült és belső válságokkal küzdő török feudális birodalom ellen.

A nemzeti mozgalomban a korabeli haladó értelmiségiek — Vaszil Levszki, Hrisztó Botev — mellett részt vett a bolgár társadalom minden rétege. A forradalmárok 1875 végén Gyurgyevóban (a mai romániai Giurgiuóban) gyűltek össze, ahol megalakították a Központi Forradalmi Bizottságot. Tudatosnak készülték a harcra: négy felkelési körzetet jelöltek ki — Tirnovó, Szliven, Vraca és Plovdiv központtal. Mindegyik körzet élére politikai vezetőt — vagy ahogyan a forradalmárok szóhasználatában élt — „apostolt” neveztek ki.

A szervezés ezzel nem ért véget. 1876. április 14-én a Panagjuristéhez közeli Oboriste helyiségben a forradalmárok megtartották a bolgár történelem első igazi népi gyűlését, amelyen az ország minden vidékéről érkezett felkelők vettek részt. A 300 forradalmár Oboristében elhatározta: 1876. május 1-re tűzi ki a felkelés megindításának időpontját. Hogy mégsem így történt, abban közrejátszott az is, hogy a török porta tudomást szerzett az összejövetelről és a dátumról.

A törökök sok hazafit letartóztattak. Mielőtt még a szervezkedést felgöngyölítették volna, a vezetők kiadták a jelszót a felkelésre, április 20-án Koprivstica környékén két felkelőcsoporthoz megadott egy török konokot, helyőrséget. Bulgáriában elsőként Koprivstica lakói szabadultak fel az ötszáz éves török iga alól.

Egy hónapig tartott országsszerte az egyenlőtlen erővel folytatott küzdelem. A harc egyik leghősibb fejezete Hrisztó Botev, a forradalmár költő, a bolgár Petőfi névéhez fűződik. Szabadsapatával május 20-án érkezett Észak-Bulgáriába, Vraca környékére egy elfoglalt osztrák hajón, a Radetzky-n. Hősies harc után, június 1-én ellenséges golyódtól találvá hősi halált halt.

A túlerőben levő török csapatok a felkelést egy hónap múltán leverték. Véres megtorlás következett. A forradalmárok nagy részét kivégezték, másokra kis-ázsiai száműzetés várt. A szabadság gondolatát azonban a török fegyverek sem voltak képesek kioltani.

Az akkori Európa nagy rokonszenvvel figyelte a kis nép hősi harcát. Charles Darwin, Oscar Wilde, Giuseppe Garibaldi, Tolsztojt, Turgenyev, Dosztojevskij és a korabeli szellemi élet megannyi kiválója emelte fel szavát előbb a bolgár szabadságharc ügye mellett, majd később a török megtorlások ellen. Az áprilisi felkelés — az „aprilszko vasztanie” — elbukott. A felszabadulás azonban nem váratott sokáig magára. Az 1877–78-i orosz–török háború nyomán Bulgária elnyerte függetlenségét. Az igazi szabadságra azonban még várni kellett 1944. szeptember 9-ig...

m. l.

Ehhez a törekvéshez, illetve a szándék megvalósulásához adott segítséget a megyei párt-végrehajtóbizottság is, amikor a közelmúltban megtárgyalta a megye háztáji termelésének problémáit, s amikor határozatot, feladattervet alkotott a további előrelépés, a fejlődés érdekében. A párt vb ugyan is megállapította, hogy a mezőgazdaság egészében erősíteni kell a szocialista vonásokat, a hatékonyság növelését. Ennek érdekében a nagyüzemek további erősítése, fejlesztése mellett maximálisan ki kell használni a háztáji és kisüzemi gazdaságokban kétségkívül még meglévő lehetőségeket is.

Ez a határozat ma mindenkit arra kötelez, hogy megyénk háztáji termelését erőteljesen növeljük. Megyénk sajátosságait figyelembe véve a kisüzemi termelés növekedésének ütemét évi 2 százalékban kell és lehet meghatározni. Ehhez a növény-, gyümölcs- és zöldségtermelés hozamainak fokozása, a szarvasmarha-ágazat szintentartása, valamint adottságainknak megfelelően a vágósertés, a baromfi és a tojástermelés fokozása a legfontosabb feladat.

Ezek a célkitűzések — ahogy a tanácskozáson is megállapították — megalapozottak és teljesíthetőek. Erre biztosíték az állattartás jó hagyománya, valamint a takarmánynövények, a kukorica természetlagainak gyors emelkedése. De a legfontosabb talán mégis az: a termelést közvetlenül, vagy közvetve befolyásolni tudó irányító szervek és gazdálkodó egységek a lehető legszorosabban és legnagyobb egyetértésben működjenek együtt. Ezen belül a tsz-ek és állami gazdaságok, a fogyasztási szövetkezetek és a mezőgazdasági termékeket felvásárló állami és szövetkezeti vállalatok és kisgazdaságok szorosabb együttműködése szükséges a jövőben. E munkában mindenekelőtt mégis a termelőlövők és állami gazdasági vezetők, szakemberek tehetnek sokat.

A háztáji termelésnek talán kulcskérdése az a bizonyos termelési biztonság, amellyel — valljuk meg — az utóbbi időben nem volt minden rengeteg. Meg kell oldani, és el kell érni, hogy minden kistermelő biztonságos tudja: bármennyit termelt, bármikor jött is el az átadás ideje, termelvényét minden körülmények között, mindig átveszik, s nem a kibúvók, nem a magyarázatok labirintusában vesz el az a munka, melyet a háztáji termelésre fordított. Ezt megoldani — talán a legfontosabb a további előrelépés szempontjából. Már közsegekben, városainkban lezajlottak azok a tárgyalások, amelyek például a húspari vállalatok kötéendő megállapodásokról irányultak. Ennek alapján eldöntött tény, hogy a nagyüzemek, az ÁFESZ-ek megbízottként nem csupán a felvásárlás feladatát vállalják a tagjaik, illetve az egyéni állattartók segítségére, hanem erőteljesen bekapcsolódnak például a tenyésztés-ellátásba, takarmánybiztosításba, s szállítási munkák segítségével az egész háztáji termelés növelésére.

Mindezekről kicsengés tehát a háztáji és kisüzemi gazdaságokkal kapcsolatosan egyértelműen az: nagy szükség van erre az ágazatra a népgazdaságnak. Egyben azonban le kell szögezni azt is, hogy aki ilyen feladatra vállalkozik, azt elismerés, dicséret illeti, s nem pedig akadémikuskodás, netán sértés, vagy rosszindulatú megítélés. Ennek az ügynek népgazdasági jelentősége van, s ezért támogatni kell. Elsősorban a termelési biztonság teljes megteremtésével, azonkívül a jó háztáji gazdálkodáshoz szükséges feltételek mind szélesebb körű biztosításával.

A tanácskozáson dr. Fülöp Imre, a Hajdú-Bihar megyei Állatforgalmi és Húspari Vállalat igazgatója hozzászólásában is ezeket a kérdéseket fejtegette. Ahogy nagyon helyesen leszögezte: a kistermelőt nem az érdeklő, hogy a húspari vállalat hogyan tervezi az éves munkáját, s kapacitása mire készíti. Őt az érdekli — és ez teljesen érthető —, hogy a megtermelt árut időben átveszik-e, vagy sem. Ő eddig sajnos nagyon sok esetben azt látta, hogy nem veszik át, s az ő munkájának nagy része kárba veszett el általa. Az is igaz, hogy a felvásárlási árak sem követték a költségek emelkedését úgy, ahogy kellett volna, s ez veszteségeket okozott. A feladat tehát egyértelmű: a húsfeldolgozó kapacitás olyan növelése, hogy garanciát tudjanak vállalni minden áru átvételére és feldolgozására.

Ma már a húspár ezt a garanciát tudja biztosítani. Az új húsfeldolgozó üzemek belépésével országosan évi mintegy 9-10 millió sertés feldolgozására képes a húspár. Joggal hirdetik tehát az átvételi biztonságot. Emellett tovább korszerűsítik a termelőket a már eddig is sokrétű kapcsolataikat. Ez a kapcsolat bizonyos fontos szolgáltatásokra is kiterjed, mint például: szervezett keretek között biztosítják a kocaellátást, a takarmányellátást. A húspár szerződést köt a malomiparral, az állattenyésztési felügyelőséggel a háztáji gazdálkodás támogatására, ami újabb biztosítékot jelent. A húspár továbbá 400 forint termelési előleget biztosított sertésenként a termelőnek, s a kocaállomány növelésére felvehető hitelnek a kamat részét magára vállalja, ezzel is ösztönözve a kocaállomány növelését is.

A tanácskozás résztvevői ezután alaposan megvitaták a témát, s a gyakorlati életben meglévő gondokról, problémákról, a kétségtelen jelentéssel eredményekről szölkáltak.

Boda László

TERV ÉS KIVITELEZÉS

AZ ÉPÜLŐ MEGYEI MŰVELŐDÉSI KÖZPONTRÓL

Az 1974. évi alapkötetével óta szünet nélkül foglalkoztatja a közvéleményt a Debrecenben — a Bethlen és a Hunyadi út találkozásánál — épülő új Megyei Művelődési Központ. A kérdéseknek s a bennük munkáló kételynek jó táptalaja a megvalósulás elhúzóda.

A Műszaki Tervezés 1975. évi hatodik számában — a létesítmény terveit ismertetve — maga a tervező, Mikolás Tibor írja: „Hajdú-Bihar megye művelődési hálózata központi létesítményének tervezése hovatovább egy évtizede van napirenden. Minthogy az igények ezen a területen is igen gyakran futnak a lehetőségek elé, e téma is több éves vajúdás után került a tervezői rajzasztalokra, de még korántsem megvalósításra alkalmas fejlettségi állapotban. Először a tanulmányterv, majd a beruházási program elkészült ugyan az „első futamban”, a kivitelezési tervek azonban félig kész állapotban elakadtak. A hosszú előkészítési periódus alatt ugyanis gyökeresen megváltoztak a környezeti- városrendezési körülmények, meg — főleg az árváltozások következtében — illuzoriussá váltak az eredeti költségelőrányszatok is...”

Végül is a kiviteli tervdokumentáció 1973 őszén hagyta el a Debreceni Tervező Vállalatot.

A közművelődési helyzet jobbításáért fáradozók persze nem azt firtatják, hogy van-e pénz; ha van; mennyi van; mire futja, mire nem — ők a funkció szerint mérnek, azt nézik, milyen hiányokat kell felszámolni, milyen feltételeket kell megteremtetni az új létesítmény által. S van a közvéleménynek olyan szövege is, amely nagyon tág horizonton maradván hangzatos ilyen vagy olyan véleményt.

Vannak, akik egyenesen azt mondják, a létesítmény kicsi lesz, már most is, hát még később. Egyesek a művelődési központ helyét kifogásolják, elsősorban azért, mert távol esik az új lakótelepektől. Gyakran elhangzó — eretneknek mondott — vélemény az is, hogy a tervezett helyen több kisebb létesítményt kellett volna felépíteni, mégpedig a lakótelepek centrumában, a nagy színházteremről lemondva, apróbb, klub-foglalkozásokra alkalmas helyeknek adva előnyt. Mások — a többség — legszívesebben az építkezést siettetnék, legfeljebb azt fájjalván, hogy az új művelődési központ se oldja meg igazán Debrecen kiállítóterem-hiányának gondját.

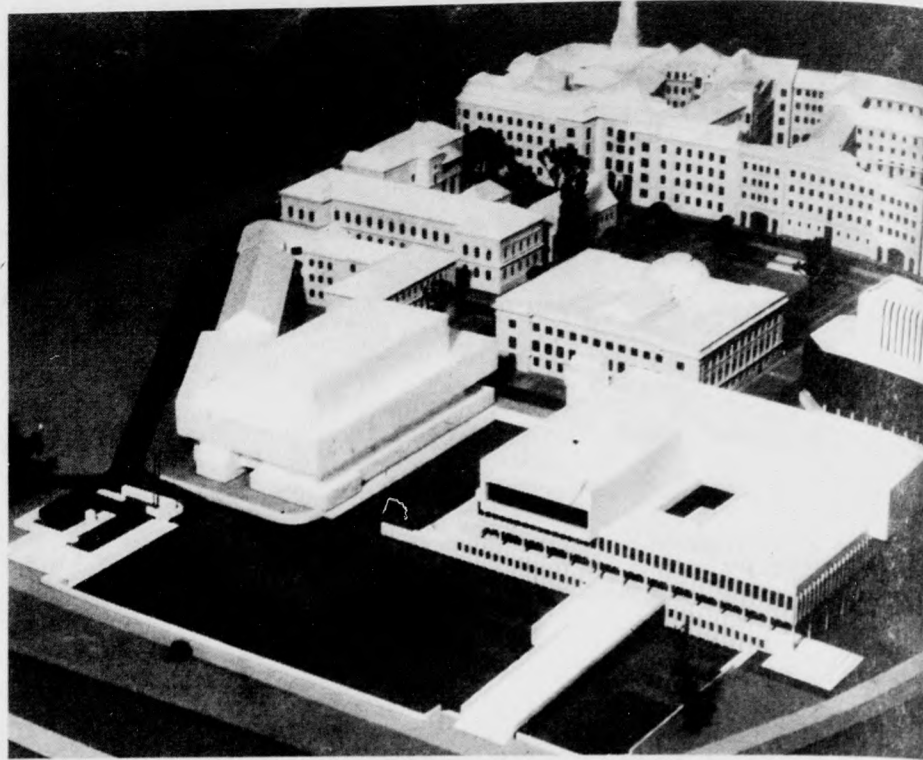
Mikolás Tibor szerint „A művelődési központ ideális helyet kapott a Déri Múzeum és a közel-

múltban megnyitott Hunyadi János út közötti városközponti területében. Mind forgalmi kapcsolatai, mind a környezet értékrendje és hangulati elemei teljes mértékben megfelelnek a létesítmény igényeinek.” Hogy kicsi-e a létesítmény, avagy sem? Azt hiszem, túl debreceni a kérdés. Hiszen nem csupán, sőt sokszor éppen nem a nagysága adja meg valaminek az értékét, értelmét. Mikolás Tibor mindenesetre nem hallgatja el, hogy a viszonylag gazdag program és az igen szűkös anyagi lehetőségek közötti ellentmondást „nagyon mértéktartó, szerény anyaghasználattal és a terek minimum-méretezésével kísérelték meg csendesíteni”.

Számolnia kellett azonban a tervezőnek és a kivitelezőnek más, az említettől lényegesen feszítőbb, bár bizonyos értelemben attól elválaszthatatlan ellentmondással is. Nevezetesen azzal, hogy „az igen változatos méretű és kiképzésű tereket tartalmazó program lényegével teljes mértékben ellenkező szerkezetet kapott: a színházrész kivételével, mely egyértelműen csak monolit jelleggel valósítható meg, teljes előregyártást kényszerítettünk olyan épültre, amelyben sem két egyforma helyiségméret, sem két egyforma szintmagasság nincs.” A kivitelezésben mindez gyakorlatilag úgy jelentkezik, hogy az előregyártás ellenére a szerkezetnek legalább 50 százaléka helyszíni munkát igényel.

Ezt tudva, nyilván másként vélekednek majd azok is, akik eddig lassúnak tartották a kivitelezést. Azt a három évet ugyanis, amely a művelődési központ feleépüléséhez szükséges, nem lehet a házigyári technológiával épülő lakások kivitelezési idejéhez hasonlítani. Úgy is mondhatnánk, az új létesítményt ilyen vonatkozásban önmagával kell mérni. Ellenkező esetben olyan meglepő párosítást kapunk, hogy a művelődési központ kivitelezéséhez szükséges idő lényegében elég volt a Vénkert felépítéséhez is. Három év kellett az egyikhez is és a másikhoz is. Ha más nem, ez valóban beszédesebb bizonyíték az előregyártás javára.

A művelődési központ építése valószínűleg az előre meghatározott program szerint halad. Ennek ellenére

Maketten a művelődési központ épülete (jobb oldalon, elől) a Bethlen utca felől

néhány kisebb jelentőségű probléma még mindig gondot okoz a szakembereknek. Beszélgetésünk alkalomával Vékassy István, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat termelési igazgatóhelyettese elmondta, hogy egy sor olyan, nyugati importból származó anyagot, szerkezetet (keret nélküli üvegtáblákat, dupla falu plexi kupolákat) terveztek be, amelyek eddig nem érkeztek meg, sőt az sem biztos, hogy egyáltalán megérkeznek. Az utóbbi esetben mielőbb új megoldást kell keresni. A Vénkert—művelődési központ párhuzamról beszélgetve Vékassy István azt is megemlítette, hogy míg a házigyári lakásoknál nincs alvállalkozó, itt egy sor speciális munkára alvállalkozókat kellett bevonni, már a tervezés stádiumában is. Így kapcsolódott például a munkába a bolgár INTRANZMAS, amely a 400 személyes kamaraszínház variálható nézőtéri részének terveit készítette. A kamaraszínház színpadtechnikáját egyébként — csak úgy, mint a létesítmény más, nem egy esetben több célú termét, helyiségét — a legmodernebb gépészeti és elektroakusztikai berendezések fémjelzik. Ezért is vetődött fel sürgetően a tervező, a kivitelező, a bonyolító valamint az üzemeltető képviselőinek legutóbbi egyeztető tárgyalásán a gépészeti, világítástechnikai berendezéseket kezelő-karbantartó szakemberek időben való biztosítása. Szám szerint nem túl nagy a létszámgény, így sem könnyű azonban jó szakembert találni

ezekre a munkakörökre. Gyarmati Kálmán, a Megyei Művelődési Központ igazgatója meg is fogalmazta, pillanatnyilag egy univerzális műszaki szakember alkalmazása a legnagyobb gond.

Végezetül, hogy azok is választ kapjanak, akiket elsősorban az érdekel, hogy a kamaraszínházon kívül mi kap helyet az új művelődési központban, vegyük sorra a gazdag kulturális programhoz lehetőséget nyújtó, igen sokféle funkciót kielégítő létesítményeket. A kamaraszínház alatti szinteken 120 fős nézőtérrel rendelkező bábszínház-komplexum (amelyhez még bábozó műhely is tartozik) helyezkedik el. Az alsó szint központi irodái mellett lesz egy több célú előadóterem, továbbá ifjúsági klub, táncsterem, kiállítási terem; a főbejárat szintjén időszakos büfé, ifjúsági klub játéktéri; az emeleti szinten munkásklub, szakköri helyiségek, a klubok feletti szinten (dupla belmagasságú kiképzésben) néptánc, balett, zenekari és énekkari próbatermek, az utóbbi kettő között felvételek készítésére is alkalmas stúdió. Általában elmondhatjuk, hogy a komplexum, ha anyagi lehetőségeink által szorongatva is, többé kevésbé hűen fejezi ki a jelenlegi igényeket. Joggal mondják az építők: „Csak aztán használjuk is ki, ami benne lesz — utána döntsük el, kicsi-e vagy nagy!”

Gulyás Imre

A Megyei Művelődési Központ épülő homlokzata a Déri Múzeum felől

MOCSÁR GÁBOR:

A város és a fejedelem

A SÁMSONI TALÁLKOZÁS

Megint hallgattak egy sort — mennyi minden járt a fejükben! Katona János felállt, az ablakhoz lépett: odakint már beállt a sötétség, az alacsony, nádtetes házak beolvadtak a homályba. Bibliás ember volt Katona János, áhitat fogta el, midőn a házak fölött a városan áttekintett. Alváshoz készülődik a város, mert életet a természet ritmusa szabályozza: napfeljöttkor fel kell kelni, naplementkor nyugovóra kell térni. Most július végén a legrövidebbek az éjszakák, kevés idő jut az alváásra, hamar elteszük magunkat holnapra. Ime, ez itt a város.

Város? Elgondolta: távoli útján miféle városokat ismert meg: kőből rakott falak övezik, kőházak állnak kikezdetlenül a kővel rakott utcák mentén, minden kő, kő, kő, itt meg minden csak vályog, a házakon nádtető, Isten a megmondhatója, hányszor égtek le egész utcások, ahogy a szél kéne kedve szerint hajította, ızte át a városban a vörös kakast. A városnak kőfala nincs, oly messze vannak innen a kőhegyek, onnan ide követ hordani! Így hát a város utcái egyenesen a pusztába nyílnak, tölcéses a végük, ahogy a csordára járó állatok mind szélesebbre tapossák. Ez ezen az éjszakán a város alatt nyolcezerre menő éhes, koszos, öltözetlen hadi nép tábo-

rozik. Katona János elképzelte: idefelé néznek, beleszámuklálnak a levegőbe, szájakat nyalják, mint éhes fenevadak lakmározás előtt. Azt mondja a Biblia: Az én lelkem oroszlánok között van, tűzokádók között fekszem, emberek közt, kiknek fogok dárda és nyílak, nyelvök pedig éles szablya. Pontosan így van. Dárdák és nyílak közt szuszog, piheg a város, eltörődven az egész napi fáradozástól.

Visszament az asztalhoz. Székére ereszkedett.

— Nehéz küldetésbe ment a főbírónk, felebarátaim. Nagyon nehézbe.

— Ah! — Tikos legyintett. — Nem kell ötlet felteni. Debreceni főbíró — nagy szó, nagyon nagy szó! Értik kegyelmeiket.

— Nagy szó — állapította meg Püspök István — az igaz. De a töbörba menni. Fejedelem elé állni... az még nagyobb.

— Fe-je-de-lem... — csúfolódott megint Tikos. — Micsoda fejedelem? Kiknek a fejedelem? Kőbörölöké, zódvári lappangóké, tetveseké, koszosoké, lopott malacot nyárson forgatóké... ehhh... nem is kell sorolni, kiké. De — s mutató ujját a mennyezet felé bökte — ennek a városnak — körbeutazott — nem fejedelem. Ezt majd Dobozi uram meg is fogja neki mondani. Bátran. Keményen. Ahogy kell. — S öklével az asztalra csapott. Ha heveskedésről, tüzes indulatokról van szó, Tikos Jánost nem kell féltetni.

— Hacsak... hacsak... — dünyögött Püspök István.

— Mire mondja kegyelmed, hogy „hacsak”? — kérdezte Tikos.

— Arra, hogy setét van, este van, a táborban vannak debreceniek is...

— Aj! — sóhajtott Katona János. — Erre az állapotra mondja a Biblia, hogy előhózzák Dávidot és vették az oroszlánok elé...

Elszenderedtek. „Mint a bárány meg-némul az öt nyírók előtt” — motyogta Katona János, a bibliai mondatot idézve, mely a város régi címerében áll, Ezsaiás próféta szavaival. Merengve néztek a gyertyalángot, e csekély fénypontot a rájuk nehezedő éjszakában. Így várták vissza küldetéséből a város főbíráját.

A fejedelem jól megnézte magának a belépőt. Derék, kissé — de csak a kellő tekintély mértékéig — hasasodó férfi, arca kerek, s ahogy kissé szétvetett zömök lábain megáll, mintha beelővekelődne a földbe. „Nagyon biztosan áll a lábán” — ez jutott hitelen a fejedelem eszébe.

Am a jövevény, ahogy először a vele szemben álló fiatal férfit nézte meg — a sokfelől jövő hírek alapján, mik Rákóczi testi mivoltát is leirták, meg ahogy szemben állt vele, fekete bársony ruháját, az arany gombokat, a ruhaszegő aranyos zsinóros süjtásokat látván, biztosan tudta, hogy Rákóczi előtt áll — körülpillantott. Egy csontos, hajlott hátú, szikár, magas férfi látott, meg egy fiatal nőszemélyt. Első pillantásra felismerte Suska. A hajdani cseleklány, Pesztonka. Ötvös Suska. Jött egy gondolata, hogy ezt az asszonyt nem kell, nem szabad felismernie. De — mit tegyen ilyen állapotban? Rákóczihoz jött ő, az állítólagos fejedelemhez, és itt találja Ötvös Suskát, a megbilyogoztatott, a fejedelem sátorában. A sátor szögletében ám, ám mégis csak itt.

Rákóczi könnyítette meg a helyzetét. Intett Eszének is, meg Suskának is, hogy menjenek ki. Ahogy ezek kimentek, várokozón nézett a fejedelem a főbíróra. Várta, hogy megszólaljon.

— Ajanlom illendő szolgálatomat... nagyságodnak.

Kissé rekedtes a hangja, de talán csak az izgatottságtól. A fejedelem felfigyelt: a jövevény nem hajtotta meg a derekát. Te-kintetét merőn a fejedelemre szögezte. Rövidre nyírt barna haja s szűkre szorított szeme volt a jövevénynek. Bajszja a szája két végén kissé lekonyult, sajátságosan bánatos kifejezést adva egyúttal a szigorúan zárt, kemény, fegyelmezett arcnak. „No lássuk csak” — gondolta a fejedelem. — „Hogyan is kezdjük?”

— Minden jót kegyelmednek, Dobozi uram. Kegyelmed ugye, Dobozi István, a város feje?

— A város legelső szolgálója, nagyságos uram.

— Ugy. — Kicsit meglepte a fejedelemet, hogy a sok nagyszájú, nagyhangú, fenekevede dicsekvő, önmagát a valóságosnál nagyobb rangra méltónak tartó kuruc hencsereg után ilyen hall a főbírótól: a város legelső szolgálója. Nehéz embernek látszik. Ennek nem kuruc módra forog az esze.

— Üljön le kegyelmed... talán oda ni. — Rámutatott egy ülőkére. A főbíró megvárta, amíg a fejedelem leül, aztán ereszkedett a mutatott helyre. Majdnem szemben ültek egymással. A főbíró — már szemrevételezte a fiatal fejedelemet — körülpillantott a sátorban: hát nem valami fényes. Nagyon is egyszerű. Mondhatni: szegényes.

— Milyen volt az útja idáig? — Arra volt kíváncsi a fejedelem, bántották-e a főbíró. — A taboron át. Sátoromig.

(Folytatjuk)

Azono

Mitől függ vajon, hogy e filmek mekkora az előzetes-ja? Mi szabja meg, hogy hány reklámozást? S mi, ha séri-e vita, művész-közönség-közö?

A kérdéseket az utóbbi nap bemutatott két új magyar film kapcsolatban fogalmazhatjuk. Lugossy László elsőfilmes Az az című alkotását nem előzte és nem követték hirdetések lámszövegek — vagy legalább nem olyan mértékben, mint a más. András Labirintusát. Pedig hogyan nézzük, az Azonosításban rászorult volna a figyelem hívó szóra, s jobban megérdemelt volna azt is, hogy alkotói cseréljenek a közönséggel. A lekmény idejéről, a felszabakövető hónapok, évek társaság, gazdasági és politikai nézőről mind a mai napig kevés dünk.

Mindezzel nem azt akarjuk dani, hogy a Labirintusról a ges minden eszmecsere. Nem gossy-művet szándékszunk állítani a Kovács András alkotással. Pusztán arról van hogy az egymást követő hájátszott filmek közül az Azonosítól több szellemi izgalom ebben felvetett kérdésekre inkább társadalmi vonatko-cselekménye ennek igazán tömi érdekű. Tegyük mindjárt az Azonosítás egy tehetségező indulását mutatja, a L-tus pedig egy tehetségét bi-tott alkotó útvesztőbe kerül hogy a labirintus szót mind is fordítsuk.

Ökölharok

Felejthetetlen képsorokkal Lugossy filmje: a frontról, há-ságból hazatérő magyar kat-nyitott vagonból egymás ut-bálják ki csajkájuk fedelét, delet csak, hátha az aljára s-gük lesz még, hátha ithon misz idők várnak rájuk. S zörögnek-csörömpölnek a t-tek, úgy önti el a hazafel-katonák arcát a mosoly. Aztá-rököt dobnak ki, azok csörö-nek. A lesóványodott és b-arcú bakáknak jólesik hal-zenebonát. Erre figyelnek, tá-ne hallják, mennyire dobog-vük. S a vödörök, csajkák g-a vasúti töltésről — akárha-békét kívánók vetnének cig-reket nagy örömmel!

Olyan magas színvonalú ez, hogy ha a film a további is tartani tudná a képi bes-ezt az emelkedettségét — re-sikeredett volna. Am az öre-neinek festéséhez nem társu-nyezettség, a bizonytalan-csalódottság lélekrajzának. Mit jelent a nyugalom vag-tonáknak, hogy hiába érne-gyar földre, nem térhetnek-családjukhoz; hogy a gyam-meket kiemelik a soraikból-maguk sem tudhatják, kit tá-majd gyanúsán, ellenségese-a lélektanilag is bonyolult-ábrázolása nem sikerült tö-sen. A békés élet félelmei-volna pedig a főhős, Ambru-rás kálváriájához. Ellenpont-van itt is szó: a megféle-megfélemlülő katonatársak-merik kimondani az igazat-Ambrus András a főhős n-nem Takács Gábor, ahogy-vántartásokban szerepel. An-re konok és elszánt a főhős, ra gyávák, az esetleges követ-nyektől visszariadók a bá-Mert attól félnek, valami b-heli Ambrus lelkét; s aki a-goknak gyanús, azt nem tá-támogatni. Ilyen konkvenc-nának az „azonosítási” jele-ha a film korábbi pillanatai-élgyvulás, a kiszolgáltatotts-jobban motiválna. Így kissé mesterkéltnak tetszik e-

Azonosulás magánügyekkel

Mitől függ vajon, hogy egy-egy filmnek mekkora az előzetes sajtója? Mi szabja meg, hogy hány helyen reklámozzák? S mi, hogy kíséri-e vita, művész-közönség találkozó?

A kérdéseket az utóbbi napokban bemutatott két új magyar filmmel kapcsolatban fogalmazhatjuk meg. Lugossy László elsőfilmes *Azonosítás* című alkotását nem előzték meg és nem követték hirdetések, reklámszövegek — vagy legalábbis nem olyan mértékben, mint Kovács András *Labirintusát*. Pedig akár-hogyan nézzük, az *Azonosítás* jobban rászorult volna a figyelemfelhívó szóra, s jobban megérdemelte volna azt is, hogy alkotói eszmét cseréljenek a közönséggel. A cselekmény idejéről, a felszabadulást követő hónapok, évek társadalmáról, gazdasági és politikai helyzetéről mind a mai napig keveset tudunk.

Mindezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a *Labirintusról* fölösleges minden eszmecsere. Nem a Lugossy-művet szándékszunk szembeállítani a Kovács András rendezte alkotással. Pusztán arról van szó, hogy az egymást követő heteken játszott filmek közül az *Azonosítás* szolgál több szellemi izgalommal, az ebben felvetett kérdéseknek van inkább társadalmi vonatkozásuk, cselekménye ennek igazán történelmi érdekű. Tegyük mindjárt hozzá: az *Azonosítás* egy tehetséges rendező *indulását* mutatja, a *Labirintus* pedig egy tehetségét bizonyított alkotó útvesztőbe kerülését — hogy a labirintus szót mindjárt le is fordítsuk.

Ökölharcok

Feljezhetetlen képsorokkal indul Lugossy filmje: a frontról, hadifogságból hazatérő magyar katonák a nyitott vagonból egymás után dobálják ki csajkájuk fedelét. A fedele csak, hátha az aljára szükségük lesz még, hátha itthon is komisz idők várnak rájuk. S ahogy zörögnek-csörömpölnek a csajkák, úgy önti el a hazafelé tartó katonák arcát a mosoly. Aztán vödörök dobna ki, azok csörömpölnek. A lesóványodott és borostás arcú bakáknak jólesik hallani a zenebonát. Erre figyelnek, tán hogy ne hallják, mennyire dobog a szívük. S a vödörök, csajkák gurulása a vasúti töltésről — akárha ők, a békét kívánók vetnének cigánykezeket nagy örömkömben!

Olyan magas színvonalú indítás ez, hogy ha a film a továbbiakban is tartani tudná a képi beszédnek ezt az emelkedettségét — remekmű sikeredett volna. Am az öröm színeinek festéséhez nem társul a fenyegetettség, a bizonytalanság, a családottság lélekrajzának hűsége. Mit jelent a nyugalmat vágyó katonáknak, hogy hiába érnek magyarrá földre, nem térhetnek haza a családjukhoz; hogy a gyanús elemeket kiemelik a sorakiből; hogy maguk sem tudhatják, kit tartanak majd gyanúsaknak, ellenségesnek? — a lélektanilag is bonyolult helyzet ábrázolása nem sikerült tökéletesen. A békés élet félmeinek köze volna pedig a főhős, Ambrus András kálváriájához. Ellenpontozásról van itt is szó: a megfélemlített-megfélemlülő katonatársak nem merik kimondani az igazat, hogy Ambrus András a főhős neve, s nem Takács Gábor, ahogy a nyilvántartásokban szerepel. Amennyire konok és elszánt a főhős, annyira gyávák, az esetleges következményektől visszariadók a bajtársai. Mert attól félnek, valami bűn terheli Ambrus lelkét; s aki a hatóságoknak gyanús, azt nem tanácsos támogatni. Ilyen konzekvenciái vannak az „azonosítási” jelenetnek, ha a film korábbi pillanataiban az elgyávulás, a kiszolgáltatottságérzés jobban motiválná. Így viszont kissé mesterkéltnek tetszik ez a je-

lenet, éppúgy konstruálnak, mint az a másik, amelyben Csátó komisszár Kelemen rendőr századosal és másokkal az értelmes forradalmi cselekvésről vitatkozik. Alighanem arról is szól ez a vita, hogy mi a véleménye a ma élő alkotóknak a forradalmi magatartásról általában; dramaturgiai szempontból pedig azért van szükség erre a néhány percre, hogy mintegy előkészítse a maga nevéért mániákusan küzdő Ambrus megjelenését. Mind ezt figyelembe véve is: a beszélgetés nem mutatja jó színben a mindénáron fegyveres ellenállásról gondolkodó Csátót; olyannak láttatja, mint aki nincs tisztában a belső — sokszor még bizony kemény harc — lehetőségeivel, önmaga feladataival. Dramaturgiailag tehát nem a legszerecsébb helyre került a forradalmi magatartásról való eszmecsere — nem segíti elő Csátó komisszár átforgatását, nem készíti elő meggyőző hitelességgel azt a végső pillanatot, amikor Csátó a rendőr százados ellenében vállalja, hogy Ambrus András igaz, névre szóló papírokkal látja el.

Lugossy László alkotása mégis a jobb filmek közé tartozik, mert a főhős névazonosítási magánügyéhez társadalmi-történelmi háttérrel tud adni; képes érzékeltetni, hogy nem egyedi esetről van szó; hogy Ambrus András ügye mindazoké, akik tisztá lappal, múltjukat, s önmagukat vállalva, igazuk tudatában vágták az újrakezdést. S hogy példaadása sugalló erejű, ebben nagy szerepe van Ambrus alakítójának, Cserhalmi Györgynek.

Fáradt szócsaták

A *Labirintus* párizsi képpel indul: a magyar filmek fesztiválján a Rendezőt filmje vitájára hívják, már vetítés után. S ő beregy a terembe, elvállal beszélgető társaitól. A kamera azonban nem az ő lépteit kíséri nyomon, hanem azokat, akikkel beszélgetett. Közöttük van, felismerhetően Kovács András, a rendező. Hátra tett kézzel, lassan távolodik — s meg sem jelenik többé. Ennyi azonban elegendő ahhoz, hogy nyilvánvaló legyen: a *Labirintus* nemcsak úgy szerzői film, hogy Kovács András a forgatókönyvíró s rendező egyben, hanem úgy is, hogy a filmbeli Rendező töprengései a legszemélyesebben Kovács Andrásé, s hogy ő érzi labirintusban magát.

Személyes gondjait osztja meg tehát a nézőkkel. S ha el is játszat nem egy „film a filmben” jelenetet, ha „külön” cselekményt bonyolít is — a nyitó jelenettel, s a későbbi feltűnően sűrű személyes vonatkozású párbeszéddel, monológokkal arra ösztönzi a közönséget, hogy az gondolja el: milyen nehéz filmet készíteni. Atvitt értelemben is nehéz: a közönség nem szereti a magyar filmeket, mert alig történik bennük valami, a szereplők állandóan csak beszélnek, beszélnek, mit tehet akkor az a rendező, aki meg egyenesen megszállotta a vitáknak, filmre vitt eszmecsereknak, eszmefuttatásoknak. Tagadja meg magát az ilyen alkotó, s csináljon kosztümös filmeket? Fogadja el a művészfilm-közönségfilm hamis szembeállítását és hamis kategóriákat alapján igyekezzék közönségfilmnek csinálni? A mit tehet a rendező? kérdésközlvetése persze legalább annyira hamis, nem utolsósorban pedig: magánügy. Jó, ha megosztja a kételyeit bárki alkotó a közönséggel, ám legjobb, ha ezt nem költéségek alkotásokban teszi. A művész-közönség találkozó tökéletesen betölthetik ezt a kételyosztó szerepet. A filmbeli Rendező dilemmája tehát nem tartozik a nézőre, a *Labirintus* néylesége nézőjére. Ki-ki lábáljon ki a válságából, kerüljön ki a zsákutcájából úgy, ahogy tud. Nem lehet azonban számon kérni

Kovács Andrásról, hogy hajlama ellenére miért nem készít szatírát, groteszket.

Amit viszont számon kérhetünk: nem tisztázta kellően, hogy ki is legyen filmje főszereplője. A *Rendező-e*, vagy a házaspár (*Kállai Ferencnek és Ruttkai Évának* köszönhetjük a film legelvezetesebb perceit), esetleg a Vágónó, netán Tatár, aki öngyilkos lett, vagy Bíró, aki a helyére lépett, a főnöki pozícióban. E tisztázatlanság arra vezetett, hogy sok mindenről szól a *Labirintus*, de semmiről sem eléggé komolyan, semmiről sem megfelelő mélységgel. Megfejtethetlen például, hogy a Tatár—Bíró vitában kinek van igaza, valóban oly egyértelműen alakultak-e a körülmények, hogy az öngyilkosság szükségszerűnek látszott. Egy ember élete sohasem lehet mellékes — a *Rendezőnek* igaza van, ám mindjárt kérdésessé teszi igazságérzetét az a tény, hogy készülő alkotásában a befejező heverőjelenetet tartja a legtöbb gondot okozónak. Hogy a házaspár egymásra találásával bibelődik, a helyett, hogy Tatár mutatná be jobban, teljesebben; a szerelmi szál, a házaspár magánéletének rajza így erősebb lesz, semminthogy a Tatár—Bíró szembeállításból közérdekű, társadalmi érvényű mondánivalót tudna kibontani — most már a *Labirintus* rendezője, Kovács András. S a filmből ez az izgalom, a társadalmi kérdésekre való beleszólás szellemi izgalma hiányzik a legjobban — különösen, ha a rendező korábbi filmjeire, a *Palakra* vagy a *Stafétára* gondolunk.

A sikertelen kísérlet után egy vigasz azért marad: Kovács András a *Labirintussal* talán kikerült a maga észlelte zsákutcából.

Márkus Béla

VILÁGTÖRTÉNET KÉPEKBEN

Magyarországon még sosem jelent meg ilyen történelmi képes-könyv. Először vállalkozott egy magyar kiadó arra, hogy az emberi társadalom fejlődését, e fejlődés fő vonalait és kiemelkedő eseményeit a képi közlés segítségével mutassa be olvasóinak. A Gondolat Kiadó próbálkozásait teljes siker koronázta. Bár az albumszerű kiadvány a hazai átlaghoz képest magas áron került forgalomba, az első kötet — amely még 1972-ben látott napvilágot — viszonylag gyorsan elfogyott, s a nemrég — 1975 végén — megjelent második kötetnek is sok-sok vásárlója akad. A közönség kedvezően fogadta a művet.

Miért e nagy érdeklődés, e népszerűség? Talán a film és a televízió hatásának tulajdonítható, hogy manapság az ismeretterjesztésben egyre nagyobb szerepet kapnak a vizuális formák. A történelmi ismeretterjesztésben és oktatásban is mind inkább előtérbe kerül a képi szemléltetés. Az okok a következőkben kereshetők: a képek közvetlenebb, érzékletesebb, a szövegnél közvetlenebb, látványt, sőt a művészi alkotások (festmények, épületek fényképei stb.) esztétikai élményt is nyújtanak; s mindezek révén hozzájárulnak az ábrázolt jelenségek, események átéléséhez. A közelmúltban kiadott ikonográfiai összeállítások, történelmi képes-könyvek (Századunk képei, Magyarország története képekben, A második világháború képei, A mi negyedszázadunk stb.) egyértelmű sikere bizonyítja, hogy közzétételükkel könyvkiadásunk széles és intenzív olvasói igényeket elégített ki. Gazdag és változatos képanyaga, tömör és találó magyarázó jegyzetei, felépítése és nem utolsósorban a marxista történelemszemlélet következetes alkalmazása által a *Világtörténet képekben* két kötet is értékes és hatékony eszköze lehet a történelmi megismerésnek és megértésnek, a történelmi tudat formálásának.

A Gondolat Kiadó kiváló történelemszemléletű képeket és a kötetek összeállítására és a kísérő szövegek megírására: az első — amely az 1640-ig terjedő időket öleli fel — *Hahn István, Szabó Miklós* (ős- és ókor) és *Kulcsár Zsuzsanna* (középkor), a második — 1640-től 1970-ig (új- és legújabbkor) — *Hanák Péter, Már-*

kus László, Ormos Mária és Ránki György munkája. A terjedelmes kötetek egyenként közel 2200, illetve 3200 képet tartalmaznak, köztük 72, illetve 75 színes reprodukciót. A képek túlnyomó többsége korabeli ábrázolás: festmények, rajzok, fényképek, filmrészletek, könyv- és újságillusztrációk, kiemelkedő személyiségek portréi, továbbá egykorú épületek, tárgyak (szerszámok és egyéb használati eszközök, írásos emlékek, ruhák stb.) fotói vagy facsimilái. Tartalmilag jól egészítik ki ezeket a könyv számára készített térkép-vázlatok és rajzok. A szerkesztők több szempontból is teljességre törekedtek. A képeskönyv időben átfogja az emberiség egész történelmi útját — az ember kialakulásától az anyaggyűjtés lezárásáig, 1970-ig. Földrajzi határok nincsenek: nemcsak Európa, hanem a többi földrész története is fel-fel-villan a lapokon. Amennyire a képi ábrázolás ezt lehetővé tette, a tematikai sokoldalúság is megvalósult: a technikai, gazdasági, politikai, kulturális fejlődésről, az életmód változásairól, a társadalmi szerkezet módosulásairól stb. egyaránt látunk képeket. Mindazonáltal a történelmi haladás szempontjából jelentősebb országokról (pl. az ókori Görögország, a középkori Itália, a Szovjetunió) és eseményekről (pl. a francia forradalom, a második világháború), valamint a képileg jobban megközelíthető kérdésekről (technikai civilizáció, képzőművészetek helyzete, politikai történet stb.) több és színesebb anyagot találunk az összeállításban. A szerkesztők szigorú következetességgel ragaszkodtak az eleve adott kronológikus szerkezethez: jellemző bizonyítéka ennek, hogy a második világháború utáni időszakban évenként csoportosították a képeket. A fő jepekteken belül a tagolás földrajzi vagy tematikus.

Az egyes történelmi korszakok fő jellegzetességeit a bevezetők ismertetik. Ezek és a hosszabb-rövidebb (többnyire rövidebb) magyarázó szövegek a folyamatok, események mögött rejlő mozgató erőköt, a mélyebb összefüggéseket érzékeltetik, az alapvető tendenciákat, problémákat jelzik. A szöveg azonban mindig háttérben marad, a szerkesztők hagyják, hadd beszéljenek a képek. S a képek beszélnek, vallanak. A figyelmes olvasó — bocsánat: néző — előtt meglevenedik az emberi történelem. Megismerkedik az ősember primitív kőszerszámaival, az ókor hatalmas építményeivel, a legendás lovakkal, a polgári forradalmak eseményeivel, a háborúk borzalmaival, a munkásmozgalom hősi tetteivel stb. A második kötet utolsó részének képei már emlékeztetnek mozgatójuk meg: újra átéljük a közelmúlt történetét, viszontlátjuk a főszereplőket, ismét megdöbbenve csodáljuk a technika vívmányait stb.

A *Világtörténet képekben* elérte célját: láttat és érzékeltet, emlékeztet ébreszt és érzelmet kelt, élményt ad és ismeretet közvetít, szórakoztat és tanít; vagy ha úgy tesszük: tanítva szórakoztat. Természetesen, ez a képeskönyv nem helyettesítheti a világtörténelmi színtézist; nem alkalmas a történelemszerzésre, az alapvető folyamatok stb. megismerésére, de mindenképpen alkalmas arra, hogy ezt a maga sajátos eszközeivel — a képi szemléltetéssel, a vizuális információközléssel — hatékonyan elősegítse. Ezért válhat és válik a *történelmi oktatás és ismeretterjesztés fontos segédletévé, segédkönyvévé.*

Bényei Miklós

Szesztay Zsolt

Nagyobb figyelmet érdemelne

Művésztanárok hangversenyei

A közelmúltban a Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának művésztanárai közül többen nyilvános hangversenyt adtak. Ezek a hangversenyeik nem csupán színvonalukat tekintve számottevők, de sajátos vonással gazdagítják Debrecen zenei életét. Kár, hogy a város zeneszerető, hangversenylátogató közönsége nem érdeklődik még eléggé irántuk.

Illés Kálmán — a tagozat megbízott igazgatója — és Hidi Péter — a Rádiózenekar koncertmestere — hegedű-zongora szonátaestet adtak. Eme irodalom három reprezentatív, különlegesen szép alkotását tűzték műsorukra: Schubert g-moll szonatináját, Beethoven c-moll szonátáját és Brahms A-dúr szonátáját.

Az igen tömörre komponált, költői gazdag Schubert-műből a nagyromantikára előremutató, hangzásokban bővelkedő lassú tétel középső része tetszett leginkább, az áthevített előadásban is. A hangverseny csúcspontja a Beethoven-opusz kezdő tétele volt: sikerült a sötétben izzó, fojtott drámai hangvételt megtalálni és érzetelniük előadóinknak. A megkapóan gyengéd, áttetsző szövésű Brahms-nyitótétel jelentette a koncert másik kiemelkedő élményét. A középtétel scherzandó részei sokkal elihetőbbek voltak, mint a Beethoven-szonáta scherzója.

Két jó muzikus társulása jó muzikálást eredményezett. Gyakran túl vékonynak tűnt azonban Hidi Péter látszólag visszafogott hegedűhangja, különösen Illés

Kálmán egészseges, magvas hangú zongorázása mellett.

Megérdemelt sikert aratott Szerdahelyi Éva közreműködése. Két Mendelssohn- és négy Schumann-dalt hallottunk a fiatal énekesnőtől. Tiszta intonálás, szép hang, bensőséges megformálás jellemzők éneklését. A Widmung c. Schumann-dal előadása az érzelm romantikus csapongásának muzikális ábrázolásával különösen emlékezetes. Zongorakísérőjeként zenei életünk egyik „nagy öregjét”, Rács Istvánt tisztelhetjük. Bebizonyította: nemcsak nagy tudású zeneiről, kitűnő műfordító, de a zongora mellett még ma is érzékeny, hajlékonyan kísérő gyakorlati muzsik.

Fiatal művész, Révész Judit gondolkasztást hallottuk korábban. Sokrétű, nehéz műsor során győzdthettünk meg jó felkészültségéről, muzikális formáló készségéről. Kiművelt technikája, kitűnő vonokezeltése Dvořák Rondójának és Boccherini A-dúr szonátájának második tételében tűnt ki igazán, jó karakterizáló képessége és ritmusa pedig Bartók I. rapszódiajában. Két különlegesen nagy igényű művet is műsorára tűzött az ifjú művésztanár. Jobban tetszett Beethoven D-dúr szonátájának előadása! Összefogott, átgondolt, megoldott volt ez az előadás, mennyi szépséget felcsillantotta ennek az igen ritkán hallható, kései — op. 102. — remekműnek. Zongorán a még főiskolás Garam Zsuzsa működött közre, megbízhatóan, felkészülten.

Közgazdasági technikai végzettséggel és raktár-üzemeltetési tanfolyamra felkészült férfi dolgozót

raktárvezető helyettesi

munkakörbe felvesszük. Jelentkezéseket részletes önéletrajzzal „Perspektíva 480 912” jellegre a Magyar Hírdetőbe kérjük leadni.

A DEBRECENI KONZERVGYÁR FELVÉTELRE KERES

1 fő gyakorlattal rendelkező villanyszerelő-művezetői szakirányú képzettséggel, gépkocsi menetirányítókat, nyersanyag-átvevőket (nyugdíjasokat is) lakatos, marós, esztergályos szakmunkásokat, valamint női és férfi munkaerőket konzervipari munkára. Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán.

Aprított fenyő és nyár

HULLADÉK TŰZIFA

kapható
24 FT MÁZSA,
áron az

ERDEI TERMÉK
VÁLLALATNÁL

Debrecen,
Keresztesi u. 1. sz.

GÁZ- ÉS OLAJSZÁLLÍTÓ VÁLLALAT HAJDÚSZOBOSZLÓI ÜZEM TELEMECHANIKAI BERENDEZÉSEK KARBANTARTÁSÁRA

azonnali belépéssel felvesz
EGY FŐ VILLANYSZERELŐ SZAKMUNKÁST
ÉS EGY FŐ GYENGEÁRAMÚ MŰSZERÉSZT.
Fizetés megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet:
GOV Hajdúszoboszlói Üzem, Gólyás gáztelep.

A BFK DEBRECENI GYÁRA

FELVESZ ORSZÓZÓ MUNKAKÖRBE

16 évet betöltött fiatalokat

két műszakba.

A betanulás idejére (1 hónap) 7 Ft-os órabetét biztosítunk.

A betanulás után 10.50 Ft-os órabetét besorolással teljesítményben foglalkoztatjuk.

KERESÉSI LEHETŐSÉG 2000—2200 Ft.

FELVESZÜNK GÉPIKÓTÓ MUNKAKÖRBE

18 évet betöltött fiatalokat

három műszakba.

A betanulás idejére 8 Ft-os órabetét biztosítunk.

A betanulás után 12 Ft-os órabetét besorolással teljesítményben foglalkoztatjuk.

Fizetési pótlék és speciális munkapótlék fizetés mellett

KERESÉSI LEHETŐSÉG 2500—3000 Ft.

Jelentkezni lehet

BFK DEBRECENI GYÁRA
Debrecen, Nyugati utca 5—7. sz.

Az

Alkaloida Vegyészeti Gyár

Tiszavasváriba
felvételre keres

műszaki rajzolókat

Fizetés megegyezés szerint.

Jelentkezhetnek

azok is, akik a tanfolyamot most végzik.
Jelentkezés személyesen vagy levél útján.

Cím:

ALKALOIDA VEGYÉSZETI GYÁR
SZEMÉLYZETI OSZTÁLYA
4440 TISZAVASVÁRI

ÉPÍTŐMUNKÁSOK FIGYELEM!

A HAJDÚ MEGYEI
ALLAMI ÉPÍTŐIPARI
VÁLLALAT
A

törzsgárdatagság bővítése céljából

FELVÉTELRE KERES:

ács, autódaru-kezelő,
vasbetonszerelő
szakmunkásokat,
valamint betonozókat,
kubikusokat
és segédmunkásokat

A vidékieket korszerűen felszerelt munkásszállásunkon helyezük el.

Napi kétszeri étkezést és utazási kedvezményt biztosítunk.

Ne jelentkezzenek azok, akik az utóbbi két évben háromszor változtattak munkahelyet.

JELENTKEZÉS:

a vállalat
munkaerő-gazdálkodásán
Debrecen,
Kálvin tér 11. szám.

Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat felvesz: az Apafi malom-üzem két műszakos üzemeléséhez rakodókat, továbbá a Hid utcai takarmánykeverő-üzemhez üzemi munkásokat. Jelentkezés: Debrecen, Apafi u. 42., Debrecen, Hid u. 16. sz. alatt az üzemvezetőnél.

Szolgáltató Vállalat 5—10 év közötti gyakorlattal gépésztechnikust alkalmaz műszaki ügyintézői munkakörbe. Tűzvédelmi és munkavédelmi vizsgával rendelkezők előnyben részesülnek. „Azonnali belépéssel 480 922” jellegre a Hírdetőbe. Gépipari technikumot, vagy szakközépiskolát végzett fiatalokat belső diszpécseri munkakörbe felvesz a Fémfeldolgozó Ipari Szövetkezet Vágóhid utca 3/A.

Debreceni AFESZ felvételre keres fiatal asztalos és villanyszerelő szakmunkást, továbbá vízvezeték-szerelőket is jártas lakatos szakmunkást. Jelentkezés: Debrecen, Kossuth u. 27. sz. alatt az ipari osztályon.

Építőipari technikai végzettséggel rendelkező ügyintézőt azonnali belépéssel felvesz a Vámospercs Nagyközségi Közös Tanács Végrehajtó Bizottsága. Berezás a 15 1973. MűM rendelet szerint. Jelentkezés: Vámospercs, Nagyközségi Közös Tanács vb-ütkárnál.

Anyagmérő lányokat, gépár-művezetőket tartogathatunk, fő-részipari gépmunkásokat és segédmunkásokat, valamint rakodómunkásokat felvesz az ERDERT Vállalat 3. sz. telepe, Debrecen, Balmazújvárosi út.

Hajdú-Bihar megyei Tanács Építőipari Vállalat budapesti és változó munkahelyre felvételre keres ács-állványozó szak-, betanított és segédmunkásokat. Jelentkezés Debrecen, Simonffy u. 34.

Több éves gyakorlattal mélyépítésben jártas normást azonnali alkalommal a Hajdú-Bihar megyei Víz- és Csatornamű Vállalat. Jelentkezni Debrecen, Hét vezér u. 21. Személyzeti osztályvezetőnél.

Alsónyírvíz Vizagárdakodási Társulat alkalommal gépkocsivezetőt, földmunkagép-kezelőt, autószerelőt, felsőkezőt. Jelentkezés: Debrecen, Tengerész u. 7. sz.

A Debreceni Fémfeldolgozó Ipari Szövetkezet

rajzismerttel rendelkező gyakorlott vasszerkezeti lakatosokat egyedi munkára, csúcs- és horizont-esztergályos, marós, géplakatos szakmunkásokat, betanított lakatosokat és férfi segédmunkásokat

felvesz

Jelentkezés:
Vágóhid utca 3/A.

Kiemelt óráberrel alkalmazunk

kőműveseket,
kőműves brigádokat

kőműves mellé

segédmunkásokat

Kéthetenként szabad szombat.

Üzemi ebédet,

valamint munka- és védőruhát biztosítunk,
vidékieknek utazási költséget térítünk.

JELENTKEZNI:

XIII. SZ. AUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT
Debrecen, Balmazújvárosi út 14.

Dolgozókat alkalmaznak

Fiatalkorúakat felvesz a Gázdolgozó Vállalat 1976. szeptember 1-én induló főnöki szakmunkásképző iskolájában. Felvételi: 18 éves életkor betöltése, 8 általános iskolai végzettség. Tanulmányi idő 2 év. A vállalat biztosítja: havi 250 Ft ösztöndíjat, ingyen ebédet, vacsorát, szállást, munkaruhát, tankönyveket, tanszereket és utazási költségtérítést. Szakmunkásvizsga letétele után havi 2500—3500 Ft közötti fizetés, a legjobbaknak ingyenes üdülés. Jelentkezni lehet: Újpesti Gyapjűzőgyár 1045 Budapest, Berni út 1.

A Hajdú-Bihar megyei Tanács Kórház rendelőintézet orvosruk és szakképzett asszisztenseket felvesz. Jelentkezni lehet: Debrecen, Bethlen u. 11—17. II. em. 16-os szoba.

Az Alföldi Téglagyár női és férfi munkaerőt keres téglagyári munkára jó kereseti lehetőséggel, 44 órás munkahétre. Jelentkezés Debrecenben, Kishegyesi út 260.

A Debreceni Állami Gazdaság felvesz villanyszerelő, autó-motor szerelő, mezőgazdasági gép-szerelő és általános lakatos szakmunkásokat. Jelentkezés: Debreceni Állami Gazdaság Lencz-telep, műhelyvezetőnél, reggel 7-kor.

A Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Vállalat felvételre keres vízvezeték-szerelő szakmunkásokat. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: személyesen a munkaügyi osztályon, Hajdúböszörmény, Városház u. 40. sz.

A Debreceni Közlekedési Vállalat felvesz utépítő szak- és segédmunkásokat, pályamunkásokat, utépítő nehézgépezőket, elektromos, valamint nagy anyagism-rettel rendelkező raktári kiadókat. Jelentkezés: Blaháné u. 2. sz. alatt a munkaügyi csoportnál.

Hőtechnika Építő és Szigelő Vállalat felvételre keres csúszószerű technológiával épülő műanyag kivitelezésében gyakorlattal rendelkező építész- és gépészmérnököket vagy üzemmérnököket, termelésirányító (épitésvezető), szerelésvezető, művezető) munkakörök betöltésére, változó munkahelyre. Jelentkezés: írásban, önéletrajz mellékelésével a vállalat személyzeti és oktatási osztályán. 1081 Budapest, Káljai Éva út 20. IV. em.

Nagy gyakorlattal rendelkező hálózati villanyszerelőt alkalmaz a Debreceni Kossuth Termelőszövetkezet, jelentkezni lehet I. üzeme-egységben, 4-es busz végállomásánál, a Mikepérsi úton a műszaki vezetőnél.

Felvesszünk

azonnali belépéssel jó kereseti lehetőséggel — érvényes egészségügyi könyvvel — csomagoláshoz, feloldozáshoz nő dolgozókat, rakodáshoz férfi dolgozókat

BARNEVÁL

Debrecen, Diószegi út 1.

Csőszelőipari Vállalat debreceni kirendeltsége

felvesz

Debrecen és környéke, budapesti, szolnoki és belapátfalvi munkákra fűtészereket, vízvezeték-szerelőket, csőszelőket, lakatosokat, villanyhegesztőket és segédmunkásokat.

Jelentkezés és felvétel:
Debrecen, Mikepérsi út 5.

Felső vagy középfokú végzettséggel rendelkező gyakorlott szerszám-szerkesztésben is jártas

szerszám-technológust

felvesszünk. Jelentkezéseket részletes önéletrajzzal „Vastömeggék 480 912” jellegre a Magyar Hírdetőbe kérjük leadni.

Rekonstrukció alatt álló textilüzemünkbe előnyös feltételek mellett korszerű gépek kezelésére 15 éven felüli női dolgozókat, főnöki, szövő betanulókat felvesszünk. Felvételre keresünk továbbá tervezésben is jártas műszaki rajzolókat, épületgépészt, technikai végzettséggel, esztergályos, lakatos, villanyszerelő, csőszelő, asztalos, ács, bádogos, kőműves szakmunkásokat, és 18 éven felüli női és férfi segédmunkásokat. Cím: PTM Budai Gyára, munkaerőgazdálkodás, Bp. XI., Hauszmann Alajos u. 20. Levélcím: 1502 Bp., Pf. 43.

Gyakorlattal rendelkező víz-, gáz-, vezetékek, központifűtés-szerelő szakmunkásokat, valamint kőműves, ács-állványozó szakmunkásokat felvesz a Kábel Vörös Csillag Mgtsz. Jelentkezés a termelőszövetkezet építési részlegének irodájában, Kaba, Vörös Hadsereg útja 92. sz.

Vízkarató és -fűrő Vállalat Debrecen, Monostorpályi út 23. felvessz fiatal női munkaerőt telefonközpontkezelőnek, változó munkahelyre gépezőket és segédmunkásokat, valamint telepi rakodókat. Jelentkezni lehet: a vállalat munkaügyi szobát kivételével.

Városi Tanács Költészetési Üzeme felvesz kőműveseket, segédmunkásokat, vasbetonszerelőt és gépkocsirakodót. Jelentkezés: Bartók Béla út 61.

Azonnali belépéssel felvesz üzemanyag-kezelőt és olajrakodót az Építőipari Szállítási Vállalat miskolci üzeme-egységének debreceni kirendeltsége. Jelentkezés a kirendeltségvezetőnél.

Tmk-villanyszerelőket és vasbetonszerelőket alkalmaz az AET XIII. sz. Autójavító Vállalat Debrecen, Balmazújvárosi út 14.

Debreceni Kertész 2. számú dísznövénytelepe éljelleőröket, férfi és női segédmunkásokat vesz fel. Jelentkezni a telep vezetőjénél Debrecen, Borzán Gáspár u. 14. szám alatt lehet.

Műszaki rajzolókat, villamos, vagy elektromos ipari gyakorlattal, fűtészereket karbantartási és javítási munkára, gépészmérnököket, gyógyszergyártó munkakörökbe férfi dolgozókat, vegyipari munkákra anyagkezelőket és raktári munkást, valamint exportcsomagolókat alkalmaz a BIOGAL Gyógyszergyár Debrecen, Pallagi út 13.

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat Házgyára felvételre keres autószerelő, karosszerialakosokat, autó-elektromos szakmunkásokat, valamint portai beírókat. Jelentkezés a Házgyárban. Debrecen, Balmazújvárosi út 10.

Festő, kőműves, cserépkályhás szakmunkásokat és segédmunkásokat felvesszünk. Minden héten szabad szombat. Debreceni Festő-Kályhás és Szakipari Szövetkezet, Debrecen, Dimitrov u. 49. sz.

Férfiakat gyorsan megtanulható gépmunkára és üzemi rakodó munkára azonnali belépéssel felvesszünk. Jelentkezni lehet a Debreceni Üvegipari Szövetkezet, Sebes utca 10. szám alatti telepen a műszaki vezetőnél.

A Hajdú-Bihar megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet, szobafestő, víz-, gázszerelő, kőműves szakmunkásokat valamint segédmunkásokat azonnali belépésre felvesz. Jelentkezni lehet: Debrecen, Bartók Béla út 4. gazdasági igazgató-nál.

Apolónót, 4 órás kisegítő felvesz az Ortopéd Klinika. Jelentkezés a klinika intézőnövére-nél.

Dorogon m

NB III-A

DMTE-

A labdarúgó NB II. fordulójában a DVSC Dorog szerepel. A debreceni csapat együttes szombati kora délutáni órákban kezdte el a fővárosba, ahonnan folytatja útját a csapata Dorogi AC—DVSC mérkőzésre délután 4 órai kezdettel kerül sor.

A DVSC-nél az az utánpótlás kapuvédő Szabó sorompóba lép, igaz, egyes cserejátékosként szerző Kérdéses a könnyebb szerző szenedett Potyók játéka számítanak rá. Ezek szerző DVSC Kun — Nagy, Váci Puskás, Lipók — Potyók, L., Vaczlavik — Bodonyi, Bodonyi I., Gottdiener és állításban kezd a dorogi ellen. Csereként Szabó, J. és Maczkó áll a csapat rendelkezésére. Még annyit: leneg a bajnoki táblázat Dorog 37 ponttal 50—2 gólkülönbséggel a második helyen áll, míg a DVSC ponttal (40—33) a harmadikat foglalja el. A debreceni

KUPA A KUPA

Elkészült a labdarúgó Kupa további programja. A Kaposvári Városi Sportklub — MTK VM mérkőzésen vívják a döntőt a dobodással küzdő csapatok között. A mérkőzés a Honvéd stadionban — azaz az Svájc B-válogatott napján pedig Svájc nemzeti tizenegyet.

Hosszú évekig a csapataink nem nyertek, nincs nagy most furcsa interjú-összeállítás: a döntőt a Kupa — Honvéd játékosok között.

Rangot kapott a Kupa — a válogatott karácsonyi kupadöntő máskor rendezik, helyezésben van talán az esetleges kupa.

Rangot kapott a Kupa — a válogatott karácsonyi kupadöntő máskor rendezik, helyezésben van talán az esetleges kupa.

Győztek

Az esélyesek győzelme végződött a megyei I. tályú labdarúgó-bajnokságban lejátszott mérkőzés — a bajnokban élen járó Hajdúszoboszló a Báránd ellen, a második helyen álló D. Kupa pedig a DASE ellen szerezte meg a két pontot.

D. Kimizsi—DASE (3—0).

DASE-pálya, 100 fő, vezette Pálincás D. Kimizsi: Farkas — Nagy, ki, Bordás, Zsilák, R. Tózsér, Varsányi, Kósa, Moza — D. Oláh — Szabó, Lengyel, gyves, Kallai, Nagy (Tabár), Halmi, Szalai (vucz), Eszterhai, Micsko.

A csúszos talajú pályavendégcsapat már a percben 3—0-ra vezetett, második felidőre vissza-

Pillanatkép a DASE-

TENGERNYI KAGYLÓ. Gabai Róbert ceglédi lakásán 20 év alatt a világ különböző tengereiből nagy mennyiségű kagylót gyűjtött össze. Gyűjteménye már meghaladja a 3500 darabot; legkisebb darabja hét milliméteres, a legnagyobb pedig mintegy fél méteres.

VENCSELLEI ISTVÁN: HORTOBÁGYI IDILL

Illatszerek krónikája

Ilyenkor hűvet előtti sokan városaink illatszert. Mert évezredek óta az illatszert az egyik legkedveltebb ajándék: mindenki mindenkor szívesen fogadja ezernyi varázslatos illattal.

Bar a parfüm szó latin eredetű (per fumum annyi mint füst útján), nem a rómaiak találmánya és nem is Aphrodité a szerelem istennője találta fel, mint ahogyan a görögök állították.

Görögországba keletről került, valószínűleg Kis-Ázsiából, ahol az illatszert eredeti formájában, tömjénfűst, balzsam és illatok formájában időtlen idők óta kísérték a vallási és temetési szertartásokat.

Kleopatra, amikor Marcus Antoniuszt elcsábította, haját tömjénnel illatosította, keblét sáfránnyal, fahéjjal, irisszel, lótszával és az istenek tudják, mi mindennel még.

A görögök által összeállított „illatkönyv” azt tanította, hogy a test minden része más illatszert igényel: a karok és kezek illatszere a

menta, a kebleké a palmaolaj, a nyaké és a térdé a kakukkfű, a lábaké a narancsolaj, a hajé a majoránna.

A görögöktől a rómaiak is örökölték az illatszerek iránti rajongást. Mértékeltül illatosították magukat, szőnyegeiket, furdőruháikat, de még ételeiket és boraikat is!

A rómaiak után azonban a hagyományok sokáig gazdatlanul maradtak. A középkor szigorú erkölcsi elvárásai miatt a testi gyönyörök illatozó forrásait, és csak a reneszánsz támasztotta fel újra. A Lajosok Franciaországa azután már képtelen lett volna megenni parfümök nélkül.

Az illatszerek diadalútjának kezdete eléggé dicséletes volt Franciaországban. A nagyszerű Versailles-i Napkirály idején csak egyetlen királyi fürdőszobával rendelkezett, amin senki sem csodálkozott és senki sem botránkozott meg, hiszen a víz, a szappan és a fűdő általános megvetés tárgya volt.

Az ilyen körülmények között elkerülhetetlen bántó szagokat igyekeztek elfojtani a parfümök illataival és mértékeltül locsolták magukra az illatszereket.

Mint Alexandre Dumas írja erről a korszakról: „Mindenkori parfümözött magát, kivéve a filozófusokat, akik azzal igyekeztek kitűnni, hogy bűdösek voltak. De még az ő laborukban is akadtak árulók...”

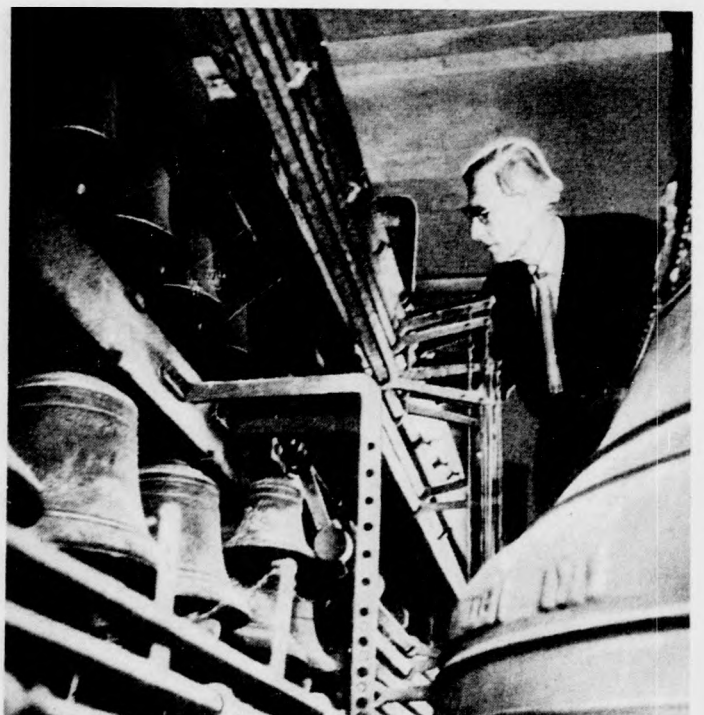
Bármennyire is elterjedt Európában az illatszerek használata, fogasztóként és termelőként egyaránt mindig Franciaország maradt élen.

— Miben alszik ön, piszamban, vagy halóingben? — kérdezte az újságíró az Edes élet című híres olasz filmben a Rómába érkezett filmszínészt.

— Két csepp francia parfümben — felelte a színész.

Két csepp francia parfüm — és benne van az egész illatszertörténet.

R. T.

JÁTÉK A HARANGOKKAL

Ósi ütőhangszer a harang, leginkább bronzból készült. Már az ókorban is használták az alvó istenség felébresztésére, vagy a baj elhárítására. A Bakkhosz-misztériumokon harang hívta istentiszteletre a résztvevőket. A legrégebb ismert harang asszír eredetű, és i. e. 800-ban készült. A kínai hagyomány azonban még régebbre, a 3. évezredbe nyúlik vissza. Később i. sz. 500 után a keresztény egyház is átvette, sőt 1169-ben kötelezővé tette a templomok számára. Európában a 7. század derekán, Franciaországban ontótték az első harangokat, de a mai formájukat csak a 13. században vették fel. A 15. században kezdődött el az óriási harangok korszaka, ezek a nagy székesegyházak részére készültek, a kölni domé pl. 25 tonnás. A világ legnagyobb harangja a moszkvai Kremlben van, a „Harang-cár” súlya 200 tonna. 1733-ban készült. Magyarországon az első adatok harangokról a 14—15. századból valók.

A harangjáték több, felfüggesztett, különböző magasságra hangolt harangokból álló hangszer, amelynek az egyes tagjait ütővel vagy hengeres óramechanizmus segítségével szólaltatják meg. A kínaiaknál ösdők óta használatos, Európában középkori szerzetesek honosították meg. Főleg templom- és városháza tornyokban alkalmazták.

Képkönyök: Kumas litván város harangjátéka.

JÁTÉKSZOBA A LAKÓTELEPEN

Csehszlovákiában értékes kezdeményezés született az egyik nagy lakótelepen: közös erővel játékszobát rendeztek be a kisgyermek számára. Abból indultak ki, hogy a lakások sehol sem olyan nagyméretűek, hogy kedvenc játékkukkal, az autóverseny pályával, a vonatsínhalozattal a család zavarása nélkül kényelmesen elférhesse az egyszerű játékoknak külön-külön helyet. Az is „luxusnak” tűnt, hogy minden kisgyermeknek külön-külön meglegyen a saját drága játéka. Amikor összeadták a játékszoba berendezéséhez szükséges összeget, kiderült, hogy mindenki sokkal jobban járt, mintha önállóan szeretne volna be a játékokat.

A képen látható autóverseny-pálya, amellyel, hogy szórakoztató, izgalmas játék a gyermek számára, a hasznos tulajdonságok egész sorának (figyelemösszpontosítás, reflex-tevékenység, alkalmazkodóképesség, ügyesség stb.) fejlesztésére is alkalmas. Játéka szerezhet hasznos tapasztalatokat a gyermek a fizikai oktatás kiegészítésére (sebesség, lendület, centrifugális erő stb.), s az elektromossággal kapcsolatos ismereteket is bővíthetnek. A gépkocsiknak a verseny pályán való futtatása ugyanis nemcsak egyszerű kapcsolatokból áll, hanem folyamatosan fokoztatja vagy csökkentheti a sebességet a gyerek — elkerülendő az autó kiskisaját —, attól függően, hogy milyen pályaszakaszon halad az általa irányított jármű.

HÍREK

1976. április 18., vasárnap

Húsvét napja

A Nap kél 4.50 — nyugszik 18.37 órákor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS vasárnap estig: általában kevés felhő, eső nélkül. Mérsékelt, változó irányú szél. Legmagasabb nappali hőmérséklet 18, 22 fok között. (MTI)

A TAVASZI MŰVELŐDÉSI HÓNAP keretében tart külpolitikai ankétot április 20-án, kedden délután 3 órától Ebesen dr. Pálffy József, a Magyarországi című hetilap főszerkesztője. 21-én este 6 órákor ugyancsak Ebesen Uzonyi Pál, Módri Zsigmond és Pálnagy Balázs alkotásából nyílik képzőművészeti kiállítás.

A MAGYAR NYELV HETENEK ünnepélyes megnyitására április 20-án, kedden délután fél ötkor kerül sor Debrecenben, a városi tanács tanácstermében. A magyar nyelv hetét dr. Sebastyén Árpád egyetemi tanár nyitja meg. Az első napi program debreceni színhelyei: 8 órákor a Csokonai Gimnáziumban: A magyar nyelv a nagyvilágban, előadó dr. Kálmán Béla egyetemi tanár; 11 órákor a Fazekas Gimnáziumban: A diáknyelv, előadó B. Porkoláb Judit; délután fél háromkor az Alföldi Nyomdában: Az anyanyelv az ember életében, előadó dr. Kálmán Béla; délután három órákor a TIT Csokonai klubjában: Iróink és a magyar nyelv, előadó dr. Görömböi András egyetemi adjunktus; délután négy órákor a Tóth Árpád Gimnáziumban: Az anyanyelv az ember életében, előadó dr. Kálmán Béla.

PARKOK, VIRÁGOK, EMBEREK címmel A tiszta, virágos Debrecenért mozgalomról szóló műsort hallgathatnak meg a rádió kedvelői április 19-én reggel 7 óra 24 perctől a Kossuth adón.

MAGYARORSZÁG A VI. BRNOI VÁSÁRON. Magyarország, mint Csehszlovákia hagyományosan fontos kereskedelmi partnere érthetően megkülönböztetett figyelmet fordít a Csehszlovákiában rendezett vásárokról. A brnoi vásáron évről évre nő a magyar külkereskedők száma és ez a fórum is fontos eszköze a szocialista integráció fejlesztésének. Idén a HUNGEXPO szervezésében 633 négyzetméteren tíz külkereskedelmi vállalat mutatja be áru kínálatát.

JANCSÓ MIKLÓS filmrendező Debrecenben. Ranódy László és Kovács András látogatása után ismét érdekes esemény részesülhetnek a debreceni filmbarátok. Április 22-én, csütörtökön Jancsó Miklós találkozik a debreceni központi filmbarát klub tagjaival. A rendezvény színhelye a Művész mozi klubja, kezdete este 7 óra. A beszélgetésen, melyet ezúttal vetítés nem kíséri, Jancsó Miklós művészetéről, alkotásairól, világképéről esik majd szó.

A SZAUNARÓL. Április 20-án, kedden 19 órákor kerül sor a Haza-fias Népfrent Debrecen városi Bizottsága béke és barátság munkabizottság szekciójaként működő Magyar-Finn Barátok Körének soron következő összejövetelére a HNF, Debrecen, Kossuth utca 1. sz. alatti klubjában. Előadást tartanak dr. Jakab László egyetemi adjunktus, dr. Kun Károly, a hajdúszoboszlói gyógyfürdő főorvosa. Az előadásokat a szaunáról készült finn kisfilmek vetítése követi.

SAMU KATALIN szobrászművész alkotásaiból nyílik kiállítás április 25-én délelőtt fél 12-kor a balmazújvárosi Veres Péter Művelődési Központban.

JULOW VIKTOR: Arkadia körül és Kiss Tamás: Arkádiában élünk című kötetéről rendez vitát a Magyar Írók Szövetségének debreceni csoportja április 20-án délután 18 órákor az Alföld szerkesztőségében.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI VILÁGSZERVEZET támogatásával a magyar humángenetika társaság 1976. április 27—29. között nemzetközi tanácskozást rendez az orvosi genetika aktuális kérdéseiről Hajdúszoboszlón. Több mint húsz nemzetközileg elismert felkért előadó bevezető előadást csaknem kétszáz beszámoló követi. Nagy nemzetközi érdeklődés mutatkozik. Huszonhét országból várnak vendégeket a rendezők.

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Hetvenöt évvel ezelőtt, 1901. április 18-án született a nemrég elhunyt Németh László Kossuth-díjas író, esszéista, a XX. századi magyar prózairodalom egyik legkiemelkedőbb képviselője.

Nagybányán született, ahol apja tanár volt. Családjá innen — rövid szolnoki tartózkodás után — Budapestre költözött, s az Ifjú Németh László itt végezte középiskolai tanulmányait. 1919 őszétől fél évig a bölcsészkar hallgatója, majd az orvosi egyetemre iratkozott be, ahol diplomát és külön fogorvosi szakképesítést szerzett. 1934—35-ben rövid ideig a Rádió irodalmi osztályát irányította; 1945—50 között Hódmezővásárhelyen volt középiskolai tanár.

Első irodalmi sikerét Horváthné meghal című elbeszélése aratta, amellyel 1925-ben megnyerte a Nyugat pályázatát. Rendszeresen jelentek meg esszéi a folyóiratban, majd 1932-ben Babits-család támadt nézeteltérése miatt szakított a Nyuggal; ekkor Tanu címmel lapot indított, melyet egyházi iratoktól néhány évig megjelent folyóiratot 1936-ban megszüntette, s írásait ezután a Válaszban, a Kelet Népeben, majd a Tükörben, a Hídban, a Magyar Csillagban publikálta. A háború előtti években hibás ideológiai nézeteket vallva — bár ő maga szembe helyezkedett a faszizmussal — akadályozta az antifasiszta erők összefogását. A felszabadulás után visszavonult a közéletből, s hosszú évekig a szektás irodalompolitika is hallgatásra ítélte. 1954-től ismét megjelentek művei. Az ellenforradalom idején kiállt a szocialista vívmányok védelmében, s a hatalom előtti években mind határozottabban foglalt állást a szocialista társadalom építésének célkitűzései mellett. A Szepirodalmi Könyvtudó években az években jelenteti meg sok kötetnyi életművét.

LOTTO TÁJÉKOZTATÓ. A Sportfogadási és Lotto Igazgatóság közlése szerint a 16. játékhetén ötötalános szelvény 1 darab volt. A nyerelemény 3 094 812 forint. Négy találatot 208 fogadó ért el, nyereleményük egyenként 14 879 forint. Három találat 13 592 fogadónak volt, nyereleményük egyenként 228 forint. A kéttalálatos szelvények száma 303 887 darab, ezekre 13 forintot fizetnek.

ÚJ OLAJFINOMÍTÁNYOK A MEZŐGAZDASÁGI ERŐGÉPEKHEZ. A Komáromi Kőolajipari Vállalat műszaki kollektívája több értékes olajfinomítványt kísérletezett ki az iparszerű termelési rendszerben dolgozó gazdaságok részére. Az új termékekkel importot helyettesíthetnek a mezőgazdasági üzemek. A komáromi olajfeldolgozó különösen példászerű kapcsolatot alakított ki a Bábolat iparszerű Kukoricatermesztési Rendszerrel, az IKR-rel. Az ország legnagyobb közös vállalatának vezetői már korábban elhatározták, hogy külföldi gyártmányú erőgépeknél is fokozatosan rátérnek a hazai kenőolajok alkalmazására. A kőolajfeldolgozó szakemberei szívesen vállalkoztak a tőkés importot pótló kenőanyagok előállítására. Kísérleteikhez nagy segítséget kaptak a Minerálimper Külkereskedelmi Vállalattól is. Közös munka eredménye, hogy az IKR gazdaságaiban dolgozó valamennyi erő- és munkagép ma már hazai kenőolajokkal működik.

EGY NAPI BÉRÜKET ajánlották fel az „Egy nap az övodákért” mozgalom javára a debreceni Centrum Áruház dolgozói. Ugyancsak az övodáépítést segítő, elmúlt évi munkájukért kapott jutalmuk egy részét ajánlották fel a debreceni Hunyadi Termelőszövetkezet Vörös Hajnal brigádjának tagjai.

TANULMÁNYTERV KÉSZÜL a megyei mezőgazdasági üzemek gazdaságosabb energiafelhasználására. A terv kidolgozásában részt vesznek a Debreceni Agrártudományi Egyetem termelésfejlesztési intézetének munkatársai is.

Húsvéti bárány

Eg

E rossz divat, bármi másnak a névét óta dézsmálja ségvetését, anélkül rencesz helyzetben emléke van a repprián, mennivélekk divat. Legkirívóbb Aranykeretes, fínolástjukon az eldort Baráti találkozókrómagammal, többvettem részt.

Ezek segítségével dájul a Csilleberci nemzet legjobb pié eltöltött egy hónapban olyan vigaszmódra elkészített látat, tejszínhabos valamint dupla fe nyepálinkát és de ennek mj koze egy Semmiképp sem az szervezettek fiatalj megismerteti a tábnál inkább van vis alkalmaival a hat-lódott, több járműkódni” a zárobanké

Más hasonló re gazda szerepét vádálkozhat a szemléával kiselbiteni. Főlőleges lenne k látart, hiszen mind mehető nálunk a vált a „repizés”. Szó magyar értelmezésével együtt megjelenése, maggyugancsak az Ideg tesz mást, mint „ra tekintélyt tart”. Vénám, hogy szerzőjé galmaza meg öket hivatalos borszakér representatívának s bevételeket hangu fedezett nagybéde sokról ne is beszél hogy ha X felkere U kávet hozat a ti kolja X italfajtákr kezdetét az érdeme

Korábban szig lidabb keretek közt zott rossz divatját, munkaebednek, sz szertien csak értek maradhatatlan veic csakhamar megnyi Annak a testületné rövidke mellett fr és szendvicseket sz ban változtatlanul tüntetett kólák és ben, nyugodt a lel közületi pénzen, to megrebben példaul, 300 ezer forintot k tálvázákra, díszta latati és szövetkeze vajon országos visz „repí”-összegek, am pázatos kiadványo nácskoszások igyek láto intézmények k

Nemrégiben de embereknek tolmá beszélgetésre, bará étterembe. Virágok tett asztalt foglalt keret terhére. Böse meztesesen” a rep galomná vált a k van rá, öröküzéné. „Igy illik”, „meg k Könnyen cölfolható tehető tőkés orszá pasztaltam ugyanis divatja. Példaul ó vagy a házigazda s nak fogadásán nar együttműködésről. Nincs dinomdánom is jó a hangulat, m eredményesek volta korábbi vendégszer vezetői itt-tartózkó „Ez a sok fogadás —

Rossz divatot k amelynek gyakorlatá mannyprogramként minél több helyen, ménynek a példájá tációra előirányzott fel.

Mert ez a péld véget ne lehetne ve

KÖZÜGYBEN

Egy rossz divatról

E rossz divat, szokás, gyakorlat, hagyomány — vagy nevezzük bármi másnak a reprezentációt — nem új keletű, hiszen hosszú évek óta dézsmálja már a különböző szervek és intézmények költségvetését, anélkül, hogy különösebb láttatja lenne. Jómagam szerencsés helyzetben vagyok, kacatjaim között ugyanis több olyan emléke van a reprezentációnak, amelyek fényesen bizonyítják, hogyan, menniveféleképpen értelmezhető félre a szóban forgó rossz divat. Legkirívóbb példaként étlapgyűjteményemet említhetnem. Aranykeretes, finom papírra nyomott csodalisták ezek, fényes palástjukon az eldorádó minden inyenc harapni- és innivalójával. Baráti találkozók, fogadásokról, búcsúestekről hoztam haza őket magammal, többnyire olyan rendezvényekről, ahol tolmácsként vettem részt.

Ezek segítségével bizonyíthatom a hitetlenkedőknek, hogy például a Csilleberci Nemzetközi Uttörőtábor búcsúestje nem a 20—25 nemzet legjobb pionírjainak képviselőiből álló delegációk közösen előtöltött egy hónapjának értékelését, tapasztalatösszegzését jelenti, hanem olyan vigasságot, ahol a tábor és a csoportok vezetői Orlymódra elkészített pontyrudacsokkákat, erdélyi fatányérost, vegyes salátát, tejszínhabos fagylatot, gyümölcsalát, virslirotot fogyasztva, valamint dupla feketét, bonbonmeggyet, cabinet brandyt, cseresznyepalinkát és debrői hárslevelűt iddogálva mulatnak. S hogy mindehhez mi köze egy politikai célkitűzésű mozgalmi rendezvényhez? Semmiképp sem az, hogy hozzájárul a haladó ifjúsági és gyermekszervezetek fiataljainak internacionalizmusra neveléséhez, és hogy megismerteti a tábor résztvevőit egymás életével, munkájával. Annál inkább van viszont része abban, hogy a tábor kirándulásainak alkalmával a hat-hét kocsihoz való gyereksereg négy buszban zsúfolódott, több járműre ugyanis nem volt pénz — így kellett „kigazdálkodni” a zárobankett költségeit...

Más hasonló rendezvényeken, így például országos akciók házigazda szerepét vállaló helyi szervek diszpompás fogadásán is csodálkozhat a szemlélő: miért kell a protokoll külsődleges csillogásával kísérletet tenni a helyettesítésre a tényleges munka fényét? Főlegesen lenne különféle esetek felsorolásával bővíteni a példatárakat, hiszen mindnyájan tudjuk, hány és hányféleképpen értelmezhető nálunk a reprezentáció. Szokássá, mi több, hagyománnyá vált a „repizés”. Szomorú bizonyítéka ennek a fogalmat jelölő latin szó magyar értelmezése is: „valakinek hivatali állásával, rangjával, hivatalával együttjáró, hagyományos formákhoz kötött módon való megjelenése, magatartása, ténykedése”. Aki tehát reprezentál — ugyancsak az Idegen szavak szótárának kifejezésével élve —, nem tesz mást, mint „rangjához, hivatali állásához mérten el, társadalmi tekintélyt tart”. Vétőt emelnék e szócikkek ellen, ha nem gyanítanám, hogy szerzőjük alighanem a hétköznapi gyakorlat alapján fogalmazta meg őket. Nem tudok ugyanis olyan állásról — kivéve a hivatalos borszakértőket —, amelyek velejárója lenne az, amit reprezentálásnak szokás keresztelni: az iszogatás, a hivatalos megbeszélések hangulatossító kocintgatás — hogy a „repi” keretből fedezett nagybékekről, (pazar) fogadásokról és vadászkirándulásokról ne is beszéljünk. S mégis, hovatovább magától értetődő az, hogy ha X felkeresi Y-t valamilyen ügyben a hivatalában, akkor Y kávét hozat a titkárnőjével vagy bárszekrényét nyitogatva tudakolja X italfajtákra vonatkozó ízlését, és csak ezt követően veszi kezdetét az érdemi munka...

Korábban szigorú intézkedésekkel, rendeletekkel próbálták szolidabb keretek közé szorítani a reprezentációnak azt az elharapódzott rossz divatját, amely a baráti találkozónak, ismerkedési estnek, munkaebédnek, szakmai találkozóknak vagy — uram bocsá! — egyszerűen csak értekezletnek, megbeszélésnek nevezett alkalmak elmaradhatatlan velejárója volt. Am a bereteszelt nagykapuk mellett csakhamar megnyiták a kicsik — és maradt minden a régi. Annak a testületnek az ülésein, ahol eddig boroscskák és karcos rövidkek mellett folyt a tanácskozás, újabban egy-két láda üdítőt és szendvicseket szolgálnak fel, persze csak papíron, mert a valóságban változatlanul szeszes italok kerülnek asztalra a számlán feltüntetett kölök és gyümölcslevek értékében. S ha a jegyzék rendszerben nyugodt a lelkiismeret is, Zavaratlanul folyhat az iddogálás közéleti pénzen, tombolhat a fényűzés a vállalat költségén. Bekés megében például — a sajtóból tudhattuk meg nemrégiben — 500 ezer forintot költöttek olyan reprezentációs ajándékokra, kristályvázákra, dísztárgyakra és emléklakettekre, amelyek azóta vállalati és szövetkezeti vezetők szobájában porosodnak. S ki tudja, vajon országos viszonylatban hány százezer forintra rúgnak azok a „repi”-összegek, amelyek nyomán nagyvonalúskodó trakták, pompázatos kiadványok és gasztronómiai összejövetelekké torzult tanácskozások igyekeznek „bizonyítani” a rendező szervek és vendégül látó intézmények kivagyiságát...

Nemrégiben debreceniek által vendégül látott külföldi szakembereknek tolmácsoltam. A fogadó intézmény vezetői magánbeszélgetésre, baráti vacsorára invitálták partnereiket egy elegáns étterembe. Virágokkal, csiszolt poharakkal és ezüst készlettel terített asztal foglaltak számukra — „természetesen” a reprezentációs keret terhére. Bőséges vacsorát, márkás italokat rendeltek — „természetesen” a reprezentációs keret terhére. Ami szinte csodafogalomná vált a közületknél: mindig megcsapolható, ha szükség van rá, öröküzénél még a magánosok aprópecsenyéje is megszűthető. „Így illik”, „meg kell adni a módját” — hangozhatnak az érvelések. Könnyen cáfolható védekezések ezek. Külföldre látogató csoportok, tehetőskés országban vendégzerepelt együttesek kísérőjeként tapasztaltam ugyanis, hogyan követhető másképpen a reprezentáció divatja. Például úgy, hogy a vendéglátó város polgármesterének vagy a házigazda szerepét vállaló nagy ipari tröszt vezérigazgatójának fogadásán narancslevet kortyolgatva beszélgetünk a kölcsönös együttműködésről, a cserekapcsolatokkal illető további teendőkről. Nincs dinomdánom, gazdagod terített asztal és látszatszillogás, mégis jó a hangulat, mert az utazás elérte célját, mert a megbeszélések eredményesek voltak. Amikor viszont mi fogadjuk az együttesek korábbi vendégzereplését viszonzó külföldi csoportot, a küldöttség vezetői itt-tartózkodásuk másnapján már fejfájásra panaszkodnak: „Ez a sok fogadás — és ezek az erős magyar palinkák...”

Rossz divatot követünk tehát a reprezentálással. Olyan szokást, amelynek gyakorlata semmiképpen sem egyeztethető össze a kormányprogramként is szorgalmazott takarékoskossággal. Jó lenne, ha minél több helyen követnék annak a debreceni felsőoktatási intézménynek a példáját, ahol az elmúlt évben a költségvetés reprezentációra előirányzott 13 ezer forintjából csak kilencszázat használtak fel.

Mert ez a példa is igazolja: nincs olyan rossz divat, amelynek végét ne lehetne vetni.

Juhani Nagy János

4 hét

PORTRÉJA

Az elnökhelyettes

Tizenöt éves korában kezdett dolgozni a józsi tanács irodájában, gépiróként. Negyvenkilencben a választásokon az alig húszéves lány az ifjúsági mozgalomban végzett munkájáért elismerést kapott, amely kiemelt. Vezető jegyző lett Egyekén, ami a mai tanácsítók szerepkörének akkori megfelelője. Ilyen feladatot tapasztalatok nélkül, egyedül jól megoldani lehetetlen — egyetlen év elég volt a felismeréshez. Kérte, helyezték át nagyobb városba, de kisebb beosztásba. Hajdúböszörményben a begyűjtési hivatal vezetőjeként nem végzett könnyebb munkát, mint az egyéki főjegyző, — de itt maradt segítők, akikhez bátran fordulhatott a még mindig nagyon fiatal, de a tanácsai dolgokban már nagy tapasztalattal bíró lány. Ötvenhárom nyarán, — ekkor adták át a megyei tanács épületét, — ő is Debrecenbe került: a munkáját itt folytatta. Amikor megvált a tanácsától — ez volt élete egyetlen munkahely-változtatása, — mégsem változott meg munkájának a helye. 1959-ben ugyanis, a II. kerületi tanácsnál tett rövid kitérő után ismét visszatért a Vörös Hadsereg és a Béke útja sarkán álló házba — igaz, most már a Népi Ellenőrzési Bizottságnál várta munkája Karácsony Gézáét. S az itt végzett tizenhét éves tevékenysége után fel szabadulásunk évfordulóján az Elnöki Tanács elismerését kapta: a Munka Erdemrend ezüst fokozatát.

Ötvenkilencben úgy alakult az életem, hogy arra gondoltam, itt az ideje a változásnak. Két éves volt a kislányom. A II. kerületi tanácsnál végzett munka nem elégített ki, valami több, változatosabb kellett. Anyagi körülményeink sem voltak éppen megnyugtatóak. Akkor adódott egy lehetőség, mondták, jöjjen ide, legyen népiellenőr. A NEB-ről az ellenforradalom után ala-

kult, kifejezetten politikai tartalommal, ami ma már magas szakmai követelményekkel párosul. Tudtam jól, nem lesz könnyű dolgom, de úgy éreztem, ez a munka nekem való. En nem vagyok olyan típusú ember, aki szeret akták közt élni, az egysíkú munka nem köt le. A változatos dolgok, emberek élete boldogulása érdekelt. Ez arra inspirál, hogy haladjak a világgal, figyeljem az élet minden rezdülését. Itt mindig kaptam olyan feladatot, aminek a megoldását elvárták, s ha sikerült, én örültem annak. És megvalamami nagy befolyással azt mondták, ha idejövök, lehet tanulni. Tizenhárom évig állandóan olyan munkát végeztem, amelyhez nem volt meg a képzettségem. Most végre alkalom nyílt a pótlásra.

S elkezdődött a munka. A férj is tanult, a feleség is. Nyolcra ágyba került a kicsi, a könyv, fűzet meg az asztalra. Eggett a lámpa minden este éjfélig. A technikai könyveket később az agráregyetem jegyzetei, majd a marxizmus-leninizmus szakosító könyvei váltották fel. Karácsony Gézáé ma agrármérnök.

— Nehéz volt? Persze, hogy az. De nem nehezebb, mint amilyen az elkövetkező sok-sok év lett volna, amely minden napjával nekem szegezi a könyörtelen tény: hiszen ehhez te nem értesz! S hogy soha nem éreztem igazán nehéznek, az azokat az embereknek köszönhető, akik annyit segítettek mindig: a munkatársak, vezetők, a család, egyszóval mindenki. Nekem nagyon jó véleményem van az emberekről, rengeteget köszönhetek nekik.

A Népi Ellenőrzési Bizottságnál először főelőadóként ismerkedett az új, eddig kevésbé ismert problémákkal. Hatvanhétben elnökhelyettesé választották, s azóta négyévenként újra és újra bizalmat kap. Mi a munkája a NEB elnökhelyettesének?

— Munkánk legnagyobb részét az előre tervezett vizsgálatok adják. Amikor elkezdjük a feladatot, az első dolog, hogy megalakítunk egy munkabizottságot, akik majd irányítják a vizsgálatot. A következő lépés a népi ellenőrök kiválogatása, ami elég nagy harc közepette folyik, hiszen mi a legjobb szakembereket próbáljuk megszerezni, de róluk a vállalat sem mond le szívesen, még néhány napra sem. Ezután már a vizsgálatok a sor, majd a jelentés és a javaslatok összeállításával zárul a folyamat. Az én munkám? Végző soron valamennyi vizsgálatnak a NEB-elnök vagy a helyettese a felelőse.

— A kitérítés azt mutatja, az elnökhelyettes jól végzi a munkáját.

— Amikor átadták, arról beszéltek, hogy meg vannak elégedve a megyei Népi Ellenőrzési Bizottság munkájával. Ez nekem különösen jól esett, mert valóban ez a lényeg. Nem az én munkám elismerésének tartom, hanem az egész bizottság, a munkatársak, a társadalmi aktívák elismerése is ez. Tulajdonképpen minden, amit csinálunk, rajtuk múlik, mennyire eredményes, mennyire hasznos. S higgye el, ez nem afféle szóvirág: mondtam már az előbb is, én nagyon sokat köszönhetek az embereknek. Bevallom, nem önzetlenül mondom: szeretnék a következő években is ilyen segítőtársakkal, ilyen munkatársakkal, barátokkal együtt dolgozni.

Görömbölyi László

VASÁRNAPI RIPIORT

Szemünk világa

Kölcsey jól ismert portréja függ az előcsarnokban, a belépő azonnal észreveszi, húzza a szemet a kép. Alatta széles, kék sáv, messziről nehezen kivehető figurákkal, közelről azonban látni, hogy gyerekek, fiúk, lányok egymás kezét fogó kék szalagja díszíti a falat. Az egyik itteni fiú rajzolta, linómetszetet készített belőle, azután, már a többiekkel együtt, kék festékekkel befestették a vésetet, és egy hosszú papírszalagra tucatnyi levonatot alkottak belőle.

Mint bárki más

Kicsit nézzük a képet, melletttem az intézet igazgatója és két tanár. A hátunk mögött, a lépcsőn nagy zajjal kisfiú trappol lefelé, bal lábán kiflogó a cipő. A tanárnők nevetnek, egyikük odahívja a gyereket, csokorra köti a cipő után tekeredő fűzöt. Nevet a fiúcska is, rezeg az orrán a szemüveg, nem szol, trappol tovább, épp a kék gyerekek mellett vágódik ki az ajtón az udvarra. Szép az udvar. Egyik részébe játszótér építettek, a másik feleben szaladgálni lehet, futballozni, versenyt futni, eltrécselni, ugrálni szüneteket. Szép az iskola is, jól megnéztem idefelé jövet. Új, modern épület, néhány éve készült el, itt kint a város szélén, ahol már kezdődnek az akácerdők, csönd van, tiszta levegő, nagy rétek meg gazdag, kertés családok házaik.

— Nézz meg őket — mondja az igazgató. — Mit lát rajtuk, vegye őket alaposan szemügyre.

Semmit se látok rajtuk. Az iroda ablaka pont az udvarra nyílik, ott az egész iskola, szünet van.

— Szaladgálnak — mondom bizonytalanul.

— Hat ez az, látja. Ugy mozognak, úgy futkosnak, mint akármelyik más gyerek. Ki gondolna róluk, így tavolról, hogy némelyikük csak homályos körvonalakat lát. A gyengébbek nem olyan testi fogyatékosok, amely kiáltana az állandó orvosi kezelés után. Ezeket a gyerekeket otthon hasznosítani tudják a szülők, ház körül munkára foghatják, hiszen ez a baj nem köt ahhoz senkit. Magyarországon ma ezer-hatszáz-ezernyolcszáz a gyengébb látó gyerekek, de közülük csak háromszáz a beiskolázott. Nálunk most száznegyvenen vannak, (a többiek a budapesti intézetben), százharmadikuk kollégisták. Tudnánk fogadni többet is, hely volna meg, csak hogy egyikért-másikért közelharcot kell vívni a szülőkkel. Mennyit levelezek, bizonygatok, érvelek, nemegyszer elutaztam, felkerestem a családokat, próbáltam meggyőzni őket, gyakran minden eredmény nélkül. Kicsit rosszul lát a gyerek, igen, mondják, de emiatt nem válunk meg tőle. A következményekkel nem számolnak: hogy rendszeres felügyelet nélkül egyre rosszabbul lát majd a gyerek (és mert a nyilvántartott, iskoláskorú gyengébb látók többsége falun vagy tanyán él, rendszeres szemorvosi ellenőrzésről csak keves esetben beszélhetünk), hogy az iskolai kudarcok lelki sérüléseket okoznak, hogy a sikerélmény hiánya a személyiség deformálódásához vezet egy idő után. Annyit tud a szülők nagyobb része, hogy a gyereke nem beteg, nem szenved fizikailag, nem nyomja az ágyat: minek menjen akkor intézetbe.

Azután azt mondja az igazgató, irjam, majd ő diktálja: Gyengébb látók Általános Iskolája és Nevelőotthona, 4032 Debrecen. Löverseny utca 3. Ki tudja? Talán írni akar valaki, talán ír valamelyik szülő, akinek gyengébb látó gyereke van, de eddig nem tudott az iskoláról.

Miféle világot?

— Sok szülőnek, tudja, eszébe sem jut, vajon miféle világot láthat egy rossz szem.

Miféle világot?

Emlékszem valami ismeretterjesztő kisfilmre. Kisgyerekről szólt, egy-másfél év körüli, kancsal kisfiúról. Az operatőr körülbelül olyan élességűre állította a gép lencséjét, amilyen élességű képet a szemlencse tükrözhetett, így filmet a jelenet. Homályos, szűzvilágú világot mutatott, szélsőséges alakú kockákkal, idomtalan fejekkel, a kis, tapogató kéz elől félrehajló játékokkal, dült, ijesztő arcokkal. Színes babát nyújtottak a gyerek felé, vette volna, de minduntalan mellé nyúlt. Végül kétségbeesetten sírni kezdett. Nem értette, mi a baj, hol a baj: nem szokta még meg a kudarcsokat.

A nagyobbak itt az intézetben megszokták már, hogy ebben a furcsa, mindig vibráló, mozgó világban kell élniük, szétguruló tárgyak között, kivehető arcvonású gyerekek és felnőttek társaságában. A szeretetet nem az arcról és a szeméből olvassák, hanem a szavakból és

a mozdulatokból: a kabátgomból, cipzárfelelő, szalagot igazító, cipőfűzőt megkötő, szemüveget a helyére toló, haját simító mozdulatokból.

— A látványt könnyebb megszokni és elviselni, mint a csalódásokat. Ezek a gyerekek, szinte kivétel nélkül gyenge tanulók voltak, amíg a rendszer általános iskolába jártak. Elmaradtak társaik mögött, kínlás volt számukra, sőt nemegyszer lehetetlen feladat a táblára írt mondatokat, számokat elolvasni. Itt más módszerrel tanítjuk őket, s az intézet eredménye nem rosszabb a városi átlagnál. A Gyengébb látók Intézete tehermentesíti az iskolákat is, de ami a legfontosabb: a gyerekek homogéner környezetbe kerülnek. Egyenlők között vannak, s így könnyebb a kiemelkedést. Igen sok szakkörünk van, rajz, barkács, kézimunka, irodalombarát, zene, háztartási szakkör, természetkutató — talán nincs is olyan gyerek, aki valamelyiknek tagja ne volna. Igen, tudom, különösképp látszik, hogy gyengébb látó gyerekek számára például kézimunka szakkört szerveznünk. De először is: a látáskiesés nem azonos szávalék minden gyereknél. Másodsor: megvan a módja annak is, hogy a himzéssel ne rontsa a szemet a gyerek — csak használja. Elvünk, hogy a cselekvési, tevékenységi kört a lehető legtávolabb kell meghúzni, és a megfelelő módosításokkal, korrekciókkal, de megfelelően mindazt, ami az egészséges gyerekek számára elérhető.

Mennyire gyenge?

A hunyorgó, félszemű Kölcsey-arc utközétek először az irodából kilepő tekintetében is, meg azok a kék gyerekek, a portré alatt. Azt már csak az idegen veszi észre, hogy a táncoló gyerekek szemére szemüveget rajzolt a kis művész: hatalmas, kék szemüveget. Pedig az udvaron játszó gyerekek között nagyon sok olyan is akad, aki nem visel szemüveget: bár hunyorog, kancsít, pislog. És olyan is, aki meghökkenően nyílt, tiszta tekintettel fordul a beszélő felé, s úgy tetszik, semmi baja a szemének.

— A gyengébb látás összetett probléma: oka, kiváltója is több lehetséges. Létezik olyan fajta gyengébb látás, amelyen a szemüveg segít bizonyos mértékig, tehát javítja a látélességet. Nem egy esetben tényleges javulást is eredményez, általában azonban annyit tudunk elérni, hogy a látáskiesés nem növekedik, tehát egy szinten tartjuk az állapotot. Ennek is komoly feltétele, hát még a javulásnak, hogy a szemész szakember — az intézet szemésze — állandóan ellenőrizzé a szemüveget: nem lazult-e meg a szaruk nem deformálódott-e a keretük, jó szögben áll-e a lencse. Nem szabad bizonytalan állású, szemüveget viselni a gyerekeknek, mert ez rontja az állapotukat. Vannak ugyanakkor olyan fajtái is a gyengébb látásnak, amelyeken nem segít az üveg, tehát a látélesség nem változik szemüveg hatására sem: ilyen esetekben nincs is szemüveg a gyerekeknek. Itt elsősorban a szemidegsorvadásra kell gondolnunk. Sajnos, ebbe a folyamatba csak nagyon nehezen tudnak beleszólni az orvosok, az intézet szerepe azért is annyira komoly és felelőségteljes. Ez a folyamat több esetben megvakulással végződik: csak-hogy a gyerekek erről az utolsó pillanatig nem szabad tudni. A vakírása csak akkor tanítjuk meg, ha már minden kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy nincs segítség. Erre és a későbbiekre is, lelkileg föl kell készítenünk őt. Éreznie kell, hogy továbbra is helye és feladata van az emberek között, hogy számíthatnak rá, hogy nem szakad el senkitől, nem zárul be előtte semmi. Vannak így is lelki tragédiák: pontosabban minden eset tragédia. Mi annyit tehetünk, hogy a gyerekekben szüntelenül tápláljuk a reményt: érték így is az élete és a világ akkor is az övé, ha láthatatlan marad. Szerencsére ez csak a szemidegsorvadás egyik, a legrosszabb, de nem egyedül lehetséges következménye.

Nézzük a gyerekeket. Fogócskának. Elképesztő ügyességgel kerül ki egymást futtaban is, egyszer sem látom, hogy elesett volna valamelyik, vagy nekiszaladt volna a társának. Gyenge a szemük — de a hibás szerv szerepét átvette egy, vagy több másik érzékelő szerv. Mennyire gyenge? A szakkönyv szerint annyira, hogy a látáskiesés hetven és kilencven százalék között van. Ha a látáskiesés hetven százalék alatt van, csökkentlátásról beszélünk, ha kilencven százalék fölé, vakságról.

A tanár újra igazít valamit, egy kislány zokniját: felül volt a sarka.

— Kicsik még — mondja az igazgató. Később, felnőttkorukban, hiszen ez közismert, épp a kézügyességük, a tapintásuk fejlődik az átlagosnál jóval erősebbé.

Eszembe jut a számadat, amit az imént mondtam: pillanatnyilag körülbelül ezernyolcszáz általános iskolás korú, gyengébb látó gyerek van Magyarországon. S ez a szám növekedni látszik.

— 1950-ben ezer születésre egy gyengébb látás esett. Ma öt és fél. Nő a korrekciós osztályok száma, nő a koraszülések száma, napjainkban körülbelül a gyerekek huszonöt százaléka koraszülött. Ezek összesített tényezők: a gyengébb látás okai között a koraszülés — és következményei — a leggyakoribbak, a korrekciós osztályok számanak növekedése is a koraszülésekre vezethető vissza. De a helyzet mégsem ilyen egyértelműen aggasztó, ez az adatszerűen kimutatott növekedés igen viszonylagos. Ugyanis a koraszülések számának emelkedése abból is fakad, hogy az orvostudomány fejlődésének eredményeként egyre több, idő előtt született gyereket tudnak megmenteni. Tehát ami egyfelől aggasztó tunet, az másfelől nézve lényegében komoly tudományos előrelépés. De az is igaz, hogy a tényleg végül is nem változtat az ok — az egyik ok — jellegének módosulása.

maguknak például az ötödik háromszöges szekrényt.

A hálószobákban rengeteg hímzés, báb, gyerekjáték: mind a gyerekek készítettek a különféle szakmákban. Az egyik szobában virgonc kislányt ajnároznak a nevelők: beteg, nem mehetett iskolába, de nem akar enni.

— Válogatok — mondja figyelemreméltó őszinteséggel és hibba emeli magát, amíg megigazítja alatta a lepedőt, a párnát.

Kék tűzhely

A földszinti rajzteremben minden falat képek borítanak. De nemcsak festmények, hanem linómetszetek, mozaikképek is. A mozaikot sajátos módon készítik: a rajzban összegyűjtő a színes, műanyag, moszószérszerű flakonokat, a gyerekek pedig apró kockákra aprítják. Ezek lesznek a „mozaikkövek”, ezeket ragasztják azután a figura és a szinkompozíció megkivánta formában az alapra: fára, vagy a papírra. Az asztalokat itt félkörbe rendezték, a terem közepén jókora szabad hely maradt. Ide teríti ki a rajztanár az a több méter hosszúságú papírhengert, amelyre — közös munkával — a játszótérre fektették a gyerekek. Csak annyit mondott a tanár, hogy az alapszín — a napfénytől csillogó, nvtári udvar homokját jelképezze — sárgászöld legyen. De erre az alapra ki-ki azt festhet, amit akar. Csoporthoz osztotta a társaságot, három-négy tanulókat jutott egy méternyi hely a papíron.

Szebb képet nem láttam még: színpompás, ragyogó, ott játszik, hintázik, labdázik rajta az egész intézet, szám szerint is majdnem mind a százgyengébb látó gyerek.

A kilencéves kislány konyhat rajzol. Nagy tűzhely, sok lábos, edény a konyhaablak virágcsereppel, a tűzhely előtt az édesanya ebédet főz. Ez a kislány feltűnően jól rajzol, több díj nyertese már. (Ez nem egyedül az intézetből, mások is részt vettek már, sikerrel, gyermekrajzkiállításokon.) A konyhában kék a tűzhely, pirosak és sárgák a lábosok, sokszínű ruha, kötény van az asszonyon. Gondolkodás nélkül, magabiztosan válogat a kréták között a gyerekek, filctollal megerősíti a kontúrokat, s bár orrával a papírt szorolva, de ügyesen, figyelmesen, gyorsan dolgozik.

A tanár később azt mondja, sohase látta, sohase látja, csak tudja a kislány, hogy mit milyenre fest. Színvak.

Csak négy?

Amíg itt vannak az iskolában, jó helyen vannak a gyerekek. A komolyabb problémák akkor kezdődnek, amikor a nyolcadik osztály elvégzése után, kikerülnek az intézetből. Mert akkor már nem hasonlóak között lesznek, akkor a megváltozott érvényességük ellenére is produktívul kell: hasznosnak, mások és önmaguk számára is szükségesnek. Nem mindegy, milyen útvonalon indulnak.

— Nekünk különbséget kell tennünk a középiskola és a szakmák iránt érdeklődő gyerekek között. Az előbbieket szigorúbban kell foglalkoztatni, az utóbbiak számára lehetővé kell tennünk, hogy választott szakmájukat elsajátítsák. Ez nem kompromisszum, hanem a helyzetből adódó szükségszerűség. A tapasztalatok is bennünket igazolják: az a néhány jó tanuló, aki — az intézet rövid fennállása óta — gimnázium-

ba került innen, megálta a helyét ott is. A baj tehát nem ebben van. Hanem abban, hogy a gyerekek számára minimális a választási lehetőség. A gyengébb látók elhelyezkedését, továbbtanulását lényegében szabályrendszer szűkíti, korlátozza. Úgy hiszem, a kelleténél is jobban lecsökkentette azoknak a szakmáknak a számát, amelyeket — orvosok véleménye alapján — a tanulók választhatnak.

Előtte van két könyv. Az egyik az 1971-ben kiadott Útmutató, a másik a 1966 szakma című ugyancsak 1971-es, a Munkaügyi Minisztérium Országos Pályaválasztási Szolgálatának kiadásában megjelent vaskos kötet. A két kötetből mindössze négy szó érdekelheti az intézetbeli gyerekeket: kárpitos, kefékötő, kosárfonó, könyvkötő. Ez az a négy szakma ugyanis, amelyet — látélességük foka, tehát a gyengébb látás alapján — választhatnak maguknak. Hihetetlen, hogy a száznyolcvanhat szakma közül csak e négy elsajátítására volnának kepesek a gyengébb látók.

Az intézet néhány végzett diákjának példája is mást igazol. Lett már itteni gyerekből eladó, fapadlózó, műanyagburkoló, fényező, mázó, gyümölcsstermesztő. Lehetett pedig azért, mert az Útmutató javaslatait ugyancsak kevesekkel, az intézet oktatói, vezetői alaposan szétnézték a környékbeli üzemekben, munkahelyeken, s úgy találták: van még, bővebbel, még nem hódított, de alkalmas szakma a gyengébb látók számára.

— Persze az intézet nem töltene be hivatását, ha csak oktattának, ha csupán az ismeretanyag közvetítői volnának — ha megoly körültekintő, sok mindenre figyelő, nagy türelmet igénylő módon is. Elsősorban és mindenekelőtt nevelésközpontúknak kell lennünk. S ebben sok minden benne foglaltatik, túl azon, hogy lelkiileg ép embereket neveljünk. Mi a kollégiumban a szülői ház légkörét próbáljuk pótolni, hiszen, mint mondtam, a gyerekek, néhány debrecenit kivéve, bentlakók. Pótolni igyekszünk, de természetesen nem tudjuk pótolni. Így mindent meg kell tennünk, hogy a gyerekek pillanatára se érezzék: elszakadtak a szüleiktől. Minden hétfőn hazaengedjük a környéken lakókat, a hónap első vasárnapján a szülők jöhetnek látogatni — persze jöhetnek látogatási időn kívül is. A szüneteket otthon töltik a gyerekek, s gyakran van szülői értekezlet is. Van az intézetnek egy autóbúza, így kirándulni vihetjük a gyerekeket, bejárunk velük a városba, üzemekbe látogatunk, hangversenyberleteket vásárolunk számukra. Össze kell kapcsolnunk őket már most, gyermekkorukban az intézetben kívüli világgal, hogy éppoly otthonosan mozogjanak benne majd később is, mint a többi ember.

Cs. Nagy Ibolya

APA ÉS FIA

Hallgatjuk Szájka Rózsát

Elképezem, vagy látom? Mind-egy, mert ha képezem, egyszer láthatom is, vagy ha látom, egyszer meg képzelmek. Egy gimnázium klubhelyiségében ülünk sokan. A fal mellett állnak is sokan. Hallgatjuk Szájka Rózsát, megszólaltattuk a kicsi lemezt — és élve énekel nekünk a halott asszony.

„Énekeltem én, özvegyasszony, Gyurkáné, Szájka Rózsa, hetvenhat esztendőskoromban, Klézsén, Moldvában.”

Néha összeszorul a szívem, ha otthon hallgatom Szájka Rózsát. Ha újra és újra elolvasom az *Új guzulyam* mellett alcímeit. A könyv három esztendeje jelent meg a Kriterion Könyvkiadónál Bukarestben, de tudom, hogy nem tett meg olyan utat, amelyet érdemelne. A könyv lemez-mellékletét aligha hallgatta meg annyiszor még valaki, mint ahányszor én meghallgattam. A legtöbb dalt énekelni is tudom. Járhatok Pesten, Pákozdon, vagy Székesfehérváron, váratlanul eszembe jut egy-egy a dalok közül. A metróban rápillantanak néha: félig magamban mit dúdolsz? Vagy: mit fityöröszel? Ismerős lehet, és mégis ismeretlen, amit a végek közül a keleti végről kaptam ajándékba.

Szájka Rózsa hat éve halott. Nyugodjon békességben. Faragjanak a klézsei csángó parasztek gyönyörű fejfát a sírdombjára! Hetvenhat év sok keserűsége, sok szépsége az egész magyar nyelvterület közkin- cse tud már lenni, csak még mi kellünk hozzá, a mi figyelmünk.

Író-olvasó találkozókön is el szoktam mondani már, ami éppen Szájka Rózsa révén is tudatosodott bennem: a másfél évszázadig tartó török pusztítások lepusztították az ország közepének a kultúráját. Az ötvenes években unalmassá lett nekem, ahogy gyerekkoromban a török átkot hallottam emlegetni. „Rég- gen volt, elmúlt, ne emlegessük unos unti!” — így gondolkodtam a török hódoltság által okozott nagy károkról. Gondolokom így kell ezekről most is, de amikor értetlenül fogadják sokan, hogy „minek a végekről gyűjtött kultúrát most az országra erőltetni?”, akkor a török hódoltság ártaimával érvelnem kell.

Mi is másként énekelnek, beszélnek, ha nincs török, ha nincsenek betelepítések, hanem előlrel kell kezdeni mindent, mert végül az osztrákoktól, a segítő társaktól a legtöbb kárt szenvedték. És ezek a károk is meddig pusztítottak! Várainkat Lipót császár méltóztatott fölrobbantani országszerte!

Mikor az ing vállban elrongyolódik, mivel ott szenved a legtöbbet, vagy ott szenvedett régen a zsákolástól, a nyársalástól, a rönkhördéstől, akkor — ugyancsak múlt már ez is — az aljából kimetszett föltilt foltozzák be — így mi is: a szélekről, a végekről foltozzuk be lekopott, lekoptatott kultúránkat.

Jó idejét látom még mindig, hogy fő vonásaiban egységesítsük izlésünket. Nem kell ehhez kirekesztési semmit, de a maga helyén kell látni mindent. A minőség a minőség helyét a vicc a vicc helyét foglalja el! A móka a mókázás helyét, a komolyság pedig a komolyságát. Ebben az elrendezésben a népdal a klasszikusok társaságába kerül. Leginkább a beatzene és az új beatzenék hallgatása közben döbbenek rá, hogy tudok osztályozni — a zenében is, holott nem vagyok képzett zeneértő. Szakkifejezésekkel nem tudnám körülírni, hogy egy mai együttes bizonyos számai miért linkségek, egy másik együttes számai pedig miért jók. Csak érzem, ha hallgatom valamit: ez a szám eljutott végső formájáig, itt a hangza-

tok párban állnak, az ütemeket hangminőségek töltik ki, a másik pedig csuszamlásokkal tele, mert a külön elemek csak magukért vagy hatásadását végett tündökölnek. Armstrongot becsülöm úgy mint Szájka Rózsát, vagy amit Kerouac leír a negyvenes évek trombitaver- senyeiről, azt a Kalevala dalosver- senye mellé helyezhetem.

Nem hiszem, hogy elfogult va- gyok. Anyanyelvem kultúrája iránt vagyok a legkevésbé, mivel ezen igazítani akarok, vagyis éppen ez- zel kapcsolatban nem tudok meg- elégedett lenni. Más nyelvek kultú- rájára nézve a más nyelvek legye- nek elégedetlenek és jobbítók!

Szájka Rózsától először egy ked- ves szerelmi dalt tanultam.

*S a kertemben egy madár,
Keritgetem, de nem vár.
En Istenem, de nagy kár,
Hogy az ingem meg nem vár.*

*Várj meg ingem, te madár,
Met magadra maradtál.
Csirip, csirip, te madár,
Met magadra maradtál.*

Ennek a dalnak az előadása állt legközelebb az én nyugat-dunántúli kultúrához. Vagyis a felszín felől közeledtem a mélységekhez. Ezért még a nehezebb balladákban is na- marabb megtanultam egyet, mint- sem a következő szerelmi dalt. Eb- ből is idézek egy szakaszt:

*Brassóba felnőtt nyárfa,
Annak vagyon harminc ága.
Mend e harminc lehajolva,
Az alatt ül három árva.*

A három árva balladájáról van szó. Költő létemre merem mondani azt — költő társaimat el elmarasz- talva vele —, hogy az árvaságot ilyen mélységében egyetlen műkö- tői alkotásunk sem írta meg le. A ballada befejező szakasza így hang- zik; utalva az árvák mostohájára:

*Mikor fehért ad rivátok,
Viérrel virágzik hátatok,
Mikor fejeteiket mossá,
Könyvüvel lábbog arcátok.*

A múlt év őszén, a kecskeméti népzenei találkozón hallottam szat- mári asszonyokat, akik ugyanennek a balladának a Szatmár megyei vál- tozatát énekeltek. Abban volt egy sor, amire emlékszem még: *Sűru hajad mig fésüli...* De gyönyörű epitést volt az a dallamos is!

A kislétföldi és közép-alföldi fül- nek szokatlanabb dallammal éneklő Szájka Rózsa — és bizonyára más csángó asszonyok, férfiak is — a kö- vetkező kis szerelmi dalt:

*Sziép vagy te kús leány,
Sziép e ruha rittad,
De ami legeslegszebb,
Azt magadba rejtad.*

*De mi legeslegszebb,
Azt magadba rejtad,
Azt magadba rejtad,
Te gyönyörű telked.*

Hallgatjuk Szájka Rózsát. Azzal a céllal is hallgatjuk, hogy a nyelvjá- rás eltéréseket áthidaljuk, éppen ezért, evégett egy fiú és egy leány vers gyanánt is elmondja a dalok, balladák szövegét. Közömbös, hogy követve-e a tájszólást, vagy köz- nyelvi változatot használva bizonyos szavakat helyett. Sokan úgy vé-

lekednek, hogy okosabb, ha mi a sa- ját nyelvjárásunkban, vagy köz- nyelv szerint énekeljük a csángó dalt, balladát.

Végül egy népének asszony éneklő is Szájka Rózsa lemezről hallott dalait, balladait. Marosi Jú- lia személyében olyan népénekéről beszélhetünk, aki nemcsak lemez- ről, magnófelvételtől, de szájból is tanult a népi énekesektől énekelni. Mint ahogy a Sebő- és a Muzsikás együttes zenélni. Ezzel a természeti úton történő tanúlással lehet a népi előadóművészi elő- adóművészi egyenrangúvá tenni. A népi előadóművészek egyik sajátja, hogy nem szabályszerűen akar tetszeni az előadó. Megőrzik egyéni hanghordozását. A népi előadó re- kedten is mer énekelni, mivel neki nem a műfaj középszerű tökéletes- sége a fontos, hanem amit el akar énekelni. A népi éneklésben mindig a mondanivalón van a hangsúly. Ezt a mondanivalót szolgálva váltak a zenei formák és hangzások ilyen tö- kéletessé, mint tapasztaljuk. Mint előtünk Bartók felfedezte a népze- nében a szimmetriákat és más for- maj tökéletességeket.

Mikor először hallottam mélyré- tegi, régi stílusú népzenei, száza- dunk legjobb dzsessz-zenejéhez érez- tem hasonlóknak. Nem véletlen, mi- vel a dzsessz-zene is népi zenéből, a sokféle néger népi zenéből született meg. És még egy: a dzsessz-zene énekesi mertek első ízben csúnyán is énekelni. Sokszor ennek a révén fejezték ki az embert, a huszadik századot, Szájka Rózsa — kimarad- ván a huszadik század sodrásából — a kelet-európai történelmit.

Takács Imre

SZALAI CSABA

Lehozom padlásról

poros bibliáját mégegyszer, utolszor a megkeshedésnek kéménye tővéből, hol kihűlt saroglya és a dögzalonna hintázik az idő rágó műfogának. Főnt is temető van, mint koporsó zsuppja döng a tél rádobott, visszhangos göröngye. — fölsírod én vagyok, én a gyermek-bánat, pedig nincs, nem is volt szememnek könnye. Lehozom padlásról poros bibliáját, míg jegenyefái istenhez nőtt vonók, húzzák az egyinges, italtott legények talpa alá támadt Dozsa nép-indulót. Lélek aljába ült bugakörö sipók, gyűlnek el odáig karbunkulus bekák, zombékos mély dobok dobogásaikkal megnyitják Mumm sziget nomádi beszédét. S megnyílik a föld is, — oly időtlen rivás hallik föl beszakadt jobbgyi melléből. — zsellérek csutkakúp kriptái ütköznek Magyarország minden szagotott ízéből. Kaszák is feldőfik, tallójára állva kelnének a hóttak nagy határ- menetbe, vinnék lapossá nyútt, réti csontjaikat senkit se bántani. föl az idegenbe. És egy rongys árnyék ottan szót ért velük: im a kor halloit bántotta e rivás, aki egyszer vándolt, mint a tüzel írás, im a sinka-ember nem az ő emberük. Lehozom padlásról poros bibliáját — holnapot kuporgat, holdat is derengt — jó szavakkal fukar egyszeri világnak. Lehozom, nem késő, most még a cserépvíz átlovásó gyűszűs újhegye kopogtat, de mint két bogárka mattfényű fedelen vaklálója lennék mindenik lapodnak. Vaklálója lennék? Tán inkább látója — Hódító füst tudul mezők huzatából. — Irgalmazni, ha fog nékem majdan e könyv, viszlek a padmalyos, félig-elmulásból. Viszlek, véled lépek a sár bakancsában, halálon meg se riadt nép hadd lássa, sárga dália fő őskori szírommal hullni kezd s megszakad fönn egy balladás-fa.

JÓZSA JÁNOS

MAGHY ZOLTÁN

DEBRECENI DIÁKHISTÓRIÁK

Két korty bakator

Evszázados szokás volt a debreceni öreg Kollégiumban, hogy sátoros ünnepek — karácsony, hűs- vét, pünkösd — alkalmával egy-egy szép hangú, jó megjelenésű és prédikálni is tudó diákok — legá- tust — küldtek ki a Tiszántúl és a Szilágyság falvai- ba, hogy ott az ünnepek alatti templomi szolgálá- tikkal segítkezzenek a helybeli lelképásztornak. Ez a kiküldetés egyben arra is kitérő alkalmul szol- gált, hogy a diák adományokat gyűjtöjten az állandó anyagi segítségre szoruló Alma Mater, s nem utolsó- sorban a saját maga számára is. A Kollégiumból magával hozott kis fekete fedelű könyvecskébe — a libellumba — a lelképásztor által beírt összeget ha- zatértekor befizette a Kollégium pénztárába, a fent- maradó forintokból — az őt megillető legatumból — pedig nem egyszer tetőtől talpig felöltözhetett, ki- fizette adosságait, s gyakran még könyvre, esetleg tandíjra és konviktsusi költségekre is futotta.

Egészen természetes, hogy a még nem eléggé be- gyakorlott templomi szolgálatok közben, vagy a fal- nali szokások ünnepi evés-ivások és az adományok gyűjtése érdekében megejtett látogatások alkalmá- val olyan különleges hatások érték legatúsunkat, amelyek nemegyszer derűs, vagy ritkábban kissé sajnálatosnak nevezhető következményeket vontak maguk után, s a diák szempontjából nem éppen hi- zelgő formában váltak szóbeszéd tárgyává.

Némelyik diák derűs és nem mindennapi históriá- ja úgy bevéste magát a közelmúltébe, hogy még cvttizedek múltján is érdemes azt a feledés homá- lyából kiásni, és az utókor számára megőrkíteni.

Vármegyeszerte híres ember volt abban az időben Somogyi Gedeon uram, a szentimrei kántor. Állott pedig a Gedeon bátyánk híressége két vezetéses tu- lajdonsgából, amelyek közül csak a kisebbik volt az, hogy olyan szépen senki sem tudott szoltárt éne- kelni az egész vármegyében, mint ő. Hívták is kán- tornak még Váradra is, ő azonban hallani sem akart róla, mert akkor nem gyakorolhatta volna azt a másik, sokkal nevezetesebb tudományát, amire ma- ga is a legbüszkébb volt: a borok kezelését. Igazi hírnévre csakugyan ez emelte Somogyi Gedeont. Mert olyan borai, mint neki, még a váradi püspök- nek sem voltak.

Hanem aztán vigyázni is kellett magára annak, aki a Gedeon bátyánk keze közé került, mert ha nem állott jól a talpán, ugyan hamar az asztal alá került. Nem volt olyan börtörök kortes, vagy híres ivó, akid ő az asztal alá nem ivott volna. Nem is nyugodott az öreg, míg egyszer legalább mindegyik vendégét be nem rugatta. Ez már hozzátartozott a hírnévhez, ezt senkinek el nem engedhette.

Persze, ennek meg az lett a következménye, hogy aki nem bízott magához, nem is mert elmenni hoz- zá vendégségbe. Hogy pedig a hírnév nem volt min- den alap nélkül való, azt az alábbiakból is látni fogjuk.

A debreceni Kollégiumban nagyban folyik az elekcio, s a krónikás diák kegyetlen kéjjel ontja a

rimeket ama nevezetes karácsonyi legatúsról, aki a kitűnő disznótörős vacsora után úgy leszopta volna magát a Gedeon bátyánk boraiból, hogy éjfélkor mindenáron el akarta prédikálni a másnapi prédi- kációját, azt híven a népes asztaltársaságnak, hogy áhitatos templomi gyülekezett.

A krónikás után felállott az asztal tetejére a szé- nior, s dörgő basszushangján felszólította az elekcio népet, hogy Szentimrere csak olyan legatús merjen menni, aki bizik magához, hogy visszaserzi a deb- receni diákok jó hírnevét.

— Hát nem akadna-e közöttünk egyetlenegy diák — dörgő befejezősül —, aki merne vállalkozni rá, hogy visszaserzi a Kollégium becsületét?

Már-már úgy látszott, hogy nem akad vállalkozó. De ime, egyszer csak megszólal a nagy csendben a kontra-skriba, Pasztoi Ferenc barátunk kemény ön- érzettel:

— Elmegyek én! Nem ugyan nagy ivó képessé- gemben bízva, mint inkább az önmegtartóztatásra is képes akarakteröm megmutatására, hogy vegre már megtörjem a varázsot, hogy nem akad türehet- len — emelte fel a hangját —, hogy az egész Kollé- giumon világ csúfjára nevessek! Szeretnem én azt a valakit látni, aki akaratom ellenére csak egy korty borral többet belem tud diktálni annál, amit én elegendőnek találok.

Fergeteges éljen rivalgás követte a kontra-skriba szavait. A diákok egymás hegyén-hátán tolongtak hozzá, s szorongatták a kezét. Biztatták is kemé- nyen, hogy ne hagyja magát, s mutassa meg a deb- receni virtust.

Az persze senki sem sejtette, hogy a Gedeon bá- tyánk keresztfia is a diákok között volt, akinek leg- első dolga volt megírni a keresztapjának, hogy mi- csoda merénylet készül az eddig még csorbítatlan hírneve ellen.

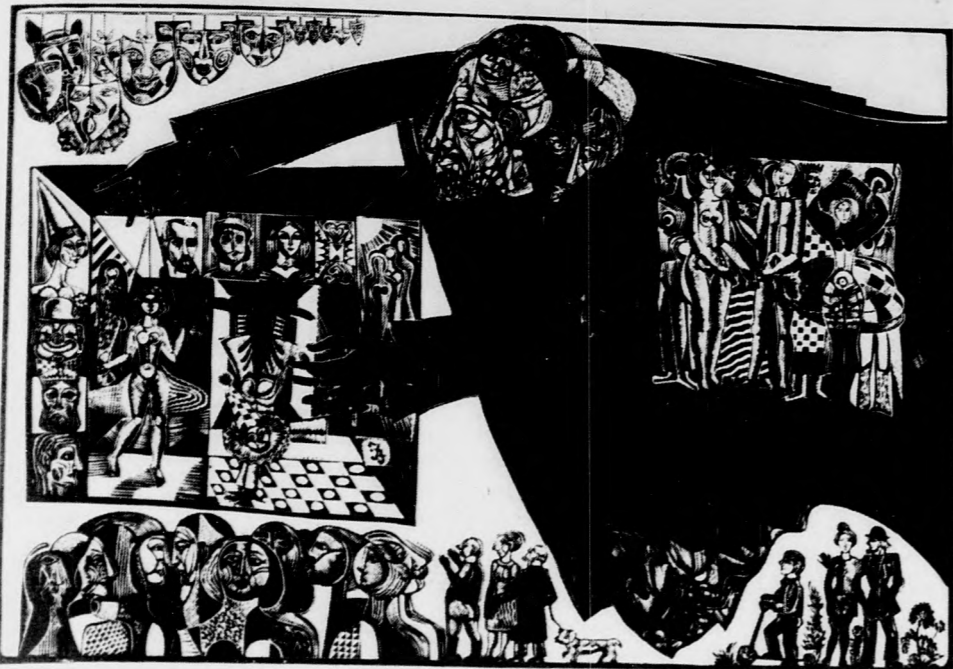
Nagycsütörtök délutánján aztán Szentimrere is megérkezett a legatús. Gedeon bátyánk hivatalos tiszte és kötelessége volt a mindenkor legatús el- látása. Amit ő nagy élvezettel mindig meg is csele- kedett. Most is nagy örömmel fogadta hát a papot és a legatúst, leültette őket, s a legnagyobb érdek- lődéssel vett részt a messziről jött vendégek meg- indult társalgásban. A nagytiszteletű úrnak ugyan feltűnt, hogy Gedeon nem hozott bort az asztalra, s bár ez talán még sohasem történt meg ennél az asztalnál, semmi jelentőséget nem tulajdonított neki.

Ferenc barátunk pedig felajzott idegekkel figyelt, mint a verembe esett farkas, várván, hogy merőlő közelít feléje a veszedelem. Csodálatosképpen azon- ban még csak a legkisebb jelét sem vette észre az ellene készülő merényletnek. Kedélyesen elbeszél- gettek mindenféléről, s Gedeon bátyánk olyan jó adománnyal traktálta egész este, hogy valósággal megszerette az öregurat, s kételkedni kezdett a róla terjesztett gonosz hírek valódiságában. Ez a hiede- lem csak erősödött, mikor látta, hogy a vacsorához sem tesznek semmiféle szeszes italt az asztalra. Még szinte jól esett volna már neki egy pohár borocska!

NIKLAJ ÁDÁM VERSE:

J. A. születésnapjára

*Az arcodra vont tékép ráncal
érte-haragot, pörös szánkig érnek?
Komoly fiad felejt el játszaní:
bölcs lesz csak, aki biccent — bármit ér meg.*

JÓZSA JÁNOS • SZÍNHÁZ

MAGHY ZOLTÁN • ÖREG HÁZ

BUDAI KÖNYVKIADÓK A MOHÁCSI VÉSZ ELŐTT

A könyvnyomtatás hazánkban aránylag korán indult meg, 1473-ban. Hess András, a Budai krónika sokszorosítója kívül még egy nyomdász működött 1477 és 1480 között, de ennek sem nevét, sem telephelyét nem ismerjük. Feltehetőleg csak kis vándornyomdája volt. A két műhely, melynek termékei közül összesen öt maradt korunkra, nem sokáig dolgozott. Tulajdonosaik sorsáról semmit sem tudunk, csak találgathatjuk, hogy vajon miért szüntették be tevékenységüket: meghaltak, foglalkozást változtattak vagy pedig külföldre távoztak? Utódjuk soká nem akadt.

Szakemberben nem lett volna hiány, hiszen külföldön már a XV. század utolsó évtizedeiben számos olyan nyomdász működött, akik — nevük bizonyossága szerint — magyar földről származtak, mint Simon de Ungaria, Petrus Ungarus, Petrus de Bartfa (Bartfai Péter), Thomas Septemcastrensis (Erdélyi Tamás). Valószínűbb, hogy nem fizetődött ki egy komoly tőkebefektetést igénylő budai műhely berendezése és fenntartása.

A könyvszükséglet azonban megvolt. Elsősorban az egyházakat kellett működtetni papokkal és a papok zsolozsmáit, imáit tartalmazó breviáriumokkal ellátni. Mátyás király 1479-ben rendeletet adott ki, hogy a birodalomba egyházmegyéiben használt szerkönyveket nyomassák ki. Kézirataikat egyházi személyek állították össze és aztán átadták a kiadói tevékenységet is folytató budai könyvkereskedőknek, akik a kiadást velencei, augsburgi, müncheni nyomdászoknál rendelték meg.

1480 és 1526 közt tizenhárom olyan budai kereskedőt ismerünk, akik kiadó is voltak. A könyvek végén, a kolofon alatt megtaláljuk kiadói jelvényüket. A jelvényen néha csak monogram szerepel, néha teljes név, de mindig oda van írva: „librarius Budensis”, azaz budai könyvkereskedő. A nevek mellett különböző képeket is találunk, kettős keresztet, országimert és a leggyakrabban Szent Istvánnak, Szent Benedeknek, Szent Adalbertnek vagy más szentnek az alakját.

A kiadók közt magyarok is voltak, mint Leonardus de Sardinia (Szekezsárd), Stefanus de Wardia (Várad). A legtöbb művet Theobald Feger, Urbanus Kaym és Pap vagy Paep (neve kétféle formában is szerepel) János adta ki. Ez utóbbinak 1509-ben kelt végrendelete korunkra maradt. Ebben írta többek között a következőket: „... adtam egy nyomdásznak, Nikolaus von Frankfurtnak Velencében 100 forintot könyvnyomtatásért, az az akaratom, hogy nyomja ki ezeket a könyveket — a Misszáléról és Breviáriumról van szó — és fizessék ki azt a maga idejében, küldjenek neki további 100 forintot, majd ismét 100 forintot, hogy a nyomtatás haladjon.” Jelentős külföldi összeköttetésre vall, hogy testamentumában még két nyomdászt is két bécsi könyvkereskedőt is megnevez, mint akinek adósa.

73 olyan kötetet ismerünk, amelyek ezek a kiadók adták ki. Ez a szám azonban a valóságban sokkal nagyobb, talán többszöröse is az ismertnek. A régi nyomtatványoknál ugyanis nem mindig tetették ki a kiadói jelvényt. Az esztergomi misekönyv a mohácsi vészig 21 kiadásban jelent meg, ezek közül 12 biztosan budai kiadás, de feltehető, hogy a többi 9 közül is néhány Feger, Kaym vagy Pap megrendelésére került ki a külföldi sajtó alól.

Mátyás király törvénykönyvének két kiadása készült Lipcsében. Noha egyikben sincs utalás arra, hogy magyar megbízásból nyomták, mégiscsak ezt kell feltételezni! Emellett számtalan olyan mű létezett, amelyből egyetlen példány sem maradt korunkra. Egyedül a negyvenedik évtől 1848-as pusztulása alkalmából két olyan ouden kiadó által rendelt könyv lett a lángok martaléka, amelyből egyetlen más példányt sem ismerünk.

A 73 műnek nagyobb része, 51 könyv teológiai tárgyú a misekönyveken, breviáriumokon kívül zsolozsmakönyv, magyar szentek legendái, a keresztelési szertartás szövege. A többi tankönyv, nagybírá kezdek és haladók részére írt latin nyelvtan, de akad köztük didaktika és logika is.

Az első, hazánkban nyomtatott könyv, a Budai Krónika a magyar történelmet beszéli el, s ez — mint Hess írja az előszóban — „oljan munka, amely minden magyarnak kedves és öröme lesz”. Hogy csakugyan kedves volt, ezekben közt a korunkra maradt sok kézirat másolat bizonyítja. 1488-ban újra megjelent egy magyar krónika, melyet Thuróczy írt. Brünnon adták ki, s olyan kelendőségnek örvendett, hogy Feger meg abban az évben újra kinyomatta az augsburgi Ratdolt nyomdájában.

Az élelmes budai kereskedők máskor is megjelentek magyar történelmet. Ezt bizonyítja az Egyetemi Könyvtár 1590-ben készült katalógusának a következő bejegyzése: „Hungarorum Cronica, Typo Veteri, Venetus, 1483”. (Magyarok krónikája. Régi betűtípus. Velence, 1483.) A bejegyzést sem Hess kiadványával, sem a Thuróczy-krónikával nem lehet azonosítani s így hiras egy olyan műről, amely a háborús századok során megsemmisült. Vajon hány könyv pusztulhatott el, amelyről még annyit sem tudunk!?

Vértesy Miklós

Paep Szent Benedek jelvénye

Hunyadi János képe a Thuróczy-krónika augsburgi kiadásában

Kaym keretes kereszt-szignója

SZALAI CSABA

Akasztás

Most levegőt kap... csattog a fogak
kitorlott kerítése: lilán a posztoló
árnyék-úszásba nyög, de fölviszi
a vonzózó zsinór. Vad gyönyörrel
zúg a kis tömeg: hó-rukk és
újra hó...
kutyát akasztó kölykeinkre
cikkakktól örjöngi le
inaknak madzagába rándult
szorgolyó. — A vézna karok
korusában lépdél a hóhér párdüca
vagy bennünk éhezik ez a kék? —
S mint légszák utáni hang,
ha robban, vakog a csend; a nyárfasorban
kimúlt a felkötött kutya.

Szabó Károly

Masnap, nagyapóék déjben altan olyan furesz valamire lett figyelmes, amely alaposan felbösszantotta, s egyenesen sőtörnek is talála magára nézve. Az ebéd felséges volt, s ami debreceni diáknak újság, csupa halból állott. Ferenc öcsénk rettenetes pusztitást vitt véghez e számára ritka ételekben, s bizony, mi tagadás, nezedegélt ő hol jobbra, hol balra, keresvén valamit a szemével, ami igen-igen kívánatos lett volna nyomtatéknak e finom falatokra. Mert ugyan ki az ördög hallott olyat, hogy magyar ember a halat vízzel öntözze volna valaha is? Uszka-kált benne szegény eleget életében, csak nem lehet az ember olyan pogány, hogy halála után is azzal nyomorítsa. Akárhogy nézdegélt azonban, bort seholsem látott, még a szobában sem.

Azt észrevette ugyan, hogy kántor uram gyakran járogat át a másik szobába, s amint jobban odafigyelt, olyan felfedezést tett, amitől szinte meghűlt benne a vér.

Kántor uram ivott!!
Inni járt át a másik szobába!
S bizonyára nem vizet, mert az itt is volt az asztalon, hanem bort, finom érmelléki, amiből őt meg se kinalta!

Ez a felfedezés valóságilag fejébe kergette a vért. Rettenetesen felháborodott ezen az iszonyú tapintatlanságon. Ilyet még sohasem tapasztalt magyar ember házában, s alig tudott tovább beszélgetni is az asztalnál ülő családtagokkal. Dühében annál jobban pusztította a halat, amitől azonban ismét előtérbe került egy kis jóféle itóka kérdése.

Mikor aztán kifogyott a pipából a dohány, megszólalt kántor uram is:

— Hát kedves uramöcsém, ha unatkozik, s kedve van, jöjjon velem a pincébe. Nekem ugyanis mániám, hogy a legjobb boraimat nagyapóteken húzom át tiszta hordóba.

— Szivesen, bátyám! — derült fel a képe az unatkozó legátusnak.

Titokban arra gondolt, hogy ott már csak megkinalja egy ital borral.

De bizony abban is csalódott.

Kántor uram ugyan nagy élvezettel és hozzáértéssel csapogatta a hordókat, s töltögette át a felséges illatú nedűt az előre odakészített tiszta hordókba, de a kinalásról tökéletesen megfeledkezett.

Egyszer csak észbe jut a kántornak valami, s odaszól a legátushoz:

Ugyan kedves öcsém, vigyázzon már erre a csapra egy kicsit, izennem kell sürgősen a harangozóval. Majd el is felejtkeztem róla. Mindjárt itt leszek én!

Ki is ment, de lám ni, nem ment biz' ő sehova, hanem szépen megbújt a nyitott pinceajtószárny háta megett, s az ajtó sarka mellett belesett a pincébe.

Ott pedig ezalatt telefolyt a kétfülű fertályos, s legátus uram akkurátusan el is zárta a csapot. Várt egy darabig, s hogy semmi nesz sem hallatszott, feltámadt ám benne az ördög szomjúság képében, s kegyetlenül kezdi gyötörni a belső részét.

Mit kerteljünk tovább. Legátus uram felkapta két fülénél fogva a szinültig telt fertályost, a szélére illesztette serkenő bajuszakját, s alaposan húzott csakúgy olvasatlanul a tizenestendős bakatorból. Teleszívta magát, mint a kiéhezett póca.

— Enyém vagy már! — dörmögött a pinceajtó sarkában az ördög, akarom mondani a kántor uram, s megvárta, míg a jót ivott legátus visszahelyezte a fertályost a csap alá, szép csendesen visszaballagott a pincébe.

Alig értek a hordó aljára, hívják ám a kántor urat, miertis ismét magára kellett hagyni a legátust. Amit nagy böcsánatkérések között meg is cselekedett, rábizván ismét a csap kezelését. Tudta már, hogy jó kére bizza a csapot.

Nem is kellett biztatni Ferenc öcsénket. Alighogy magára maradt, mindjárt eleget tett a még mindig követelőző halak kívánságának, úgy számított, hogy két jó kortynyi boritaltól ugyan mi baja lehetne, mivelhogy igen-igen meg is van vetve az ágya. Nem tudta szegény feje, hogy az olvasatlanul, pincében és tizenestendős bakatorból húzott néhány korty többet munkálkodik az emberben, mint öt liter debreceni vinkó. Csak menjen fel a pincéből a szabad levegőre!

Erről azonban egyelőre még szó sem lehetett, mert éppen a kántor jött lefelé az odvas garádcsonkon, meggyőződve előbb a pinceajtó sarkánál, hogy a legátust nem zavarja-e áhítatában. Kezében hozott két hosszú befőttes üveget, lehetnek olyan félliteresek.

— Hát kedves uramöcsém, ha már olyan szivesen segédkezett, nem mulaszthatom el, hogy meg ne kinaljam egy ital boroeskával. Magam is megiszom már szivesen, hiszen mindeztideig egy kortyot sem ittünk — mondta nagy artatlanul a kántor.

Azzal teleeresztven a csapból a két befőttes üveget, átnyújtá az egyiket a legátusnak.

— Tudja, legátus uram, én már csak ilyenből szoktam. Akkurátusabban lehet ebből szippantani. S a szegény legátus mit tehetett egyebet, lekuldtte ő is a gyilkos ital. Csak nem mondhatta, hogy debizony ő már tökéletesen jóllakott a borból.

Tettek, vettek még egy keveset, s búcsúzóul kántor uram még egyszer teleeresztette a „poharakat”, s bármennyire is szabadkozott a legátus, nem lehetett visszautasítani, mikor olyan szivesen kinalták.

— Csak nem sért meg legátus uram, hogy még ezt az egy kortyot nem fogadja el tőlem. Hiszen alig két korty az egész, amit megiszunk!

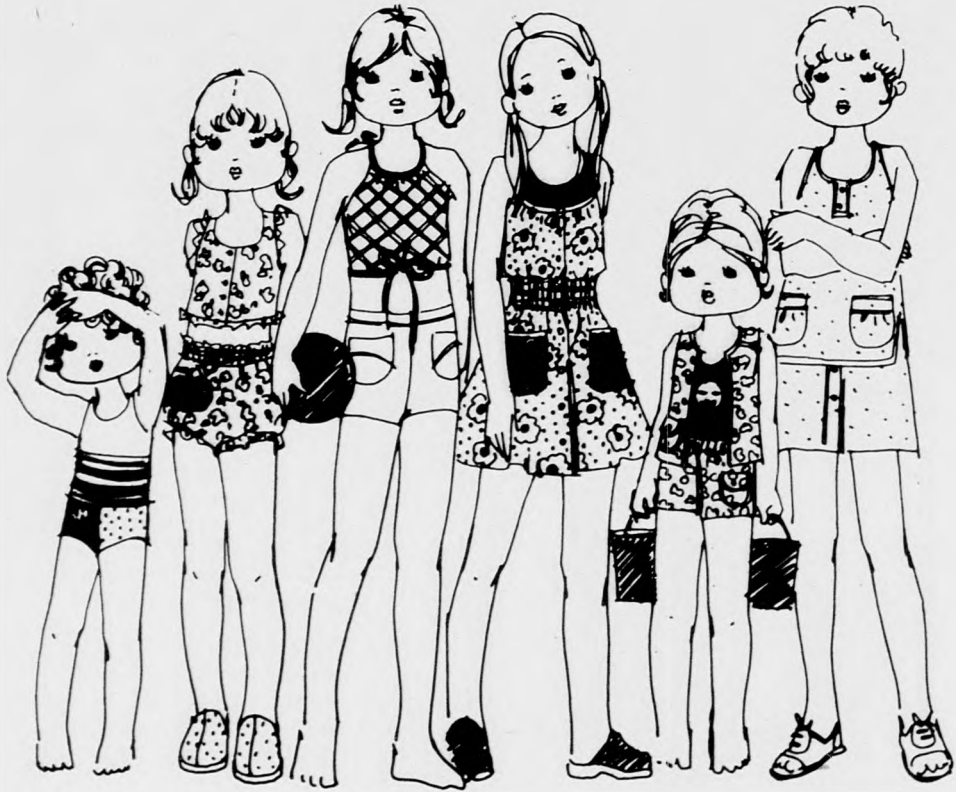
Behunyja szemét a legátus, s nagy nehezen lekortyolja azt is. A jó hűvös pincében kellemetes zsi-bongás futott végig az ereiben, s egészen megnyugodott, hogy szépen szabadul a csapból. Magában aztán erősen megfogadta, hogy most már nincs az a földi hatalom, aki még egy korty bort belediktáljon.

Felmenet azonban, a langyosabb pincegátorbán valami zúgásfélét érzett a fejében, amely a felfelő haladás következtében folyton nőtt, növekedett, s bizony, hirtelen olyanformán érezte magát, mintha igen-igen kívánatos lenne valamiben megfogózni. Amint pedig kiérték a gyönyörű, napsütéses, virág illatot lehelő, mámorosan bódító tavaszi délutánba egyszerre elhomályosult minden tündéri fény a pince előtt teljes virágában álló szilvafával egyetemben, s mi tagadás, ráborult biz' ő a pince előtti lócára, mint akinek valami nagy bánat nyomja a szívet. Ráborult, s ott is maradt...

De minek mondjunk még egyebet? Aki ivott már pincében érmelléki bakator, az úgyis megérti a Ferenc barátunk hirtelen nekibúslását, aki pedig még nem ivott, annak meg hiába is magyaráznánk, tökéletesen úgy sem tudnánk érzékeltetni vele.

Elégedjünk meg azzal, hogy a kántor uram hírneve továbbra is csorbítatlan maradt. Legátus uram pedig lógó orral tért vissza Debrecenbe.

CSALÁDI KÖR

Nyáron a kertben

Ha melegen süt a nap, nincs szükség sok ruhára. Csak legyen kényelmes és csinos. Néhány házi- és megvalósítható ötlet.
Picieknek két- esetleg négyféle anyagból varrt bugyi rátéttel. Hozzá atlétatrikó való.
Kartonból készült, gumizott derekú bugyi, alma-zsebbel. A felső-rész elől gombolt szűk bolero.
Sortíroz kartonból, zefirből

varrhatunk háta nélküli felsőrészt, kamaszodó kislányoknak.
Hátán derekig kivágott kartonruha, nyakbakötött pánntal, elején végig gombolással.
Kartonsort és mellény, színes atlétatrikóval.
Pettyes kartonszoknya, blúz és sort, de a három darab lehet háromféle anyagból is.

Gyulai Irén

Húsvéti históriák

A játékot és a tréfát az emberiség nem ma eszelte ki; megvolt az erre való hajlandóság az ősemberben is. A különbség a kettő között az, hogy az ősember, vagy a műveltség kezdetén sokan élő ember tréfái durvábbak voltak, a modern emberé finomabbak.

Különösen szembetűnő ez a húsvéti tréfálkozásnál, amelynek fő típusa a húsvéti locsolás, amely a mai nap is divatos. A mai fiatal embernek ugyancsak meg kell gondolnia, hogy mit cselekszik. Ki kell ismernie magát a parfümvilág hierarchiájában. A parfüm-tévedés jóvátehető, biztos módja egy csokor virág. A friss virággal ellen nem lehet kifogás. Egy nagy doboz csokoládéban is bevált kiengesztelő szer. Esetleg locsolás nélkül is alkalmazható.

Ha tallózzunk az egykori kronikák elsárgult lapjai között, ott érdekes és erélyes húsvéti locsolásokkal találkozhatunk. Borsod megyének egy 1641. évi jegyzőkönyvében például húsvét hétfőt öntöző hétfőnek, vízbehányó hétfőnek nevezik. De sem az öntözést, sem a vízbehányást nem 1641-ben találták ki, hanem már sok évvel ezelőtt. A régi fiatalok, amelyek ritkán volt alkalma mulatni, farsang után szinte leste a húsvét hétfőjét, hogy nekiszabadultlan fogja meg a lányokat, vigye a folyóhoz, patakhoz és megmerítse őket. Aho! nem volt olyan víz, amelybe be lehetett volna „hányni” a lányokat, ott akadt kút, amelyből vederszámra lószólt rájuk a friss víz.
Általános volt ez a szokás, amiből az következik, hogy a főurak lassanként kivonták magukat belőle; a főurak ugyanis csak leereszkedőleg mulattak a jobbágylányokkal ilyen módon.

Apor Péter, aki a XVII. század elején szikrázó humorral, de dorgáló hangon siratta el az elmúlt korok szokásait, megjórja a nemes ifjakat, amiért szégyennek tartják a falusi lányokat húsvét hétfőjén meglocsolni, holott azelőtt a nagyurak is örömmel szórakoztak ilyen módon.
Ugyanez a hang szólal meg ez időben Radvánszky Jánosnál, aki családját két ifjú tagját ilyen rigmusokkal korholja:

Bezzeg ráakalnánk két jó kavallérra,
Házast az egyike, nőtelen másika;
Vidám erkölcsük volt ezeknek valahá,
Most mordárá vált kedvek és szívek szuvaszá.

Vizözönnek velük, ha éri egy kis víz,
Azt gondolja majd ár, mind a kettő belevész,
A fejér seregnek látván számát, hogy tiz,
Félnék férfiak! Hol most vitézlő ész?

Szóval a főúri rend kivonta magát a durvább vízbehányásokból, aminek érthető gyakorlati magyarázata az volt, hogy nem akart az ilyenkor kipattanó veszekedésekben részt venni.

A húsvéti locsolással kapcsolatban van a szerelem is. Dámaink meg százötven esztendővel ezelőtt is szívesen vették a húsvéti udvarlást. Jászai Pálnak, a kiváló történésznek, ifjúkori naplójában 1830-ról olvashatjuk a következőket:

„Reggel mi is hozzákészlődöttünk az öltözködéshez, de a lányok drága selyemruhában öltözve, sajnáltuk a ruhájukat összeöntözni húsvét hétfőjén. Pepikének mindazonáltal a csupasz hátára meg nem állhattam, hogy egy kis vizet ne öntöttem volna. A nagy öltözködésből tehát csak nagyon kicsiny születvén, újra felöltözködtünk en parade s így állottuk ki a szép lányok színe elébe.”

A húsvét hétfői locsolás befejezője volt a húsvéti mulatságoknak, mert a lányok keddi revéns-locsolása ma már a múlté. Elmaradt. Falvainkban csak apró gyermekeknek maradt meg itt-ott ez az örömlük.

Révész Tibor

Nyári receptek

VEGYES GYÜMÖLCSLEVES. Néhány szem almát, körtét, szilvát, őszibarackot megmosunk, kimagozunk, nagyobb szeletekre vágunk. Megfőzzük, közben két-három karika citromszeletet, kevés törött fahéjat és ízles szerint cukrot is adunk hozzá. 2 dl tejfelben elkeverünk egy fakanálnyi lisztet és behabbarjuk a levest. Hidegen tálaljuk.

SALÁTÁS DÍSZTAL. Egyenlő arányban vásárolunk hozzá uborkát, paradicsomot és zöld színű paprikát. Az anyagokat szeletekre vágjuk, egy hosszúkás üvegtálra rakjuk. Középre az uborkát, bal szélére a piros paradicsomot, jobb szélére a zöldpaprikát. Salátaecettel leöntjük, és megszórjuk kevés pirospaprikával és törött borssal. A tál széleit körbe rakjuk tisztára mosott zöldpetrezselyemmel, a tál közepét pedig karikára vágott keménytojászeletekkel virágformára díszítjük.

RAKOTT TÖK. (Maradék pörköltet, vagy főthúst felhasználhatunk hozzá, de készíthetjük apróra vágdalt sonkával is.) A tököt kevés gyöngyén ecetes vízben megfőzzük, utána szitára öntjük, hogy lecsurgojon. A főthúst vagy pörköltet 2-3 keménytojással ledaráljuk, pici borssal, paprikával ízesítjük, 2-3 nyerstojást is utunk hozzá, majd az egészet összekeverjük. Tűzálló tálat kivajazunk, váltakozva lerakjuk a tököt és a húsananyagot úgy, hogy alulra és felülre tők kerüljön. Végül két deci tejfellet meglocsoljuk, néhány vajdarabkát dobunk rá és megszórjuk vágdalt kaporral. Sütőbe tesszük, néhány perc alatt megsül.

EGYFALÉTEL. (Két személyre.) Fél kiló paprikát kimagozunk, hosszába négyfelé vágjuk. Zsirt vagy olajat forrasztunk, beledobjuk a paprikákat és egy kisebb paradicsomot, megsózzuk, megpároljuk. Amikor majdnem kész, adunk hozzá két pár virsli és fedő nélkül sütjük tovább, végül négy darab felvert tojást utunk rá. Ha a tojás is megsült, megszórjuk reszelt sajttal és kevés paprikával. Barna kenyérrrel és Nektár sörrel tálaljuk.

TÖLTÖTT PARADICSOM. Hozzávalók: 6 nagyobb paradicsom, 25 dkg sertéshús, 2 főtt tojás, 1 fej hagyma, só, bors, majoránna, törött bors. Elkészítése: A húsot apróra vágjuk, zsiron megpirítjuk, hozzáadjuk az apró kockára vágott húst, fűszerezük és puhára pároljuk. Ha készen van, hozzáadjuk az apróra vágdalt tojásokat, összekeverjük. A paradicsom belsejét kiszedjük, picit megszózzuk a belsejét, majd megtöltjük a töltelékkel, tűzálló tátra tesszük és előmelegített sütőben 5 percig sütjük. Pirított kenyérrrel tálaljuk. (Hús helyett gombát is lehetünk a töltelékbe, azzal is kitűnő.)

KÖKUSZOS ŐSZIBARACK. Vásárolunk 1 kg felkemény őszibarackot, megmosunk, hosszúságú szeletekre vágjuk. Adunk hozzá ízles szerint cukrot, 1 csomag kökuszrezeleket, 3 evőkanál barack- vagy cseresznyeálmát. Összekeverjük, üvegtálra halmozzuk, tejszínhabbal leöntjük. Babapiskótával, jég-hidegen tálaljuk.

ŐSZIBARACK TÜRÖKRÉM. Hozzávalók: 30 dkg gyümölcs, 25 dkg tehéntúró, 3 dl tejszínhab, 10 dkg vaníliás porcukor. A túróat átörjük szitán, a tejszínhabot edesítjük 5 dkg vaníliás cukorral, két-harmad részét vegyítjük össze tehéntúróval, felet osszuk talpas poharakba. Erre rakjunk egy réteg megmosott, lecsepegtetett, szeletekre vágott gyümölcsöt — néhány szeletet hagyunk díszítésre —, szórjuk meg a maradék 5 dkg cukorral és tegyük rá a megmaradt türökrémet. Díszítjük a felrelett tejszínhabbal és néhány szelet gyümölcssel. Tegyük jégszekrénybe, hidegen kínáljuk.

ŐSZIBARACK LEPÉNY. 42 dkg lisztet, 18 dkg vaját, 8 dkg zsírt, 12 dkg porcukrot, 3 dkg darált mogyorót, 1 tojássárgáját, evőkanálnyi rumot, pici sót, törött fahéjat, tejet jól összedolgozunk. 1 órán át hideg helyen pihentetjük, majd tejszínhabot teszünk és fél meg sütjük, majd a következő piskótátészta teszük rá. Öt tojássárgáját, 4 dkg porcukorral habosra keverünk, hozzáadjuk az öt tojás felvert habját, melyben szintén 4 dkg porcukrot tettünk. 9 dkg lisztet és 1 citrom reszelt héját. Majd összekeverünk zsemlemorzsát, darált diót, porcukrot és törött fahéjat. A fél meg tészta rászórjuk a morzsa-dió keveréket, erre tesszük a negyedekre vágott őszibarackot, majd ráöntjük a piskótátészta és mérsékelt tűznél megsütjük. Amikor már kihült, hosszúságú szeletekre vágjuk és vaníliás cukorral meghintjük.

Fási Katalin

Szülőföldünk

Rituális mosakodás nagypénteken

A HÚSVÉTI ÜNNEPKÖR ISMERETÉHEZ

A víznek — a földdel, a levegővel és a tűzzel együtt — jelentős szerepe van az emberiség egyetemes hiedelem-világában, de sarkalatos tényezők, kiinduló pontok a korai (főleg antik görög) filozófiában is. Idezzük csak a görög filozófus, Empedoklés tanait, akinél materializmusnak csíráit éppen a víz, a tűz, a föld és a levegő hordozza, ahogyan ő nevezi, szerinte ezek az öselemek. Természetesen a gondolkodásban betöltött szerepét a természetben meglévő jelentősége biztosította, hisz korai felfedezése lehet az embernek, hogy víz nélkül nincs élet.

A magyar néphit, a népi mitológia is számos olyan szokást, szertartást ismer, amelyben döntő szerepe van a víznek. Hitvilágunk szerint a víznek megtisztító, gyógyító, termékenységet előidéző szerepe van. Nos, a továbbiakban Hajdú-Bihar megye nyugati sarkában levő Tisza menti településeket keressük fel, s azt kutatjuk, hogy miként jutott életünkben, hitvilágunkban szerephez a víz mitológikus ereje, lévén ott igen fontos és meghatározó szerepe a Tiszának a paraszti élet egészére.

Polgáron (a lakosság római katolikus, jobbára betelepült palócjellegű etnikum) nagypéntek reggelén öt-hatan összeálltak a legények, többnyire jó barátok, cimborák, s csoportosan mentek fürdőzni a Selypesre (ez valószínűen egy régi holt Tisza-meder). Azt tartották, hogy e fürdőstől bátrabbak, erősebbek lesznek. Még a golyó sem foglya őket. Nem tudják az ilyeneket szemmel megverni, nem fog rajtuk a bűbájosság. A legények biztosak voltak abban is, hogy ez a hajnali mosakodás megóvja őket a szerelmi bájolás ellen is. Rájuk nem hatnak a lányok legénybabonázó szokásai, mint a kapcafőzés, megégetés stb. Fordítva viszont, számítottak arra, hogy hozzájuk vonza majd a kiszemelt leány szívet e mosakodás ereje. Azt is mondták adatközlőim, hogy aki korán szabad vízben mosakszik, azt elkerüli a betegség is. Egyik adatközlőm pontosan tudta azt is, hogy a szokással élni kívánók csak akkor vehettek részt haszonnal e ritusban, ha nagycsütörtökről — nagypéntekre hajló éjféltkor keltek fel. Ő azonban megengedhetően tartotta a kütvízzel való mosakodást is. Az ilyenkor merített vizet rózsavíznek nevezték, amelyet húsvétkor a lányok locsolására használtak fel. Makó Andor bácsit az édesanyja így kötötte nagypéntek hajnalán: „Keljetelek csak eriggyetek rózsavízre!” Tanyán laktak, s egyetlen alkalmat sem mulasztottak nagypénteken. Rózsavíznek nevezték azt a vizet is, amiben mosakodtak. Idős Lőrincz Lajos már babonának tartotta az emberek ilyenén mosakodását, de azt maga is gyakorolta, hogy nagypéntek reggelén merített vízből itatta lovait, hogy azok gyorsabbak és frissebbek legyenek.

Nagypénteket követően, amikor először szólalt meg a harangszó, ak-

kor a családtagok egymást vízzel megcsapkodták, hogy frissebbek legyenek, meg ne legyenek szeplősök.

Egyeken is jókor reggel felkeltek nagypénteken, hogy minél előbb megmosakodhassanak. Az udvaron, a kút mellett álló valóból mosakodtak. Ilyenkor még a gyerekeket is felköltötték, hogy ők is elvégezzék a rituális mosdást. Azok akik ilyenkor megmosakodtak nem lettek ruhések. Nemcsak az emberek, hanem az állatok is sorra kerültek, a lótarató gazdák legény fiaikkal hajtották fürdetni a lovat nagypéntek hajnalán, hogy azok is elkerüljék a ruhéséget. Egyeken a Tiszához való kihajtás már nem volt általános szokás, inkább egy-egy kisebb tavacsát kerestek fel, vagy az udvar kútvízét alkalmazták erre a célra. Itt kell megjegyeznem, hogy a jelenlegi egyeki lakosok nem őshonosak, ugyanis mintegy 200 éve költöztek az üresen hagyott Egyekre előző lakhelyükről. Honnan? Még nem tudjuk pontosan, annyit azonban már bizonyosra vehetünk, hogy a betelepültek egy része a Felvidékről, a palóclakta területekről költözött ide. Erre utal az egyekiek szokásvilága, s a népnyelv meglévő jellegzetessége is.

Tiszacségen római katolikusok, tehát nem eredeti helybeli családok körében is divatozott a nagypéntek-hajnali mosakodás. A falu alatt lévő úgynevezett Kistiszában mosakodtak. A család apraját-nagyját korán kiugrasztotta az anya az ágyból: „Menjetelek mosakodni, ne legyetek betegtek!” Sorra futottak a Kistiszára, s ott pacsolkaltak még hajnalon a part mentén. Csak az ilyen korai mosakodást vélték sikeresnek a betegségek ellen. Az állatok fürdetésére, mosdatására, itatására nem emlékeztek adatközlőim. A római katolikus családok Csegén többnyire szegény emberek voltak. A reformátusok körében (három családot kérdeztem meg) nem ismerték e szokást, nem alkalmazták a nagypénteki mosakodás bájoló, gyógyító hatását.

Hajdúnánás tanyavilágából is ismerünk egy adatot, ahol a szóbanforgó nap hajnalán a lovakat szabad vízen fürdették. Így szóltak a család valamelyik fiú gyermekének: „Menjél csak aztán fürdesd meg a lovakat, de úgy, hogy téged is érjen a víz a hátán!” Ide bizonyára Polgár felől terjedt el ez a szokás.

A bemutatott adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a szóbanforgó falvak római katolikus lakosság körében élt egy nagypéntekhez kapcsolódó rituális mosakodás, mosdatás, fürdetés szokása, amely emberre állatra egyaránt kiterjedt. A szokás célja az volt, hogy egészséget, frisséget és szerencsét biztosítson. További kutatás eldönthetné, hogy e szokás milyen etnikumhoz kapcsolódik, kideríthetné annak történetét.

Dr. Bencsik János

TAVASZI HORTOBÁGY (Vencsellé István felvétele)

K

HÚSVÉ

Közeledik a húsvét, a legifjabb generáció véti tojásfestés igen re- egyaránt. Már az ókor vallási hiedelemmel p- szintén régi keletű. N- volt enni. A bójt végé- nére festették a kedv- mető egyik sírjában- dékre.

A tojás az évszázad- detének jelképevé is v- hoz: a lányok a locsol- régen, Magyarországon a tojásfestés, annak a- vesen üzött dolog. É- lalkoztak a hímé- vényekből nyerték sa- a bürokból, feketét a g- rni”, „meghímezni” a- tek ebben, némi fizet-

A díszítőmenny, azaz kifejezésre juttatja a- használt díszítő elem- sok. A „hímzés” ma is — a „megírás”. Tulaj- fazekas írókaja, kis ú- sítetek. A fehér toj- viaszt, a díszítőmenny- olvastott viaszba má- viaszt, a tojást hideg f- a tojásról letörlik a- Végül a tojást zsiros- másik módja: a meleg- kihült —, rákarcolják- évszámot, nevet, sőt hos-

Napjainkban külön- ben, Kalocsán és Mat- keresettebb terméke- kívül a Magyarországra

Nyar hercegnő mego- mas tó partján, s a- boldogan nézegette sug-

Szeretem ezt a tavat- ezt a tavat — gondolat- gosan ki is mondta:

— Itt maradok ezen- nem is megyek tovább- részbe.

Egyszerre csak elsöté- a két vizű tó haragos z- zott, s a tarajos hulló- egy ősz szakalu, öreg- dott a Nyár hercegnő f-

— Szeresz, hugom- túl a mennydörgést Ősz- melem tudod, hogy el- a földgolyó másik fele- helyedet nekem, mert a- gulnak a levelek, a tök-

TESTVÉREK • 11

Kispajtás

HÚSVÉTI TOJÁSFESTÉS

Közeledik a húsvét: országszerte készítik a hímestojásokat. Az ifjú, s a legifjabb generáció tagjai közül bizonyára kevesen tudják: e húsvéti tojásfestés igen régi hagyomány, hazánkban s a világ más népeinél egyaránt. Már az ókori Kínában és Egyiptomban elterjedt. Annak idején vallási hiedelemmel párosult. Európában a húsvéti piros tojás kultusza szintén régi keletű. Nagyjából idején semmit, még tojásokat sem szabad volt enni. A bójt végén viszont a húsvét öröme — pirosra, az öröm színére festették a kedvelt eledelt. Hazánkban a kiszombori hun-avar temető egyik sírjában találtak rá a legrégebb magyar hímestojástörökre.

A tojás az évszázadok során aztán valamennyi országban az élet erejétnek jelképévé is vált. Ez a tény szorosban kapcsolódik a népszokásokhoz: a lányok a locsoló legényeknek ajándékozzák. Így van ez ma, akár régen, Magyarországon, külföldön, városban, vidéken egyképpen. Maga a tojásfestés, annak „megírása” egyébként — kivált faluhelyen — szívesen üzött dolog. Évtizedekkel ezelőtt még szinte minden háznál foglalkoztak a hímestojások készítésével. A festékanyagokat javarészt növényekből nyerték: sárgát a vadalmából, a vöröshagyma héjából, zöldet a búrókból, feketét a gubacsból. Persze nem mindenki tudta cifrán „megírni”, „meghímezni” a tojást. Elsősorban az idősebb asszonyok jeleskedtek ebben, némi fizetség, többnyire néhány tojás ellenében.

A díszítőmű, azaz a „hím” (innen a hímestojás elnevezés) általában kifejezésre juttatja a tavaszvárását. Jelzi: örülünk a megújulásnak. A felhasználás díszítő elemek sokféleképpen: vonalak, pontok, részletező ábrázolások. A „hímzés” ma is leggyakoribb módja — ez járja a magyar tájakon — a „megírás”. Tulajdonképpen batik technika. Az írószerszám, akár a fazekas írókája, kis üveg, vagy edényke, amelybe bádogra toltsévet erősítenek. A fehér tojásra ebből eretiek a melegen tartott, folyékony viaszt, a díszítményt irogatva. Bevált szerzám a hegyes fáska is: ezt olvasztott viaszba mártják. Ha elkészült az „írás”, s megkeményedett a viasz, a tojást hideg festékbe teszik. Ebből aztán kivéve s megszáritva, a tojásról letörlik a viaszt. Így a színes alapon fehér marad az írás. Végül a tojást zsíros ruhával megtörlik, ez szép fényt ad. A „megírás” másik módja: a meleg festékben egyszerűen festett tojásra — ha az kihült —, rákarcolják a díszítményt. Nemritkán üdvözlőt, jelmondatot, évszámot, nevet, sőt hosszabb szöveget, verset is ráírnak.

Napjainkban különösen szép húsvéti tojásokat készítenek a Sárközben, Kalocsán és Matyóföldön. A népművészeti boltok húsvéttájt legkeresettebb terméke valamennyi. De szívesen vásárolják a hazaiakon kívül a Magyarországra látogató külföldi turisták is.

cs. b. j.

Az évszakok harca

ANGOL MESÉBŐL

Nyar hercegnő megállt a hatalmas tó partján, s a víz tükreben boldogan nézegette sugarzó arcát.

Szeretem ezt a tavat és szeretem ezt a tájat — gondolta, majd hangosan ki is mondta:

— Itt maradok ezen a vidéken, s nem is megyek tovább más világ-részbe.

Egyszerre csak elsötétedett az ég, a kék vízü tó haragos zöldre változott, s a tarajos hullámok hatán egy ósz szakala, öregember szagúldott a Nyar hercegnő felé.

— Szervusz, hügom — harsogta túl a mennydörgést Ósz apó. — Remelem tudod, hogy el kell menned a földgolyó másik felére. Add át a helyedet nekem, mert a fákön sárgulnak a levelek, a tókeken érik a

szőlő és a gyerekek már iskolába járnak.

— Ne süssess olyan nagyon, kedves bátyám! Adj még néhány hetet nekem ezen a szép tájon, ezek között a kedves emberek között — könyörgött Nyar hercegnő. — Hiszen úgy szeretnek engem, és én is úgy szeretek itt lenni! Tőled és legidősebb bátyámtól, a Teltől, pedig félek az emberektől.

— Távoznod kell, időd lejárt — mordult rá Ósz apó. — En majd betakarítom az utolsó termésed, aztán átadom helyedemet a Teltnek.

Mit volt mit tenni, Nyar hercegnő eltávozott a föld másik felére, ahol már nagyon várták az embereket. Az Ósz átvette az uralmat, s nyithogó, sühögő szélparipáján beszárguldotta a határt.

S	I	N	K	
É	E	K	R	J
F	G	S	N	
Ü	G	O	S	A
A	J	R	Z	
D	M	R	A	E
R	G	O	É	
M	G	A	N	M
S	A	Y	K	!

Betűpótlás

Az alább felsorolt betűket helyezük el az ábra üres négyzetébe olyan sorrendben, hogy a sorok folyamatosan olvashatók legyenek. Az egyik versenke első szakaszát adják eredményül.

A. A. A. A. A. A. A. A. D. D. E. E. E. E. F. G. G. G. J. M. M. M. N. N. O. O. O. O. O. R. R. R. R. S. S. V. V. Y. Y. Z.

(Megj.: Az alább felsorolt betűket helyezzük el az ábra üres négyzetébe olyan sorrendben, hogy a sorok folyamatosan olvashatók legyenek. Az egyik versenke első szakaszát adják eredményül.)

TASNÁDI VARGA ÉVA

Kiscsibe

Felnyílik a tojás héja. Kiscsibénk lesz nekünk még ma, sárga csőre jelez, kopog, tyúkanyó azt mondja: — Kot-kot!

— Gyere bújj ki, itt a szalma, hátadat szárnyam takarja, bebitorom nedves tollad, aranyipihés lesz már holnap.

Tojás héje szejjel pattan, apró csibénk nézd csak, itt van, bebújj egy mély kosárba, védőn óvja anyja szárnya.

Játékok túrákon, kirándulásokon

Most már valóban zajlik a kiránduló szezon, egyre többen kerekednek fel, hogy különböző kistérségeket felüljárják, pihenjenek, játsszanak, sportoljanak. A túrázó — bármerre is járjanak — bizonyára találnak maguknak olyan helyet, teret, hogy kedvelt sportjukat (szabályok szerint, előírások alapján) üzzék. Ehhez szeretnénk most segítséget nyújtani, amikor néhány játék tudnivalóit részletezzük.

A játékok legfontosabb kelleke természetesen a labda. Tulajdonképpen teljesen mindegy, hogy „igazi focival” vagy pöttös gumilabdával játszanak a kirándulók, a labda minősége egyáltalán nem befolyásolja a kispályás futball, a fejelés, a stukkó, vagy a különböző játékok lebonyolítását.

A kispályás futballnak van egy olyan változata is, amikor kicsik a kapuk és így „portásra” sincs szükség. Általában akkor kedvelt ez a játék, ha viszonylag kicsiny terület áll rendelkezésre és kevés résztvevő. Az általánosan elfogadott szabályok szerint 20 méter hosszú, 10 méter széles a pálya, persze a viták elkerülése végett célszerű, ha az alkalmi futballisták meghúzzák az alapvonalakat. A kapuk lehetnek téglából, melegítőből vagy akár háztáskából is. A kapu előtt legalább másfél méter távolságban ki kell jelölni az úgynevezett semleges zónát, ahol sem védő, sem támadó játékos nem tartózkodhat. Csúpan a büntető rúgásnál (ezt a felpályázott szöveget elvégezni) igyekezhet védeni valamelyik futballista, de csak lábbal. A játékidő mindig a kirándulók erőállapotától, kedvétől, hangulatától függ.

A kispályás futballhoz hasonlóan népszerű játék a fejelés is. Általában 12—15 méter hosszú, 6—7 méter széles pályát szoktak jelölni, a kapufák egymástól való távolsága 3—4 méter lehet, s mivel felső kapufa nincs, az a gyakorlat, hogy a kapusnak kijelölt játékos ki nyújtott keze jelenti az érvényes magasságot. Az utóbbi időben elterjedt az úgynevezett csapatfejelés. Tehát amikor nem két pár áll egymással szemben, hanem egy-egy együttesben három-négy játékos is szerepet kap.

Szabó Ferenc

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

INTERPHIL

ÚJDONSÁGOK

Az elnevezés a Philadelphiában rendezendő nemzetközi bélyegkiállításra utal. Ezt a bemutatót májusban, az Egyesült Államok fennállásának 200. évfordulója jegyében tartják meg. A Magyar Posta 5 forint névértékű szelvényes bélyeget bocsát ki a kiállítás alkalmából. Az új kiadványt Cziglányi Ádám grafikusművész tervrajza alapján egy 1968-ban megjelent amerikai bélyeg: Ismételt meg, amely Philadelphia első zászlója: ábrázolja. Jobboldalt a városban levő függetlenségi palota látható. A szelvényt három harang képe díszíti.

100 ÉVES BÉLYEGÜZLET

Magyarországon 1876-ban nyílt meg az első bélyegkereskedés. A tulajdonos, Prückler Klára Budapesten a Soroksári út 25. szám alatt kezdte meg a gyűjtői kívánságok teljesítését. A forgalom növekedése következtében rövidesen a város belsejébe, Régi posta utca 5. szám alá helyezte át boltját. Az első bélyegüzletre azért emlékezünk, mert létezőse az élenkölő filatéli élet egyik bizonyítéka. Tíz év múlva, 1886-ban az első hazai szakkönyvet is ez a boltos adta ki. Női műveltség megkülönböztető tüszője érdemel, mert a filatélia területén a mai napig sincs egyenjóság: a nők arányszáma a gyűjtők vagy a kereskedők között alig öt százalékot ér el.

Ausztriában a természettudományi múzeum jubileumát 3 schillinges bélyeg köszönti. A bélyegkép egy megkövült puhatestű ósallatot ábrázol, ugyanúgy mint a Magyar Állami Földtani Intézet centenáriuma kibocsátott 1968. évi sorozat 2 forintosa. — Csehszlovákiában 50 éves a szervezett asztalitenisz sport. Ezért az idén Prágában tartották az Európa-bajnokságot, amit 1 korona névértékű bélyeggel is népszerűsítettek. — Hollandia egyes témákat tár elénk az új játékosági sorozatán. Sündisznó és béka között az alapfokú oktatás és a szociális intézmények jubileumát köszönti a négytagú sorozat. — Katowicében rendezik a jégkorong-világbajnokságot. Ez a sportág Lengyelországban jelentős hagyományokra tekint vissza, 50 éve alakult meg a jégkorongszövetség. — Formosa új sorozata a posta fejlődését ábrázolja. A bélyegen együtt láthatók a dolgozók, akik régen és ma a leveletovábbítás fázisát munkájában részt vesznek.

TESTVÉREK • IKLÓDY JÁNOS FELVÉTELE

Fordította: Pfeifer Vera

Húsvéti

Egy kispapa húsvéti töprengése

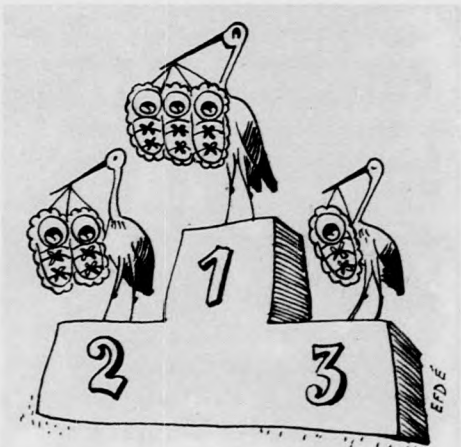
Locsolkodni ősi szokás.
Mit tán még a gölya hozott?
Kisfiam csak kéthónapos,
Locsolkodni ősi szokás.
Félóránként jól „belocsol”.
Rajtam ezzel szépen kifog:
Mosom, mosom a pelenkát,
S felocsolni engem ki fog...?
(kb.)

HÚSVÉTHÉTFŐN

„Na fiam, most egy hétig ehetjük a rakottkrumplit!”

GÓLYAVERSENY

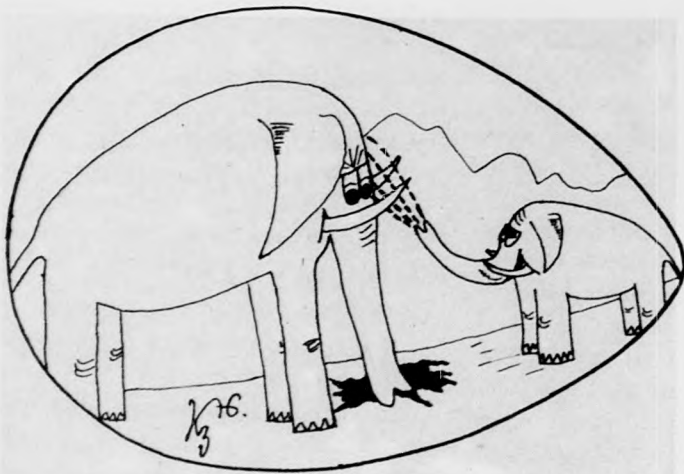

STÁTUS

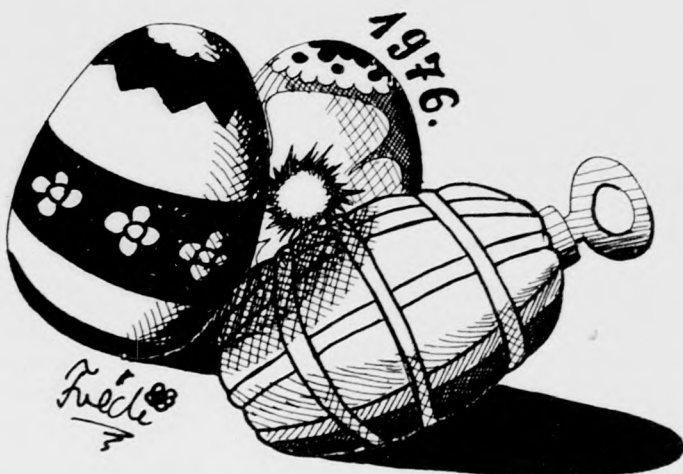
„Az én lányomat csak „Miss Dior”-ral locsolhatja meg!”

HÚSVÉT AZ ÁLLATKERTBEN

„— Szabad meglocsolni?!”

BELFASTI HÚSVÉT

PINGÁLÓASSZONY

„Nincs többé kopasz fej...”

MAGYARÁZAT

PACSLI I.—II.

Mai számunk munkatársai: BODNÁR GYULA, BODÓ JÁNOS, CSÁTH ATTILA, FLASCH DEZSŐ, KATONA BÁLINT, MOLNÁR GÁBOR, PÁLFY ISTVÁN, SABJÁN TIBOR, URBÁN PÉTER, VÁRKONYI KÁROLY.

Húsvéti rigmusok

I.

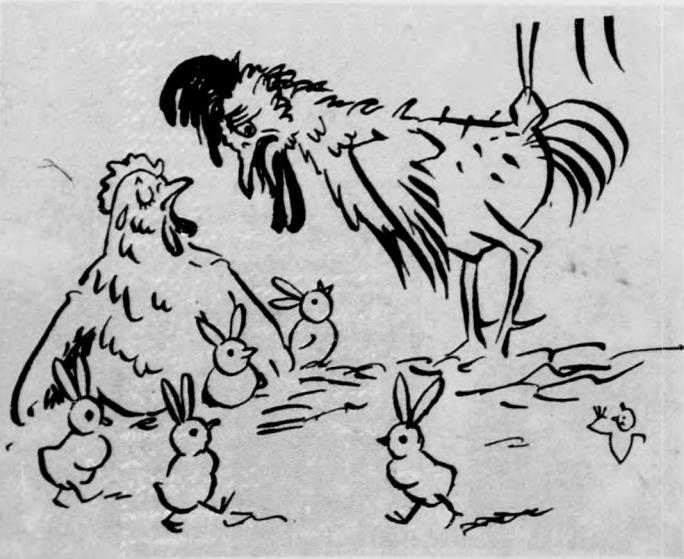
Szenzáció Húsvéthétfőn!
(Lehet ám a hír koholt) —
Akad, ki a gyerekekkel
Nem itatott alkoholt.

II.

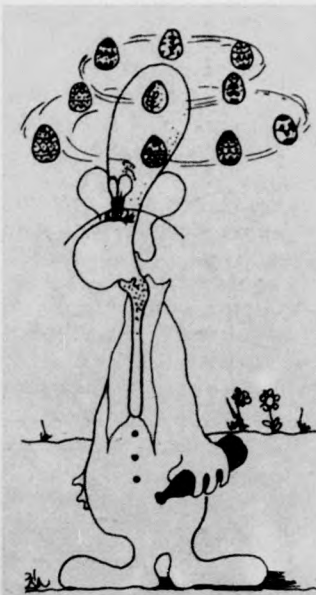
Színházunkat megdörgáljuk
Csengő ritmusunk során:
Mért nem szerepel a TOJÁS
Húsvéthétfő műsorán?!

III.

Locsolgatás kívül, belül,
Vidámsággal, szabad kedvvel,
Nem csoda hát, ha az ünnep
Megnyúlik egy szabadkeddel!

„Ugyan, én csak kooperáltam a nyuszival!”

ÁPRILISI

VILÁGHIRŰ A MAGYAR LIBAMAJ! Mindenki szívesen fogyasztja, fogyassza Ön is! Jöjjön áruházunkba, most 20 százalékkal olcsóbban árusítjuk! — Címünk: Weston és Smith, New York, Park Avenue 120.

NINCS PROGRAMJA, UNATKOZIK? Nem tud mit kezdeni a szabad idejével? — Jöjjön SZTK-szakrendelésre! Egész napját ki fogja tölteni. A várakozók között utlipartnereket is találhat.

SZERETNÉ, HA MEGBAMULNÁK? Ha megfordulnának Ön után? Fogadja meg tanácsunkat, s Ön lesz a hét hőse: dobja üres cigarettásdobozát a utcai hulladékgyűjtőbe! Portréja még a „Napló”-ba is bekerülhet!

ISMERI A VÁROSI TÖMEGKÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK ELŐNYÉT? Tudja-e, hogy lehet lerövidíteni a villamos menetidejét? — Igen?? — Akkor jöjjön el a Blaháné utca 2. sz. alá és mondja el! Mi is szeretnénk tudni!

SZERETNE NAGY VADAT LÖNI, de nem kap megfelelő söröket? — Fel a fejjel, ez ma már nem probléma! — Vásároljon borsókonzervet! Csőre töltve indiai elefánt elejtésére is alkalmas!

REKLÁMTURMIX

A csacska húsvéti nyulacska

Húsvéthétfőn a nyulánk nyúlfiú locsolni indult a nyulási nyuláldnyokhoz. Vidám volt, mert fent süttött a nap, lent meg, a tappancsa alatt süttött a homok. Fel is kapta a nyulcipőt, s futott, mint a nyúl. Boldog volt, mert eszébe jutott, amit a róka mesélt: hogy ezentúl a nyúl elele nem nyulfarknyi lesz, hanem hosszúra is nyulhat.

Eppen a nyulgaton szaladt a folyoparton, amikor nyultagyában felködlött a vízvas gondolata. Hipp-hopp, ivott is már szaporán a folyóvizből, melynek ize-szine olyan volt, mint az olaj. Ebből lett aztán a baj. Mert bár vadász nem volt a közelben, a kisnyúl egyszerűen kinyúlt; megállt a nyulszíve.

De mielőtt feldobta volna a nyulcipőjét, még volt ideje végig gondolni a dolgot: hogy az élet mégis csak nyulfarknyi, s hogy ezentúl meg a róka is tevedett, mert tiszta vizet az emberek csak a pohárba öntenek, s nem a folyókba. Oda a szennyezett kerül, hiába van az új környezetvédelmi törvény!

KERESZTREJTVÉNY

A VERS HASZNA

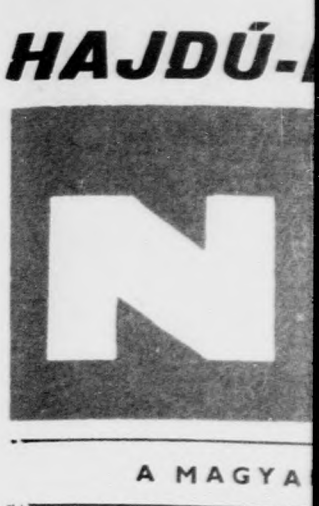
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14					15					1
16						17	18			19	
20				21	22	23			24		
25			26		27			28			
29			30	31			32			33	
34			35				36		37		38
		39					40		41		
42	43		44			45	46				47
48		49		50		51				52	
53			54			55			56	57	
58				59				60	61	62	
63			64					65	66		
67					68		69				70

MOTTO: Baranyi Ferenc: ARS POETICA című verséből idézünk a rejtvény vízszintes 2. és 41., valamint függőleges 1. számú soraiban.

VÍZSZINTES: 2. Az idézet első része (záró betűk: N, L, L, B). 13. A Dunatisza köze egyik híres bortermő községben. 15. Visszafelé megyek! 16. A Szaharában élő berber nyelvű nép. 18. Ite, párja. 19. Beült szigorú. 20. Becézt női név. 21. Nagyon kicsinyek. 24. Korsó, kancsó neműl. 25. Alás, kiűrtés, kitépítés. 27. Adó betű. 28. Égből. 29. Porított csomó. 30. Alakja. 32. IAV. 34. Véká egynemű betű. 35. Vágo, úto szerző. 36. Mutatózó. 38. Kicsinyítő képző. 39. A távoli jövőben élő. 41. Az idézet második része (záró betű: B). 42. Lek szelci. 44. A nemzetközi iorgalomban közeledek kamionokon látható jelzés. 45. Nem sokkal. 48. Ujság. 50. Személyragos határozószó. 52. Rimankó-díj. 53. Beklató. 55. Világos angol sor. 56. Lecezett női név. 58. Kétféle mesebeli lény a buddhista mitológiában. 59. Korán, nem késve. 61. Attól a naptól fogva, latinból átvett kifejezés. 63. Al-Fahmlag ír. 65. Levegőbe. 67. Erőtelten, hirtelen, moderán. 69. Attól a helyi-ródo.

FÜGGŐLEGES: 1. Az idézet harmadik része (záró betűk: M, A, A, S). 2. Lila virág, alacsony, örökzöld csipje. 3. Becézt női név, többes száma. 4. Mexikói romváros. 5. Japán város. 6. Nemet helyhatározó előjáró. 7. Nitrogen és kálium vegyülete. 8. Ausztrália északi fel-szigete. 9. Gárdonyi női regényalakja. 10. Kicsinyítő képző. 11. Irásban tevéni. 12. Velencet, ezek városának is nevezik. 14. Francia gyalmai katonák neve volt. 17. Zamat, illat. 22. Játszma, játék közsímsert neve. 23. Óda, németül. 24. A függőleges 10. párja. 26. Rendelkező. 28. Óvja. 31. Már előre. 32. Személyes nevmás. 35. Fizetés. 37. Közismert angol helyeslés. 40. Magnesség, vonzóerő. 43. Gomolyog. 45. Nyújtón homorítva vezetett átfordulás. 46. -va, párja. 47. Massalhangzó kiejtve. 49. Jellegzetes buddhista templom. 51. Fekete-betű. 52. Övja. 53. Fizes. 57. Tábor közhazsnáti neve. 59. Mittrope páros betű. 60. A halmaz egy mennyisége. 62. Korának meghatározói. ford. 64. Osztrák, román és norvég gepkocsk jelzése. 66. A vágo oldala. 68. Sajatkezüleg. 69. Igeköző. 70. Visszaló!

BEKÜLDENDŐ: IV. 20-ig a vízszintes 2. 41. valamint függőleges 1. számú sorok megfejtése.

Utólagosa megelőző

A bérház, amelynek bejárata elé buszvezeték telepítettek, nemcsak szenved. Az esteli utcai kétél-másikától is. Net az utcai lépcsőházba került névtábla üvege össze s aztán masnap is kiemelték, s miután lát összetaposták, azt lépcsőház vedettebb kellett elhelyezni. Per utasok magatartásán csak ilyen megnyílnak. Bizonyítják a turális jelekkel is ott-dásukat, amelyek a sági intézmények és a segítség periferiájára. A józan és törvényes polgár megkövetel, ilyen eset kapcsán, s nődik, hogy milyen munkálnak az elkövet-gyan értelemző az il-berek a mindenkire társadalmi szabályok. A gatlatalanságnak vannak drasztikusabb-vánulásai is. A vendég-ségek vezetői nem is panaszkodnak a mos-galóira. Keztorlót kite-daul egyszerűen rem. Egyik pillanatról a m-tünik. Sok helyütt ez-letettek a villamos- val. A tapasztalat? Egy-es leszerelik. De ha-tási lelemény utat is-nek, akkor letorik, ki-a falból, lehetetlen-müködését. Hogy me-nincs magyarázat. Mi-arra sincs, hogy az E-zak liftjeit miért tesz-keptelemző, hogy a ja-teknel a védőlancok szaggatják ki a helye-a nagy kövazakat m-gatják fel úton-utfele. Persze az összkép e-talan elenyészőek eze-nyilvánulások, azontá-épp elegendőek, hogy-szurjanak, s a normál-dolkodó embereknek-nek. S annál is inkább-társadalmi közgomi-mindig azon munkál-nyezetünkben rend-le-harmónia, hogy a köz-lajdönt is eppolyan-és sérthetetlenek t-mint az egyen jav-ugyanis egyszerűen le-hogy minden parkhoz-sunk, hogy minden b-lománál ellenőr pe-hogy minden közvagye-külön vedőőrizet bizto. Hát akkor mi a m-Olyan közmorálnak k-kulnia, amely a rend-a tettenérésnél azonn-llyegzi. Csakhogy: a-azt bizonyítja, hogy-ezekkel a rendbontók-ben a legóvatosabb a-avatkozó. A tapasztalt-figyelmezteti: a randá-figyelmeztető szót b-zásnak tekintik saj-ügyeikbe. S a reagál-nek megfelelően agr-nemegyszer a tetle-sem mentes. Az utóla-gyarázkodáshoz pedig-semmi kedve, arról ne-szélve, hogy az igazság-konkrét esetben nem-egyenlő esélyt a ren-d-kal szemben. Véleményünk szerin-gosan — epp a me-szolgálva — nagyobb-nosságot kellene bizto-a tettenértek meglek-ben. Hátha okulnánk